

*Révész Béla egyetemi docens,
Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Politológiai Tanszék*

A politikai átalakulás és a titkosszolgálatok változásainak kapcsolata az újabb források tükrében

1.

Miközben a rendszerváltás politika-, társadalom- és gazdaságtörténetéről folyamatosan bővülnek ismereteink, az állambiztonsági / nemzetvédelmi átalakulásról jóval kevesebbet tudunk és szinte teljesen kívül esik a tudományos érdeklődés látókörén a kettő viszonyának a elemzése, azaz: milyen helyet foglaltak el a titkosszolgálatok az átalakulás menetében, maga a rendszerváltás miként befolyásolta a szolgálatok változásait, és melyek a rendszerváltás és a titkosszolgálatok releváns összefüggéseiből adódó legfontosabb társadalmi, politikai, jogi, szervezeti és személyi következmények.

Az egypártrendszer lebontása, a jogállamiság alapintézményeinek kialakítása jelentős mértékben a politikai rendőrség diktatórikus funkcióinak felszámolásával volt azonos. A többpártrendszer követelésének intenzitása egyben kifejezte a különböző politikai tényezőknek a szocialista állambiztonsági rendszerrel való szembefordulása mértékét is, és ez fordítva is érvényesnek bizonyult. De éppen azért, mert a pluralizmus körüli értelmezési vita a radikális ellenzékiektől nem csupán az állampárt ideológusaikig, de magának a politikai rendőrség vezetői csoportjáig bezárólag sokszereplőssé vált, így érthető, hogy a politikai rendőrség jövőbeli helyzetét illetően is a legkülönbözőbb, legeltérőbb koncepciók, tervek, elképzelések, alternatívák fogalmazódtak meg – és ezek túlnyomó többsége mindmáig nem került a nyilvánosság elé. Ennek a bonyolult időszaknak a tényleges szereplői és ezek valódi szándékai csak lassan válnak láthatóvá. Ennek oka részben a korabeli iratok megsemmisülése, -semmisítése, részben pedig kutathatóságuk (indokolatlan) szigorú feltételeiben keresendők.

Ha a kutató forrásként irattári szempontból minősített iratokra is támaszkodni kíván, fel kell készülnie arra, hogy nagyobb eséllyel vallhatnak kudarcot elképzelései, mint más,

„civil” természetű kutatások esetében. Évek múlva, visszatekintve a rendszerváltás utáni időszak ez irányú törekvéseire, az akkori érdeklődő meglepve fedezheti fel, hogy az 1990-es években a tényleges kutatási eredmények mértékét mintha meghaladná a kutatás feltételeivel, lehetőségeivel, akadályaival foglalkozó írások és tanulmányok köre. A módszertani jelentőségen túlmutató kérdéstről van szó. Lényeges politikai és közjogi érdekek fűződnek ugyanis az egyes iratok napvilágra kerüléséhez, vagy éppen végleges eltűnésükhöz. Pedig társadalmi értelemben nem kevesebbről van szó, mint a rendszerváltás sikereinek és kudarcainak megértéséről, szocio-mentális feldolgozásáról. A kellő önismeret kialakításához nélkülözhetetlen – és sokat hivatkozott – „információs kárpótlás” a társadalom kiegyensúlyozott morális állapotának a kialakulásához is hozzájárulhat. Bár a kutatás lehetőségeiről és korlátairól zajló vita politikailag/ideológiailag is erősen színezett, mégis kutatás-módszertani szempontból is általánosítható néhány megállapítás:

1. A tudományos kutatás hatályos jogi szabályozása – részben ennek politikai természete folytán – mindmáig hézagos, ellentmondásos, felülvizsgálata és korrekciója – a nemzetközi tapasztalatok figyelembevételével is – elkerülhetetlen.
2. Pontos forráskataszterek kialakítására lenne szükség, mivel hiányuk folytán nehezen vagy egyáltalán nem állapítható meg a megsemmisült, a megsemmisített, illetve az ismeretlen helyen lévő iratok köre.
3. A „folyó ügyeket” érintő iratokra hivatkozással a kutatási engedélyek megtagadása meghatározatlan ideig az iratkezelő szervezet belügye maradhat – hatékony külső ellenőrzés híján.
4. Gyakori probléma, hogy a kutatási cél kényszerűen módosul, mivel az eredeti tervnek megfelelő iratok nem kerülnek elő; így végül az – akár véletlenül – előkerült dokumentumok határozhatják meg a kutatás (új) irányát, nem pedig fordítva.
5. A fennmaradt iratállomány hitelességét nagyfokú bizalmatlansággal kezelő kutatók körében megfogalmazódott az a szkeptikus nézet is, amely szerint a kommunista korszak újonnan megnyíló irattárai teljesen alkalmatlanok a történelem hiteles bemutatására.

Az mindenesetre kétségtelen, hogy a jogszabályok adta – előnyös vagy kedvezőtlen – lehetőségek keretei között valóban megindult az a kutatómunka, amelynek eredményeként az elmúlt években egyre nagyobb számban kapnak nyilvánosságot a zárt irattári és levéltári dokumentumok. Az eddigi iratközlések azonban e dokumentumok feltárásának jelentőségét főként azonnali nyilvánosságra hozataluk tényében látták, és így kevésbé párosultak a kritikai

forráskiadványok feldolgozására és közzétételére vonatkozó módszertani szabályok betartásával. Ez voltaképpen az ismeretterjesztő-népszerűsítő publikációk, illetve a tudományos kutatások közötti határvonal elmosódásához vezetett.

A fentiek alapján könnyen lehet, hogy inkább a megválaszolandó kérdések sokasodtak, mintsem hogy a biztos ismeretek köre tágult volna. Két közkeletű rögeszme, legenda, mítosz lebeg a közelmúlt és a jelen homályában, amelyek cáfolata éppúgy várat magára, mint esetleges igazolásuk. Az egyik szerint a rendszerváltást lényegében az állambiztonsági szervek segítségével vezényelte le egy szűk, konspiráló csoport. Ennek célkitűzései, szándékai, tervei valósultak meg az átalakulás során, és valójában ennek tagjai mentették át – gazdaságivá konvertálva – korábbi politikai hatalmukat. Ezzel szemben a másik álláspont az ellenzéki értelmiségi-politikai elit „heroikus harca”-ként szeretné láttatni a rendszerváltás egészét, amely a demokrácia és a jogállamiság diadalát eredményezte a rút zsarnokság felett. A helyzet furcsasága az, hogy mindkét teória mellett és ellen felsorakoztathatók érvek, végső soron akár forrásértékű dokumentumokra is támaszkodva. E folyamat rendkívüli összetettsége általában nem zavarja azokat, akik szilárd elkötelezettséggel valamelyik kizárólagos ideának, miközben az ilyen típusú érvelések olykor alkalmasak egy racionális indoklási folyamat látszatát kelteni.

Az iratok hiánya az elemzés torzulásaihoz vezethet oly módon is, hogy az éppen rendelkezésre álló dokumentumok jelentősége aránytalanul felértékelődik akkor is, ha az események valódi menetében csupán bagatell epizódról van szó. Másfelől az iratok – ha mégis rendelkezésre állnak – ugyanúgy képesek hiteles tájékoztatást nyújtani, mint teljes mértékben félrevezetni. Ráadásul a titkosszolgálatok területén egy dokumentumról eleve feltételezhető a szándékoltan dezinformatív funkció, így pedig az irat „fedő” jellege kiszámíthatatlan (mások számára: jól kiszámított) irányba terelheti a figyelmet. Közismert (hiba)források lehetnek az egyre szaporodó számban megjelenő és a legkülönbözőbb megbízhatóságú visszaemlékezések is. Ezek általában alig többek fikatív elbeszélő szerkezettel, sajátos nézőponttal rendelkező narratíváknál, mégis természetes igényt támasztanak arra, hogy a történelmi dokumentumok hitelességével fogadják őket. Mindezekből – pesszimista módon – az valószínűsíthető, hogy a rendszerváltás és ezen belül az állambiztonsági szervek valódi története teljes egészében soha nem válik ismertté. Az értelmezést, magyarázatot kívánó események mögött általában sejthető az oksági összefüggések bizonyos minimuma. Ha ez is rejtve marad, akkor csak a találgatások szintjén indulhat meg az „oktulajdonító ítéletek” kialakítása.

Ha a rendszerváltás / titkosszolgálat-átalakulás kapcsolatrendszerét kívánjuk vizsgálni, elsőként az állambiztonsági szervek belső konfliktusaira és azok kihatásaira kell felfigyelnünk. Mi történt volna akkor, ha a Belső Biztonsági Szolgálat az általuk kidolgozott és képviselt jogállam-fogalom kizárólagossága mellett tört volna lándzsát, és ezen törekvésüket külső politikai, ideológiai álláspontok is megerősítették volna (mint ahogyan a „szocialista jogállam” hívei ezt alkotmányos tétellé is kívánták emelni)? Kik és milyen mértékben támaszkodtak az állambiztonsági jelentésekre a hatalom reprezentánsai közül, és milyen eredménnyel? Vajon ezek az iratok az improduktív információgyűjtés szenvedélyét, vagy a „mi mindent tudunk” fölényét jelentették-e mindenkori felhasználóik számára? A feleslegesség-tudat, az elhivatottság, esetleg a fanatizmus határozta-e meg a belsőleg igen összetett hivatásos, elhárító tisztii állomány ekkori döntéseit? Sejtették-e, hogy amikor 1986-tól az ellenségkép az „összeesküvés-elméletek” felől átcsúszott az „ideológiai diverzió” koncepciójának irányába, akkor már defenzívába szorult a belbiztonsági szervezet? Érezték-e, hogy a biztonsági szolgálat hagyományos világképén a felső politika már túllépett? Vagy inkább azoknak volt igazuk, akik úgy vélték, hogy bárhogy is alakul a nagypolitika, ezek az információk valamilyen módon mindig fontosak maradnak?

Az állambiztonsági szolgálat problémáinak felsőszintű, politikai megítélése és az operatív munka végrehajtási szintje 1989 elejétől láthatóan egyre távolabb kerültek egymástól. Ugyanakkor újabb, láthatatlan összefonódások és – tartós vagy taktikai – együttműködési formák is kialakultak. Vajon mennyit profitáltak ekkor a politikai vezetés bizonyos csoportjai abból, hogy jobban, gyorsabban informálódhattak másoknál? Nyilván nemcsak az ellenzék / MSZMP dichotómia mentén vált szét a politikai mező, tagoltsága ennél jóval differenciáltabb volt. Hogy mennyiben voltak, lehettek áldozatai, hősei esetleg kollaboránsai ennek a folyamatnak az ellenzék bizonyos csoportjai, egyes résztvevői – azt is csak találgatni lehet.

Az tény, hogy minden állambiztonsági szerv, de főképpen a Belső Biztonsági Szolgálat a politikai rendszer részeként működött. A telefonlehallgatások, helyiség-lehallgatások, megfigyelések, titkos kutatások, bizalmas nyomozások mindig rendkívül költséges operatív eszközök bevetését jelentették, a feldolgozás, értékelés, jelentés, nyilvántartás munkája további nagy létszámú apparátust igényelt. Egy nagy szervezet, amely sokféle munkát végzett. „A ‘cég’ együtt bukott a rendszerrel” – sóhajtott fel rezignáltan a belső elhárítás utolsó csoportfőnöke. Szkeptikusabb szemlélők szerint viszont nem is olyan végleges ez a bukás, főként, ami a ‘céget’ illeti. Utóéletének firtatása eddig gyakran a napi

politizálás terepére sodorta a figyelmet. Mindenesetre két évtized elteltével már meg lehet próbálni szakmai válaszokat is adni az eddig megválaszolatlan kérdésekre. Úgy tűnik, a rendelkezésre álló iratok megalapozottabb következtetések levonására alkalmasak, mint amelyek az eddigi részfeldolgozásokból következnek, bár még mindig kevés információ áll rendelkezésre ahhoz, hogy a politikai, állami, szolgálati koincidenciák egészükben feltárhatók legyenek.

Ma már sokan nem is értik, mi lehetett a jelentősége a néhai miniszterelnök ironikusnak szánt megjegyzésének, amikor az átalakulás-körüli szemantikai vitát a maga bon mot-jával kívánta lezárni: „Gatyát vált az ember, rendszert változtat!” A profán szóhasználat megkérdőjelezői szerint Antall József jóval emelkedettebben fejezte ki magát, valahogy így: „A magyar ember lovat vált, nem rendszert.” Mégis az előbbi változat lett közismert, olyannyira, hogy időnként egyenesen Hofinak tulajdonították a nevezetes mondatot.¹ Annyi mindenesetre biztos, hogy „rendszerváltás” kifejezés a történeti-etimológiai vizsgálódások szerint jóval korábbi, mint maga a rendszerváltás. Sőt, azzal a paradox helyzettel is szembesülhetünk, hogy viszonylag éppen akkor esett több szó a „rendszerváltás”-ról, amikor a fennálló politikai rezsim megváltoztatására gyakorlatilag semmi esély nem mutatkozott és megfordítva: az átalakulás időszakának nyelvében nem lett általánossá vált kifejezéssé „rendszerváltás”. Utóbbi bizonyítására elég azzal a meghökkentő ténnyel kell szembenéznünk, hogy a nemzeti kerekasztal-tárgyalások jegyzőkönyveinek tanúsága szerint a három hónapos egyezkedés során egyetlen résztvevő sem ejtette ki a „rendszerváltás”, de még a „rendszerváltozás”, „rendszerváltoztatás” szavakat sem. (Pedig az SZDSZ programja 1989 tavaszától már címében is a *rendszerváltást* állította a megoldandó feladatok középpontjába.) Annak magyarázatára viszont, hogy a diktatúra szótárában miként honosodott meg a „rendszerváltás” kifejezés – a politikai rendőrség irataiba kell belepillantanunk.

Az Államvédelmi Hatóság – büntetőjogi kódex hiányában – a hatályos anyagi büntetőjogi szabályok hivatalos összeállítása (BHÖ) tényállásainak fogalmi apparátusában ugyan nem találhatott rá a rendszerváltás szóra, mégis hamar sikerült házi-használatú munkafogalommá tenni a kifejezést. Azokra a magatartásokra alkalmazták, amelyek a népi demokratikus államrend alapjait sértették vagy veszélyeztették, tehát amelyek tárgya a proletárdiktatúra rendje volt. (A népköztársaság megdöntésére irányuló szervezkedéstől a kémkedésen keresztül a korszakra jellemző abszurditással ide sorolták például a termelőszövetkezet elleni izgatást, vagy a – tipikusan: szovjet – emlékművek

¹ Révész Béla: Volt egyszer egy rendszerváltás. Beszélő, 2006. 12. sz.

meggyalázásának büntetteit is.) Az ÁVH nyelvi szokásai nyomán így „rendszer váltónak” tekintették Grósz József kalocsai érseket, aki „az amerikai fegyveres erőktől várta Magyarországon a rendszerváltást” éppúgy, mint BESZKÁRT régi keresztény szocialista alkalmazottait, akik azt tervezték, hogy „rendszer változás esetén szervezett egység álljon a megalakítandó keresztény párt rendelkezésére”. Közgazdász-hallgatók az ötvenes évek elején „ellenséges vonatkozású tanulmányi anyagokat készítettek, mivel rendszer változásra vártak” (lásd: „Lux-ügy”, Beszélő, 2003. június), Egy 1954-es belügyi vezetői értekezleten elhangzottak szerint a belső ellenséges kategóriák aktivitására jellemző, hogy gomba módra elszaporodtak bizonyos kisebb csoportok, amelyek rendszeresen összejárnak és „a rendszer változást várják”. 1956 kapcsán állandósult mozzanata a belügyi helyzetértékeléseknek miszerint az imperialista erők háborúra készülő provokatív politikája a belső ellenséges erőkre bátorítólag, élénkítőleg hatott; „reményeik egy rendszer változást illetően megnövekedtek”. A hatvanas-hetvenes években is gyakori a belső ellenség körében a „rendszer váltás gyakorlati módozatairól szóló tervek”, illetve az erre irányuló szándékok leleplezése. Mindez természetesen nem a politikai vezetés illetve a pártapparátus nyelvhasználatától függetlenül alakult így. Az 1980-as évek elejétől a kulturális életben tapasztalható „negatív jelenségek”-kel kezdtek el foglalkozni a Politikai Bizottsági üléseken, illetve az „ellenséges, ellenzéki erőkkel” szembeni tennivalókkal. Az évtized második felében ez kiegészült „a párt belső életének megújításával összefüggő feladatok”-kal, majd az utolsó években előtérbe került „a politikai intézményrendszer reformja”, a „modellváltás”, „a demokratikus szocializmusba való békés, fokozatos átmenet biztosítása” majd az ezzel összefüggő „politikai egyeztetető tárgyalás” a demokratikus ellenzéki szervezetekkel és végül megjelent a „szocialista rendszer váltás” kifejezés is. Így a „rendszer váltás” már olyan neutrális fogalommá kezdett válni, amely képes volt a legeltérőbb retorikai igényeket is kielégíteni, éppen ezért fogalmi meghatározására már nem is nagyon törekedett senki.

Új követelményekkel jelentkezett viszont az 1989 június-júliusában megkezdődött nemzeti kerekasztal-tárgyalások munkabizottságaiban megkezdett munka. Ezek a szakértői csoportok első üléseiken nem csupán napirendjükéről, működési kereteikről, megvitatandó témáikról döntöttek, de törekedtek egy közös tárgyalási nyelv kialakítására is. Definiálni kellett ugyanis azokat a alapvető fogalmakat, amelyeket a tárgyalások eredményessége érdekében – a kommunikatív racionalitás igényeinek megfelelően – mindegyik fél ugyanazon tartalommal, jelentéssel használ a diskurzus során. A Nemzeti Kerekasztal I/6-os politikai munkabizottsága vállalta a feladatot, hogy ha nem is a rendszer váltás, de a „politikai

átalakulás” minimális tartalmi jegyeit, mindenek előtt időhatárait leírja. A munkabizottság – amely hivatalosan „Az erőszakos megoldásokat kizáró jogi garanciák megteremtése” elnevezést viselte – tagjai meglehetősen gyorsan megállapodásra jutottak. Az 1989. július 5-i ülésen Holló András, az MSZMP képviselője elfogadta az Ellenzéki Kerekasztal által javasolt azon értelmezést, miszerint a politikai átmenet „1989. június 10-től, a megállapodás keltének napjától a parlamenti választások kitűzéséig, az alakuló parlament üléséig terjedő időszakig” tart. A jegyzőkönyv gépelt szövegéhez kézzel írt kiegészítés ehhez hozzáteszi: „Alternatív javaslatként az új parlament által beiktatott kormány programjának az elfogadásáig terjedő időszakig.” Egy héttel később a munkacsoportban ez utóbbi verzió került elfogadásra. Némiképpen módosította ezt a szöveget az augusztus 24-i középszintű ülésén Tamás Gáspár Miklós javaslata. Az új megfogalmazás szerint „az átmenet időszaka az új parlament megalakulásáig tart”. A szemantikainak és kívülről akár formálisnak is tűnő viták mögött voltaképpen az az alapprobléma húzódott meg, hogy a mindenekelőtt politikai fordulatot igénylő válságkezelés milyen mélységű és terjedelmű átalakulást fog eredményezni a társadalom egészében és egyes alrendszeiben és hogy e folyamat irányát és tartalmát kik és milyen mértékben lesznek képesek meghatározni, befolyásolni.² Ennek a története a rendszerváltás.

A rendszerváltás politika- és társadalomtörténeti leírása és feldolgozása előbbre jár, mint a korszak állambiztonsági jellegű változásainak a feltárása. Magyarozatképpen megemlíthető, hogy utóbbiak esetében – titkosszolgálati természetük folytán – közel sem megismerhetők, áttekinthetők teljes mivoltukban a történések, hamarabb elakad a mélybe hatolni kívánó kutatói kíváncsiság, sőt, még a felszínre kerülő bizonyítékok hitelessége is – szintén az alkalmazott titkosszolgálati eszközök és módszerek sajátosságaiból következően – megkérdőjelezhetők. A jelenség egészéből talán csak az alapvetés egyértelmű: a történetileg kialakult társadalmi-hatalmi struktúrák részeként létrejött és szükségképpen azóta is működő titkosszolgálatok egyszerűbb vagy fejlettebb formában, de mindenkor *rejtett intézményi keretek között, nem nyilvános szabályozással, titkos állománnyal, operatív módszerekkel és speciális technikákkal* vesznek részt a legkülönbözőbb formájú államhatalmak szuverenitásának védelmében. Az információhiány a diktatúrákban nagyobb, demokráciákban kisebb mértékben, de misztikus homállyal övezi ezen szolgálatok tevékenységét. Az „ellenség” előli rejtőzés a „baráti” tekintet elől is elvonja az információt, és természetesen vesztese ennek a titkolózásnak az emberi megismerés legracionálisabb rendszere, a tudomány

² A rendszerváltás fogalmának vitáira lásd: Ripp Zoltán: *Eltékozolt esélyek? A rendszerváltás értelme és értelmezései.* Napvilág, Bp., 2009. 229. o.

is. A történelmi tapasztalatok szerint annak, hogy e sajátos kutatási objektum vonatkozásában a sejtések, találgatások tudományos érvelés útján is igazolható ismeretekké szerveződhessenek, kedvező politikai kondícióknak is fenn kell állniuk. A titkosszolgálati struktúrák titkai ugyanis többnyire a hatalmi vezetők/vezetés cseréje, de nem ritkán politikai elittek, rezsimtek, rendszerek váltása idején tűnnek elő, legalábbis az új hatalom vezetése által hasznosnak tűnő és ezért engedélyezett mértékben és módon. Ilyen időszakokban a nagy leleplezések közelíthetnek ugyan az objektív (rész)igazságok felé, de ahogyan az információk visszatartása, úgy „csepegtetésük” is kikezdhetheti a tudományos megismerés kritikai élet, függetlenségét, egyben hitelességét is. A titkosszolgálatok kutatásának konjunktúrája ezért többnyire a nagy politikai, társadalmi megrázkódtatásokhoz kötődik, amikor az új politikai rezsim a tudomány legitimációs hatását is fel kívánja használni a korábbi politikai vezetés bírálataira, illetve saját hatalma hitelesítésére. Ennek pedig legalkalmasabb eszköze, a korábbi vezetés gonosz, amorális, korrupt, cinikus és kegyetlen vonásainak minél teljesebb bemutatása. E leleplezésekhez „örömmel” csatlakozik a közhangulat és -vélemény, amely természetes antipolitizációjánál fogva erkölcstelennek tekint mindenféle hatalmi tevékenységet, másfelől a tudomány, amely számára viszont az a legfontosabb, hogy az eddig csak sejtett, de elrejtett politikai információk hirtelen felszínre kerülnek, így megismerhetővé, kritikailag feldolgozhatóvá válnak.

A kommunista rendszer összeomlása az 1980-as és 1990-es évtized fordulóján a titkosszolgálatok történetében is szakaszhatárt jelentett. Kelet-Európa korábbi politikai struktúráinak legfontosabb elemei az erőszakos szervek, köztük a titkosszolgálatok voltak. A közvélemény a titkosszolgálatok továbbélését-átalakulását gyanakvással szemlélte. A bizalmatlanság fő oka a titkosszolgálatok mindenkor titokzatossága volt. Kétségtelen, hogy nem lehet merev cezúrát vonni a rendszerváltás előtti diktatúra állambiztonsági szolgálata és a demokrácia jogállamiságának nemzetbiztonsági szolgálatai közé. Ugyanakkor a titkosszolgálatoknál tapasztalható folyamatosság jelei megkérdőjelezzik valódi átalakulásukat. A szolgálatok hatalomközelisége rendszereken átívelő szerepeket, attitűdöket is kialakít. A struktúrák és a belső szabályozás fennmaradása pedig még nagyobb állandóságot mutat, mint a személyi összetétel folyamatossága. Valószínűleg semmiféle szabályozás automatikusan nem zárja ki a titkosszolgálatok politikaközeli, azt befolyásoló működésének lehetőségét. Ezért az alkotmányos garanciákon és a jogi szabályozáson túl fokozott jelentősége van a politikai hatalmat korlátozó demokratikus politikai környezet és kultúra kialakításának is. A

titkosszolgálatokat politikai jelentőségük teszi a politológiai kutatások szükségképpen tárgyává, amely megközelítést jelent munka is alkalmazni kíván.

2.

A magyar rendszerváltás óta kevésbé alakultak ki azok a formák, módszerek, szabályozási megoldások és garanciák, amelyek a közvélemény, az állampolgárok, a kutatók, a politika illetve a kollektív igazságérzet elvárásainak egyszerre tudna megfelelni és közmegnyugvást eredményezhetne volna ebben a rendkívül érzékeny kérdésben. Részben ebből adódott, adódik a témával kapcsolatos kutatási témák nagymértékű tagoltsága, szegmentáltsága. Önmagában nem a párhuzamos kutatások sokfélesége, „szóródása” feltűnő (ez még előny is lehet), sokkal inkább az, hogy ezek egymástól függetlenül, elszigetelten tárják fel résztémáik mikro-történeteit anélkül, hogy az egymásra történő szükséges és indokolt reflexióknak a nyomai felfedezhetők lennének. Az is érthető, hogy szubjektíve mindenki számára saját története a legfontosabb és mindenki a maga taláta dokumentumok feldolgozásban látja kutatásainak egyedüli célját. Ezzel viszont mintha olyan szigetvilág képe rajzolódna ki a térképen, amely kapcsolatok híján, átjárhatatlansága folytán nem teszi lehetővé a tenger igazi megismerhetőségét.

Hozzájárul a problémához a rendelkezésre álló források inkoherens volta. Különbözőbb okok miatt egyes jelenségek, események körül megsokasodik, felduzzad az adatok halmaza, mások esetében viszont csak a hiány pusztá ténye regisztrálható. Ez természetesen következhet az aktuális operatív szemlélet és az utókor kutatói látásmódja közötti szükségképpen eltéréstől, hiszen saját titkos szempontjaira tekintettel gyűjt adatot az állambiztonság embere, és más bizonyítékot vár az iratoktól a kutató. Gyakran valószínűsíthető az is, hogy utólag keletkezik az irathiany, ami miatt megszakad a történet folytonossága, vákuum keletkezik az események adataiban, és azok értelmezésében. A rendszerváltás állambiztonsági változásaival foglalkozó eddigi munkák is többnyire az egyes különálló mozzanatok bemutatására fókuszáltak, melyek jelentőségét időnként csak a vonatkozó iratanyag addigi ismeretlensége jelentette. A szintetizáló munkák elmaradásának azonban nyilván oka lehet az egyébként összetartozó iratok közötti tartalmi kapcsolat feltáratlansága is.

Ugyanakkor megállapítható, hogy a kutatások gyakorlatában jóval kisebb a jelentősége a vonatkozó iratállomány megsemmisítésére, megsemmisülésére, eltulajdonítására

illetve „kutathatatlanságára” vonatkozó vélt vagy valós igazságtartalmú állításoknak, mint azt az elmúlt évtizedekben egyes politikusok, sajtómunkások, esetleg a „hivatásos ügynökvadászok” állítják. A Történeti Levéltár gyűjtőkörét meghatározó 2003. évi III. tv. végrehajtása során – a törvény számos paragrafusát okkal illető bírálat ellenére – nagy mennyiségű állambiztonsági irat került át az iratórző szervektől a levéltárba. A 2007-ben kormányrendelettel létrehozott Szakértői (Kenedi-) Bizottság összesítése szerint ez az összes 205374 irattétel 75,4%-át, 154897 tételt jelentett. Ez mennyiségileg közel 4000 ifm mennyiségű iratanyagot jelent (nem is beszélve az Országos Levéltár, a Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár vagy a Nyitott Társadalom Archívum iratállományairól). Ez mind az információs kárpótlás, mind – és főleg – a tudományos kutatás, a kommunista múlt megismerése szempontjából nagy előrelépést jelent. Ugyancsak a Szakértői Bizottság jelentése cáfolta a teljes iratmegsemmisítés legendáját is: „valószínűsíthető, hogy az iratok nagyobb mennyisége maradt meg, mint amennyit a ’totális megsemmisítés’ szószólói holtta nyilvánítottak.”³

A függelékben közölt dokumentum-jegyzék közel hatszáz állambiztonsági irat éppen arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy a levéltári lehetőség – ha nem is teljes mértékben – adott az intézménytörténeti átalakulás-átalakítás valódi folyamatainak leírásához, feldolgozásához, közléséhez, megértéséhez. Az összeállítás arra törekszik, hogy segítségével viszonylag teljes és átfogó képet alakulhasson ki az átalakulás összetett valóságáról.

A dokumentum-összeállítás tehát az „alkotmányos forradalom” fokozatos átalakítási logikájának megfelelően az állambiztonság „jogállamosodásának” az ütemezett menetrendje mellett kíván újabb bizonyítékokat felhozni. Mindeközben észlelhetők azokat a megoldatlanul maradt problémákat is, amelyek a későbbi működési zavarok forrásai lettek. A listából – amelyek dokumentumai döntő többsége közlés nélküli – egy olyan iratot teszünk közzé, mely alkalmas az átalakulás politikai és állambiztonsági folyamatai összefüggésinek, részbeni azonosságuk illetve különbözőségük érzékeltetésére. Ez az 1989. november 7-i miniszteri értekezlet jegyzőkönyve első napirendi pontjának – Javaslat az állam- és közbiztonságról szóló törvény szabályozási elveire. Javaslat a nemzet biztonságának védelmére és biztonsági szolgálat szervezetére. Javaslat a Magyar Államrendőrségről szóló törvény szabályozási elveire – vitáját közli⁴. Az iratjegyzékét egészének láttán nem túlzás azt állítani, hogy az

³ A Szakértői Bizottság jelentése 2007–2008. http://www.meh.hu/misc/letoltheto/jelentes_1.pdf (letöltve: 2008. 10. 10.) 17. o.

⁴ Javaslat az állam- és közbiztonságról szóló törvény szabályozási elveire. Javaslat a nemzet biztonságának védelmére és a biztonsági szolgálat szervezetére. Javaslat a Magyar Államrendőrségről szóló törvény

állambiztonság átalakulásáról szóló belügyminisztériumi vita főként a jogállamisághoz való idomulás alternatíváinak jegyében zajlott. Ennek egyik első bizonyítéka az egy tárgyban tavasszal készült háttér tanulmány⁵, de legteljesebben a tételes jogi szabályozásra vonatkozó ősszel megfogalmazott javaslatban csúcsosodik ki.⁶ A terminológiai változás politikai eredetű.

Az MSZMP /MSZP 1989-es ideológiai alkalmazkodása a „jogállam” illetve a „szocialista jogállamiság” kifejezésekhez volt az igazodási pont az állambiztonsági szolgálatok számára is. Arra, hogy egyáltalán nem a „semleges” szolgálatok ideája lebegett a vezetők szeme előtt, jó példa Horváth József III/III. csoportfőnöknek az 1989. november 21-i a parancsnoki összevonáson (tehát egy hónappal az alkotmánymódosítást követően) elmondott beszéde. Ebben felhívta az állambiztonsági tisztii állomány figyelmét a következőkre: „(...) látni kell, hogy szervezetünk, de az egész társadalom jövője is függ attól, hogy a jelenleg háttérbe szorított és szétforgácsolódott baloldal mennyire lesz képes ismét jelentős politikai erővé, a jövő számára kikristályosodási ponttá válni. Nekünk ezt a folyamatot lehetőségeink szerint – de nem törvényellenes eszközökkel – támogatnunk, erősíteniünk kell.”⁷ Ez a felfogás joggal támaszkodhatott a két héttel korábbi miniszteri értekezlet résztvevőinek, itt közölt véleményeire, elképzeléseire.

BELÜGYMINISZTERIUM
TITKÁRSÁGA

TITKOS!

10-52/18/1989.

NYERSJEGYZŐKÖNYV

az 1989. november 7-én tartott miniszteri értekezleten magnetofon felvételtől⁸

Jelen vannak: Dr. Horváth István, Földesi Jenő r. altbgy., Dr. Gál Zoltán, Dr. Lackó László, Dr. Ilcsik Sándor, Pallagi Ferenc, Dr. Túrós András, Dr. Verebélyi Imre, Dr. Bálint Tibor

Napirend:

szabályozási elveire. Miniszteri értekezlet jegyzőkönyve 1989. november 7. 47. o. (Az iratjegyzékben tévesen október 30.) MOL XIX-B-1-y. 52. d. 10-52/18-1989.

⁵ Az állambiztonsági tevékenység alkotmányos szabályozása. 1989. május (...) 30. o. Háttér tanulmány. ÁBTL 1.11.1. 100. d. 45-73/7/89.

⁶ A BM III. Főcsoportfőnökség feljegyzése az un. "sarkalatos törvények" tervezete koordinációja során keletkezett észrevételekről. Törvényjavaslat az Alkotmány módosításáról. 1989. október 16. ABMHT 1.11.1. 110. d. 45-300/1989. 340-246. o.

⁷ Belügyminisztériumi parancsnoki összevonás megnyitó előadás. Horváth József csoportfőnök előadásának részletes ismertetése, Siófok, 1989. november 21. 9. o. ÁBTL 1.12.4. Megyei Rendőr-főkapitányságok AB szerveinek és jogelődeinek iratai, 29. d. 11-13-/1776/89.; továbbá: ÁBTL 1.11.1 8. d.

⁸ A dokumentum szó szerinti közlése az előterjesztések véleményezésén, vitáján túl az értekezlet hangulatának érzékeltetésére is alkalmas.

1. Javaslat az állam- és közbiztonságról szóló törvény szabályozási elveire
 Javaslat a nemzet biztonságának védelmére és biztonsági szolgálat szervezetére
 Javaslat a Magyar Államrendőrségről szóló törvény szabályozási elveire⁹
 Előadó: Dr. Diczig István r. vör. gy.
 csoportfőnök-helyettes

2. Jelentés a Belügyminisztérium és szervei környezet- és természetvédelmi feladatait szabályozó 33/1982. számú parancs 1987-1988. évi végrehajtásáról
 Előadó: Vagyóczky Béla r. ezds.
 csoportfőnök
 Meghívott: Dr. Dávid Gábor r. ezds.
 osztályvezető

3. Különlélék

P. H. aláírás

Dr. Horváth István

Üdvözlöm a miniszteri értekezlet résztvevőit. Földesi elvtárs az MSZBT¹⁰ ünnepi összejövetelén van, oda kapott meghívást, elismerésben fog részesülni. Ha végzett, akkor jön. Egyébként jelen van mindenki. Az ülést megnyitom. Napirendre a javaslat kiment, egyéb javaslat nincs?

Első napirend akkor ez az állam- és közbiztonsággal kapcsolatos jogalkotási szabályozási koncepciója. Diczig elvtárs az előadója. Üdvözlünk Diczig elvtárs. Van kiegészítésed?

Dr. Diczig István r. vör. gy.

Jelentem, van. Tisztelt Miniszter elvtárs, Tisztelt Miniszteri Értekezlet. Az alkotmány most elfogadott koncepciója szerint a Minisztertanácsnak, 1990. április 30-áig kell az alkotmányerejű törvények tervezetét beterjeszteni.¹¹ Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy haladéktalanul hozzá kell kezdeni a törvény szövegezéséhez, mert az ezzel összefüggő koordináció az elég hosszú időt fog igénybe venni. A másik, amit szeretnék jelteni az az, hogy a jelenlegi alkotmány tulajdonképpen már tartalmaz bizonyos dolgokat. A 40/A §, ami a fegyveres erők és rendőrség tevékenységét szabályozza, a második bekezdésében ad eligazítást számunkra. Itt azonban van egy nagyon sajnálatos hiba. A rendőrséggel és az állam biztonságával összefüggő részletes szabályokat alkotmányerejű törvény határozza meg. A rendőrség, az egy testület, szervezet, az állam biztonságával összefüggő tevékenység pedig tevékenység. Tehát itt e szerint úgy van értelmezve, mintha az állambiztonság és a rendőrség nem lenne külön testület, hanem egy testületként fogja fel. Pillanatnyilag ez számunkra alkotmányjogi gondot jelent.¹²

⁹ A napirenden szereplő törvényjavaslatok szabályozási elveit lásd: Révész Béla: Egy meghíúsult törvényalkotási kezdeményezés 1989-ből. Az állam- és közbiztonsági törvény szabályozási elveire vonatkozó javaslat kudarca. De Iurisprudentiae et Iure Publico. 2007. 1-2. <http://www.dieip.com>

¹⁰ Magyar Szovjet Baráti Társaság 1958-ban a Magyar–Szovjet Társaság utódszervezeteként jött létre. A rendszerváltásig működött.

¹¹ A Diczig István által említett érvelés a Dunagate-ügy kirobbanását követően az elmaradt intézkedések magyarázata során kapott nagyobb nyilvánosságot és hangsúlyt

¹² Valójában nem annyira a Diczig István említette szabályozás, mint inkább a feladatkörre vonatkozó rendelkezés sejtette a belügyminisztériumba integrálódott nemzetbiztonsági struktúra képét: „A rendőrség alapvető feladata a közbiztonság és a belső rend védelme.” Az 1989. évi XXXI. törvény az Alkotmány módosításáról 26. §-a; az Alkotmány egységes szövege 40/A. §. (2) bek.

Állásfoglalást kérnék a miniszteri értekezlettől 5 kérdésben. Az első. Dönteni kell a szervek elnevezésében. Második kérdésként: az állambiztonság és a rendőrség szervezeti rendszerében, irányításának és ellenőrzésének rendszerében.

A harmadik kérdés: a törvényi szabályozás szintjében itt két alternatíva merül fel. Az első: egy alkotmányerejű törvény készüljön a rendőrségről és az állambiztonságról, és ennek két törvényben kerüljön szabályozásra részletességgel a tevékenysége, szervezete. Vagy készüljön két alkotmánytörvény, egy a rendőrségről, egy az állambiztonságról, és esetleg ennek legyen más törvényi végrehajtási utasítása. Tehát vagy az 1+2-es vagy a 2+2-es modellt kövessük a törvény szabályozása kérdésében. Negyedik kérdésként dönteni kell a rendőrség és a helyi önkormányzatok viszonyában.

A koncepcióban tulajdonképpen kétféle álláspont fejeződik ki, de már harmadik is körvonalazódott, úgyhogy ezt a kérdést is meg kell fogalmaznunk. Ötödik kérdésként dönteni kell a kormányőrség hovatartozásáról, mert ez a szervezet e koncepció szerint a levegőben lóg, tehát valahová el kell helyezni, és ez nyilvánvaló törvényalkotási problémát is fog jelenteni. Végül ahhoz szeretném a miniszteri értekezlet hozzájárulását megkapni, hogy az operatív tevékenység ne kerüljön külön törvénybe, mint ahogy egyesek, az Igazságügyi Minisztérium és a Legfőbb Ügyészség részéről ez már felmerült, hanem ez az egy, illetve a két alkotmányerejű törvénybe foglaljuk bele, hiszen ez annyira szerves részét képezi e koncepciónak, hogy egyszerűen ennek a különválasztása az én véleményem szerint nagyon súlyos jogszerkesztési és politikai hiba is lenne. Ennyit szerettem volna jelenteni kiegészítésként.

Dr. Horváth István

Ezek tulajdonképpen benne vannak az anyagban, csak nincs így csokorba kötve. Én legalábbis úgy láttam. De jó, hogy ezeket így elmondtad. Kérdése kinek van?

Dr. Ilesik Sándor r. vörge. (nem kapcsolta be a mikrofont)

Dr. Horváth István

A következő kérdéseim vannak. A 7. oldal 2. bek. az új alkotmány szabályozási elveinek hármas számú függeléke. Ez az a szabályozási elv, amit az igazságügyben csináltak valamikor és valahol van?

Dr. Diczig István r. vörge.

Jelentem ez az, amikor elkészítették az új alkotmány-tervezet koncepcióját, ennek három melléklete van, amelyekben felsorolták, hogy milyen kérdéseket kell szabályozni alkotmánytörvényben és milyeneket rendes törvényben.

Ezt alapelvnek tekintették és jelenleg is érvényes.

Dr. Horváth István

De azt ti csináltátok?

Dr. Diczig István r. vörge.

Az Igazságügyi Minisztérium készítette.

Dr. Horváth István

Csak az itt nincs mellékelve, jó lett volna iderakni. Következő kérdésem. A 13. oldal. Ezt feltetted itt magad is az eldöntendő kérdések között az államrendőrség szervezetére és irányítási viszonyaira. Az első megoldás a jelenlegi irányítás. A második, az már nem tűnik ki kategorikusan, bár ott is van megint, hogy önkormányzati törvény. De ott is, hogy egyik megoldás, tehát az nem teljesen világos. A második megoldás a rendőrségnek, a helyi rendőrségnek az önkormányzatok alá rendelése.

17. oldalon, 2. bek. Melyikiek azok a személyiségjogok? Hogy mondja ki a törvény, hogy személyiségjogok és szabadságjogok korlátozása, a szabadságjogoknál nem tudni, hogy személyes szabadság jogokról van szó, vagy miről, hogy csak az illetékes bíróság előzetes engedélyezését követően lehet korlátozni. Őrizetbe venni van joga a rendőrségnek, nyilván egyéb jogok is itt lennének. Melyikiek ezek a jogok tehát?

De inisprudencia et iure publico

13

19. oldalon a lap alján az utolsó bekezdés, hogy biztosítani a bírói jogorvoslatot. Az őrizetbe vétel, az világos. De hogy néz ez ki elfogásnál, vagy előállításnál. Előállítják, mert nincs személyi igazolványa. Ott nem tudom, hogy mit lehet panaszolni. Vagy egyéb ok címén. És még annyit mondanék, hogy ezeknél célszerű volna gondosan megnézni egy osztrák és nyugatnémet jogi szabályozást. Mert úgy fogunk járni, mint a büntetőeljárás törvény szeptemberi módosításánál. Én ott ugye kértem, sajnos már utólag, hogy nézzük meg, és kiderül, hogy mondjuk a világon példa nélkül állunk az előzetesen fogva tartott terhelt és a védő érintkezésében. Ahol korlátlan és teljesen ellenőrzés nélküli érintkezést tesz lehetővé a törvény. Mert fogja magát egy képviselő, felpattan, még akkor is, ha ez a Horváth Jenő és kiderül, hogy ilyent Ausztriában sem lehet tenni, sőt sehol a világon. Bizonyos esetekben igen, de bizonyos esetekben az ellenőrzés jogát, azt fenntartják. Akkor az ügyvédi jelenlét a nyomozás különböző cselekményeinél, illetve a különböző nyomozati cselekményeknél és a gyanúsított kihallgatásánál. Bevezettük azt, hogy az ügyvéd akkor van ott, amikor akar, és sehonnan nem lehet kizárni.

Ezekben a nyugati országok büntetőeljárás jogában igaz, hogy kivételként a főszabály az, de kivételként, ha a nyomozás sikere érdekében a nyomozó hatóság szükségét látja, akkor kizárja az ügyvéd jelenlétét. Én ezt csak példának említem itt. Nem akarom említeni, ez csak neked új, én itt véres küzdelmet vívtam, hogy a gyülekezési törvénybe vegyék be a parlament előtti gyülekezési tilalmat¹³. Begyulladtak március 15-e előtt, törölték belőle és kiderül az, hogy az osztrák és NSZK-ba, nemhogy a szövetségi gyűlés előtt, hanem a tartományi gyűlések épülete előtt tilos a tüntetés. Tehát Grazban, Linzben, Innsbruckban és így tovább. Tilos a tartományi gyűlés előtt, mint ha Miskolcon a megyei tanács épülete előtt tilos lenne a tüntetés. És így tovább.

Itt van ez a löfegyver ügy, ahol háborognak emiatt a 20.000 pisztoly miatt, amiből 10.000 fegyvereseknél, rendőrtiszteknél, vagy katonatiszteknél van 10.000 pisztoly, és a békés átmenet miatt üvöltöznek országszerte ettől. Mert összesen három, vagy négyszáz régi pártfunkcionáriusnál van. Holott ez az osztrák szabályban is benne van, hogy akinek olyan közéleti tisztsége van, jogosult a fegyverre. És kétszáz ezer van az állampolgároknál pisztoly.

Azt mondom, hogy gyenge állam vagyunk ebben a pillanatban és egy darabig még nyilván, de olyan félénkek ne legyünk, hogy normális dolgokat ne mondjunk meg az állampolgároknak, akik tájékozatlanul és összevissza handabandáznak, és nyakon öntenek minket olyan dologgal, mint ez a katonai bíróság, meg egyéb dolog, és a végén ott állunk, nem tudunk mit csinálni.

Én ezt csak külön felvetem, hogy ezeket be kellene szerezni, az ilyen törvényeket, ha szükséges, itt a Jogtudományi Intézetnek, vagy a Szervezési Intézetnek adni néhány embernek valamilyen külön kis díjat, aztán fogjon neki azonnal és fordítsák. Ha nincs meg, mert lehet, hogy az a Jogtudományi Intézetben megvan, vagy az igazságügynek is. De ha a mi kis kollegánk magánszorgalomból lefordítaná. Vagy esetleg a Kertész Imre is biztos végezne szívesen ilyen kis munkát.¹⁴

Menjünk akkor a kérdéseken végig.

Dr. Diczig István r. vörgey.

Kérek engedélyt válaszolni. Ilcsik elvtárs első kérdése a három anyag egymáshoz való viszonya?

Ezt jelentettem, hogy az egyik tárgyalási és megoldási variáció, hogy egy alkotmánytörvény és annak két törvénybeli végrehajtási utasítása. Ebben az esetben a

¹³ A gyülekezési jogot szabályozó 1989. III. törvény 1989. január 24-én lépett hatályba. A törvény 4. §-ának módosításáról szóló 1989. évi IV. törvényt – amely hatályon kívül helyezte az Országház közvetlen környezetére szervezett rendezvények tilalmát – március 14-én hirdették ki.

¹⁴ A Bűnügyi Technikai Intézet akkori igazgatója.

rendőrség és az állambiztonság alapvető jogai, kötelezettségei egy törvényben kerülnének szabályozásra, a másokban pedig a részletkérdések. A másik megoldás az lenne, hogy külön-külön alkotmányerejű törvény készüljön és ennek végrehajtási utasítása.

A másik kérdés, az állambiztonsági szervek helyével kapcsolatos bizonytalanság. Ez végig jellemző volt az egész munkánkon, és még azoknak a jogtudósoknak a véleményei sem egyértelműek, akiket megkérdeztünk, hogy mondjanak a koncepcióról véleményt.

Itt az a kérdés merült fel, hogy az állambiztonság mint szervezet tekintettel arra, hogy más olyan apparátusok is vannak, ahol hasonló tevékenység folyik, mint a hadsereg, a határőrség, ahol szintén folyik bizonyos felderítő tevékenység, közvetlenül a kormány alá rendelt szervként működjön, vagy pedig a kormány alatt egy olyan érdekegyeztető tanács alakuljon, amely koordinálja ennek a szervnek a munkáját.

Ebben a kérdésben azért kérek döntést, mert el kell dönteni, hogy a törvénytervezetben mi melyik megoldást kövessük. Mi itt tulajdonképpen a jelenlegi rendszer változatlan fenntartását jelöltük meg egyik variációként, mégpedig úgy, hogy a rendőrségtől elkülönült szervezatként a belügyminiszter irányítása és felügyelete mellett, ami a hivatal vezetőjének egyéni felelősségét természetesen nem befolyásolja.

A harmadik az állambiztonság tagjainak a státusa. A mi álláspontunk szerint az állambiztonsági apparátus tagjai nem rendőrök, valamilyen más állami tisztviselők, valamilyen az igazgatás, az államigazgatás részét képező tisztviselők, de nem rendőrök.

Miniszter elvtárs kérdésére: A hármas számú függelék, azt szeretném megismételni, hogy ez tulajdonképpen annak az alkotmányi tervezetnek a koncepciója részeként kerül kiadásra, amelyet az Igazságügyi Minisztérium készített. Ebben fel vannak sorolva, hogy melyik törvények kívánkoznak alkotmányerejű, sarkalatos és melyek egyszerű törvény formájában. Itt tulajdonképpen a rendőrségről és az állambiztonságról az alkotmányerejű törvények kategóriájában van szó, tehát itt abba sorolandó be. Én a magam részéről ezzel egyetértek.

Miniszter elvtárs második kérdése a rendőrség szervezete és a kétféle, sőt én háromféle variációt is jelenteni tudnék itt a mi megfogalmazásunkban. Az első tulajdonképpen a jelenlegi helyzet változatlanul hagyása, ami semmit nem változtatna a jelenlegi státuson.

A másik variációnk az az, hogy a rendőrség mint országos rendőr-főkapitányság annyiban különülne el a Belügyminisztérium szervezetétől, hogy a felső vezetés nem épülne össze, az országos rendőrfőkapitány egy önálló szerv országos parancsnoka, és ezt a szervezetet a belügyminiszter egy kis apparátus útján ellenőrzi, felügyeli és mindazokkal a jogosítványokkal, amelyek ebben a struktúrában egyáltalán megoldhatók. A harmadik megoldásként vetettük fel az országos rendőr-főkapitányság és a helyi önkormányzatok viszonyában azt a lehetőséget, hogy amennyiben az önkormányzatok teljesen kiépülnek és működőképes formába kerülnek, akkor a helyi rendőri szervek elképzelhető, hogy e kormányzatok irányítása alá kerüljenek. Ebben az esetben is szükséges, hogy az országos rendőr-főkapitányság rendelkezzen egy olyan központi apparátussal, amelyik az egész ország területére kiterjedő hatáskörrel rendelkezik.

Ennek a formáit, részleteit, mi képesek vagyunk kidolgozni, ha erre sor kerül. Az állambiztonsági szervekkel kapcsolatban egyértelműen az a koncepció és az az álláspont merül fel, hogy központi hivatalként regionális szervként működjenek úgy, ahogyan a többi tőkés országokban erre már számos példa is van.

A személyiségjogok és a szabadságjogok. Személyiségi jogoknál miről van szó?

Itt kerülné sor a telefonlehallgatásra, a személyiséghez való jogra, a levelek felbontására és általában azokra a jogokra, ami ebbe a kategóriába tartozik, a szabadságjogoknál pedig a rendőrségnek joga van visszatartani az állampolgárt igazoltatás esetén 4 óra, majd ezt 8 órára ki lehet terjeszteni, még mindig érvényes az, hogy a szigorított őrizetese, illetve azok, akik rendőri felügyelet alá kerülnek és eltűnnek, eltűntként 24 óráig őrizetbe vehetők. Általában

azok a jogok kerülnének ide, amelyek ezzel függenek össze. Természetesen nem minden jog, csak azok, amelyek a rendőri intézkedéssel közvetlen összefüggésbe hozhatók.

A bírói jogorvoslattal kapcsolatban itt az elfogás és előállítás esetén természetesen bírói jogorvoslatnak abban az esetben nincs helye közvetlenül. Azonban az egész jogrendszerünkben az következik, hogy akit valamilyen hatóság intézkedése folytán sérelem ért, annak legyen joga bírói fórumhoz fordulni, ha olyan jogában sértik, ami az alkotmányban van rögzítve.

Itt természetesen csak a rendőri intézkedés után fordulhat az állampolgár ezekben az esetekben bírósághoz. Hogy ez milyen körű lesz, szűk-e vagy széles, ez tulajdonképpen a törvényalkotótól függ, hogy milyen körben fogja elfogadni ezeket az intézkedéseket. Mi a jelenlegi koncepció szerint ezt nem tervezzük széleskörűre, de ami a személyiség- és a szabadságjogokkal kapcsolatos, ezeket azonban úgy gondolom, hogy mindenképpen meg kell fogalmazni.

Miniszter elvtárs utalt az osztrák, nyugatnémet és egyéb szabályozásra, ezeket mi már beszereztük. Fordítási problémáink természetesen vannak, mert ezek nagyon nagy terjedelmű anyagok, viszont nem szükséges valamennyi részének a lefordítása, mert a szervezet, meg a struktúra eltérő. A legfontosabb kérdések fordítása jelenleg is folyik, és én bízom benne, hogy a szövegezés beindulásáig ezek rendelkezésre állnak, ha valami akadály van, akkor azt szolgálati úton jelenteni fogjuk.

A büntetőeljárás törvény problematikájával kapcsolatban jelenteni szeretném a következőket:

Az Országgyűlés Jogi és Igazgatási Bizottságában ezt a kérdést mi lerúgtuk az asztalról. Ott szakemberek voltak és megértették, hogy ez lehetetlen. Az Országgyűlés ezt elfogadta. Most olyan dilemma előtt állunk, hogy vagy legalább 170-180 fős létszámnövelést kérünk ahhoz, hogy az ügyvédek ilyen irányú kiértécselési rendszerét meg tudjuk szerezni, mert ha a jelenlegi apparátus problémája lesz, akkor teljesen csődbe fogunk kerülni, úgyhogy ma délután fogom a vizsgálati vezetők továbbképzésén ezt a kérdést velük megvitatni, és úgy tűnik, hogy ezek az intézkedések számunkra rendkívül hátrányosak.

Jelentem, befejeztem.

Dr. Gál Zoltán

Két dolgot előljáróban. Az egyik a 40. §, amit a Diczig elvtárs is említett, ennek az a története, hogy így, ahogy itt meg van fogalmazva, hiszen itt a rendőrség alapvető feladata a közbiztonság és a belső rend védelme, a rendőrséggel és az állambiztonsággal összefüggő részletes szabályokat az alkotmányjogi törvény szabályozza meg.

A kerekasztal-tárgyalásokon ennek története van. Az a története, hogy az ellenzék ott nagyon egyértelműen meg akarta fogalmazni, hogy a rendőrség és az állambiztonság szétválása alkotmányozási szinten megtörténjék. Ez a fogalmazás egy bizonyos értelemben kompromisszum. Mert a rendőrség feladatát határozza meg, amikor azt mondja, hogy a közbiztonság és a belső rend védelme, és nem szól egy szót sem az állambiztonságról, és a következő mondatban utal, hogy az állambiztonsági tevékenységgel összefüggő részletes szabályokat alkotmányerejű törvény határozza meg.

Tehát magyarul nyitva hagyja... A szándék mindenesetre az volt, hogy esetleg kettő. Ez a története a 40. §-nak, de tulajdonképpen lehetőséget ad bizonyosfajta megfontolásokra, de a szándék az volt, hogy arra is lehetőséget adjon, hogy ez a szétválasztás megtörténjék.

A másik megjegyzésem az a bizonyosfajta április 30-ai határidő.

Ez is ott a kerekasztal-tárgyaláson az ellenzék nyomására fogalmazódott meg. De azt hiszem, hogy ezt már függetlenül ettől a két, három vagy több törvénytől be kell látnunk, hogy április 30-ig azokat a kérdéseket, amelyek az alkotmányban eredeti törvényként vannak meghatározva, április 30-ig kénytelen lesz a kormány elővezetni. Nem szólva arról, hogy egy sor kérdést, március táján már nehezen lehet a kérdést az országgyűlés elé terjeszteni, mert

közel lesznek és ki lesznek írva a parlamenti választások és akkor már nyilvánvaló, hogy minden országgyűlési döntés legitimitációja még inkább kétséges lesz. Ezt a két dolgot azért említettem meg, mert megfontolásaink, és ez az utóbbinál megfontolásainkat egy kicsit befolyásolja, amit a vitában mondani szeretnék majd ezzel kapcsolatosan össze is függ ezzel a két megjegyzéssel.

Dr. Horváth István

Akkor fogjunk is hozzá. Kinek van észrevétele?

Dr. Túrós András r. vörögy.

Miniszter elvtárs jelentem. Miniszterhelyettesi értekezleten többször tanulmányoztuk, véleményeztük az előterjesztésünket, néhány dolgot szeretnék csak kiemelni. Ténylegesen olyan törvényjavaslatot kell készíteni, ami a mostani parlament előtt is elfogadásra kerül, ha sikerül bevinni, és esetleg, ha az új összetételű parlament elé kerül, akkor ott is megállja a helyét. Azt hiszem, itt nagyon szabadjára kell engedni magunkat, hogy minden próbát kiálljon ez a törvényjavaslat. Azért én azt javasolnám, miniszter elvtárs, hogy készüljünk az április 30-ra, ami itt meg van fogalmazva, hogy április 30-ig be kell nyújtani.

Nagyon kevés az idő. Ezért javaslom feltétlenül, hogy hozzunk létre függetlenített csoportokat a rendőrség és az állambiztonság részéről, és azonnal kezdjenek hozzá a törvény szövegének az elkészítéséhez. Társadalmi vita szinte biztos, hogy kikerülhetetlen, sőt ez igény is, de várható, hogy óriási érdeklődés lesz a társadalmi vita kapcsán. Ez nem egy útlevél törvény. Itt nem tudunk egy olyan törvényt készíteni, hogy kevés vélemény és észrevétel legyen. Én azt tanácsolom, hogy két alkotmányerejű törvény készüljön mindenképpen. Az egyik a közbiztonságról, a másik az állambiztonságról. Már ezzel is ki kell azt fejezni, hogy a két szervezet – legalábbis céljaink, elképzeléseink szerint – elkülönül egymástól.

Feltétlenül javaslom én is, amiről a Diczig elvtárs szólt, foglaljunk állást előzetesen, hogy mi legyen a rendőrséggel, és mi legyen az állambiztonsággal.

Véleményem szerint az nem merülhet fel kérdésként itt a mai miniszteri értekezleten sem, hogy a belügyminiszter felügyeli-e, vagy nem felügyeli ezeket a szervezeteket. Ebben egyértelmű, a magyar hagyományokat figyelembe kell venni, és az állambiztonsági szolgálatot is a belügyminiszternek, és a rendőrséget is a belügyminiszternek kell felügyelni.

Úgy gondolom, hogy ez a társadalmi vita kapcsán sem kérdőjelezhető meg. Azt viszont javaslom, és markánsan meg kellene fogalmazni, benne van az anyagban is, hogy önálló nemzetbiztonsági, vagy állambiztonsági szolgálat jöjjön létre még olyan formában is, hogy egy önálló nemzetbiztonsági főigazgatóság, és esetleg, ha a megyékben nem, de regionális jelleggel pedig állambiztonsági vagy nemzetbiztonsági igazgatóságokat kellene létrehozni, vagy főigazgató, vagy igazgató álljon ennek az élén. Nem biztos, hogy miniszterhelyettesi rangú kell, bár lehet olyan jogállású, és hasonlóan ez a véleményem az Országos Rendőr-főkapitánysággal kapcsolatban is. Mindenképpen a két önálló szervezetet létre kellene hozni, mert ezt ki fogják kényszeríteni belőlünk, szinte biztos, legalábbis az eddigi tapasztalatok ezt bizonyítják. Azt akarják, hogy a két szolgálat tisztességesen köszönjön el egymástól, de hogy váljon ketté a két szolgálat.

A másik egyik ilyen sarkalatos kérdés az önkormányzatok és a rendőrségnek a viszonya, kapcsolata. Én azt tanácsolom miniszter elvtárs, ahogy te korábban is ezzel kapcsolatban már nyilatkoztál, és állást foglaltál, hogy az önkormányzatok nem alkalmasak arra, hogy a rendőri szerveket teljes egészében felügyeljék és irányítsák. Akkor sem tartom alkalmasnak, ha ezzel kapcsolatban más vélemények is megfogalmazódnak. Ezért azt kellene társadalmi vitára bocsátani, hogy az önkormányzatoknak adjunk hatáskört a vezetők kiválasztásánál feltétlenül. A megyei tanács, városi tanács testülete, az vagy döntsön, vagy véleményezze a főkapitányok, kapitányok kinevezését, vagy meg lehet fordítani, hogy mi véleményezzük. A belügyminiszter véleményezze, és ők nevezik ki. Ez egy óriási előrelépés lenne a mostani viszonyhoz képest, a jelenlegi állapotokhoz képest.

De inisprudencia et iure publico

17

A másik, a testületek olyan határozatot, döntéseket hozhassanak a rendőrségnek, amelyet kötelesek végrehajtani. Idáig ilyen jogosítványuk sem volt. Véleményem szerint nyitva kellene hagyni azt a lehetőséget, hogy ahol a helyi önkormányzatok anyagilag, pénzügyileg támogatni akarják a rendőrséget, ott meg kell adni nekik a lehetőséget. De a centrális szakirányítást mindenképpen fenn kell tartani. Elképzelhető egy tíz éven belül, vagy egy későbbi időpontban, hogy teljes egészében a helyi önkormányzatok irányítása alá kerül a rendőrség.

Nekem, hogy államrendőrség nem nagyon tetszik a kifejezés. Magyar Nemzeti Rendőrség. Az államvédelmi hatóság, meg a magyar történelemből ismert államrendőrség már lejáratódott. Ki kell fejezni jobban, hogy ez a népé, a nemzeté a rendőrség. Ehhez hasonló címet, elnevezést kellene találni.

Nagyon fontosnak tartom miniszter elvtárs, hogy a karhatalmi tevékenység megfogalmazásra kerüljön az anyagban. Külön fejezet legyen.

A tömeg elleni fellépés nincs szabályozva. Rettegünk, most is félünk, hogy parancsokat, utasításokat kell adni, és jogszabályok nincsenek. Korábban csak politikai állásfoglalások alapján történtek. Ezt szabályozni kell, hogy mikor léphet fel a rendőrség csapaterőként, mikor kezdhet hozzá a tömegoszlatáshoz, mikor vetheti be a vízágyukat, más eszközöket. Ezt egyértelműen, tisztán, világosan szabályozni kell ebben a törvényben. Természetesen, bár utalás van az előterjesztésben, hogy a rendőrségnek a titkos módszerei, eszközei, most nem az állambiztonsági dolgokra gondolok. De azt is meg kell fogalmazni, hogy milyen ügynöki tevékenységet folytathat, tehát, hogy egy törvényben legyen majd minden, amit össze lehet hozni, és ne utána külön kelljen gondolkodni, hogy mi maradt ki és mi nem lett szabályozva.

Jelentem miniszter elvtárs, ennyit szerettem volna mondani.

Dr. Gál Zoltán:

Azért jelentkezem egy kicsit a közvetlenebbül érdekeltek előtt szólásra, mert mondandóm lehet, hogy vitát fog provokálni. Nevezetesen az, hogy én ezzel az előterjesztéssel nem vagyok elégedett. Ez az előterjesztés egy nagyon korrekt, nagyon jó szándékú korszerű gondolkodást tükröző anyag, de én mint szabályozási koncepciót nem tudom elfogadni. Tudniillik hiányzik belőle az élet. Hosszas fejtegetések vannak jogforrási kérdésekről, helyesen, jogosan mindjárt hozzáteszem, tehát nem akarom én ennek a jelentőségét kisebbiteni, de engem ebben a témában mégis valahogy az izgat, hogy itt áll a társadalom növekvő és egy dinamikusan növekvő bűnözés előtt. A magyar rendőrség óriási gondokkal küzd, hogy ennek valahogy gátat vessen, azt is látjuk, hogy egyre nehezebben tud megbirkózni a feladataival, és akkor ez az anyag, amikor egy törvényi szabályozást tűz célul, egy szót nem szól arról, hogy a jogalkotás síkján az ott esetleg megfogalmazott követelmények, egyéb dolgok útján hogyan lehet hatékonyabbá tenni a munkát.

Ez nekem itt ebből az anyagból hiányzik. Lehet, hogy a háttérben ott vannak ezek a kérdések, de ahogy ez fel van vezetve, ez túlságosan jogi és szervezeti megközelítésű anyag. Márpedig ha törvényt csinálunk, azért csinálunk törvényt, hogy jogszerűbb és egyben hatékonyabb legyen a munka. Tehát kerüljük el, ebben nem látom ennek biztosítékát, kerüljük el az olyan eseteket, amiket a büntetőeljárás törvény kapcsán is kerültünk, és én félek, hogy itt is olyan helyzetbe kerülünk, hogyha bizonyos célok mögé előreláthatóan nem tudjuk hozzárendelni a szervezeti, személyi anyagi feltételeket. Ez az anyag, ha jól értettem, természetesen nem vagyok ebben teljesen bizonyos, természetesen azon az alapálláson van, hogy minden, ami eddig szabályozva volt, az tartalmilag tulajdonképpen helyes. A kérdés az, hogy eddig nem volt jogállam, és ezek mind ilyen belső utasításban és parancsokban vannak, ezeket nyilvánossá kell tenni. Ez teljesen egyértelmű, világos és üdvözlendő. Azt hiányolom, hogy nincs elemzés benne, hogy ezek a nem nyilvános parancsok jó irányba szabják-e meg a munkát, lehetne-e esetleg egyszerűsíteni, azt hiszem érthető az az aggály, amit megpróbáltam elővezetni. Ebben az összefüggésben nem véletlenül említettem ezt a

De inisprudencia et iure publico

18

bizonyos április 30-ai határidőt. A másik, amit általánosságban megjegyeznék, az anyagnak egy olyan oldala, amiben én valamilyen finomítást javasolnék. Olyan megfogalmazások vannak az elején, amelyek megítélésem szerint igazándiból nem állják meg a helyüket még akkor is, ha éveken, évtizedeken keresztül hangoztattuk, – gondolok itt a pártirányításra.

Tudja mindenki, aki ebben benne volt, hogy ez a pártirányítás milyen hatásfokú volt a Belügyminisztérium tevékenységére, vagy egy másik megközelítésben inkább mondhatnánk azt, hogy a Belügyminisztériumnak volt túlságosan erős hatása a pártirányításra. Ezzel azt akarom mondani, hogy esetleges korábbi problémáink a munkában nem nagyon vezethető arra vissza, hogy direkt pártirányítás volt. Nem politikai irányultságra gondolok, hanem a bűnüldözés tartalmi kérdéseit ez azt hiszem annyira nem befolyásolta.

Nem kell nekünk ilyen értelemben hamut szórni a fejünkre. Ez a két megjegyzésem lenne általában az anyaghoz. Különösen, ami az elsőt illeti, különösen a tevékenység hatásfokának elemzése, az abból leszűrt bizonyos következtetése, azok kodifikálása, bizony én így tudnám elképzelni törvényi koncepció kialakítását. Ez valahol lehet, hogy meg van, de szerintem ez ebből az anyagból nem derül ki.

Konkrét kérdéseket illeti. Kérem szépen, határozzuk el, és nagyon amellett vagyok, de akkor az anyag ilyen értelemben további érvekkel bővítendő. Felejtsük el ezeket a bizottságosdi dolgokat, hogy a Minisztertanács apparátusa irányítja, meg koordinál, meg bizottságokat hozunk létre, meg olyan kifejezések vannak, hogy a parlament törvényességi felügyeletet gyakorol az állambiztonság felett. A parlament törvényességi felügyeletet soha igazándiból gyakorolni nem tud. Nekünk arra kell érveket felsorakoztatni, hogy az irányítás, majd a szervezetre még kitérek, hogy az irányítás Minisztertanács megbízásából a belügyminiszter feladata maradjon. Ennek a jövőre nézve politikai hatásait gondolom, és ebben az összefüggésben az indokokat nem kell különösen magyarázni. Ami a szervezetet illeti, gondolom az elkerülhetetlen, mindjárt hozzáteszem, hogy itt tulajdonképpen politikai érveink vannak. Mert elemzés igazándiból még erre nézve sem történt, nevezetesen hogy válasszuk ketté a rendőrséget és az állambiztonságot. Azt hiszem ez kikerülhetetlen, ezt meg kell lépni, itt megint csak az elemzést hiányolom. Azt mindnyájan tudjuk, hogy ez egy sor problémát vet fel. Amikor ezt majd szervezetileg meglépjük, akkor birtokában kell lenni majd azoknak a mechanizmusoknak, fórumoknak és így tovább, amelyek a szétválasztásból szükségképpen fakadó problémákat nem utólag próbálják majd rendezni, hanem megpróbálják majd előre. A szétválasztást mindenképpen meg kell lépni. Ez az idézett 40. § alapján ennek most már alkotmányos alapja is megvan.

Itt megint az ellenőrzés hiányosságaira szeretnék utalni. Bár ez koncepció, és a részleteket nem kell rajta számon kérni, egy sor kérdés rajta bizonytalan. Azzal nem mondtunk semmit, hogy a Minisztertanács, vagy a belügyminiszter irányítja az államrendőrséget. A lényeges kérdések, kinevezési hatáskörök, ki terjeszti elő a költségvetését a magyar államrendőrségnek, a főkapitány közvetlen kapcsolatban van-e a költségvetéssel. Ezek az irányítás lényeges eszközei. Az megint más kérdés, hogy nyilvánvalóan megint egy másfajta irányítási struktúrát kell itt a minisztériumban egy ilyesfajta felállás során létrehozni. A szervezetre nézve ez a véleményem, ezt a szétválasztást mindenképpen meg kell tenni.

Ami az önkormányzat és a rendőrség dolgát illeti. Itt is tulajdonképpen igazán komoly elemzés nélkül nyilatkozgatunk ebben a kérdésben. Érzéseinkre, meg elvekre hagyatkozunk. Én érzéseim alapján osztom a véleményt, hogy ezt ma, tehát az önkormányzati törvény hatálybalépésekor vagy netán a rendőrségről szóló törvény hatálybalépésekor megtenni nem lehet, már azt, hogy az önkormányzatok irányítása alá kerüljön a közbiztonságnak bizonyosfajta dolgai. De ezt megint hangsúlyozom, hogy mindnyájan érezzük, hogy ez nem megy. Kevés az idő. De hogy igazán biztos talajon mozogjunk, el kell végezni bizonyos elemzéseket, megint a szervezet, költségvetés, egyéb dolgokban mit jelent. Azt hiszem, hogy valamifajta átmeneti megoldásokkal kell kísérleteznünk, mint ami itt elhangzott, nem

vagyunk igazándiból erre felkészülve. Azt hiszem, hogy el kell fogadnunk ezt a gondolatot, és a későbbi munkálatainkban ebből az alapállásból kell követni, vagy ezt az alapállásból kell a követelményt meghatározni, ebbe az irányba dolgozni, hogy egyszerűbben fejezzem ki magam, de most erre nem érett a helyzet. Most ez külön gond, hogy pont egy ilyen időszakban kell az alapvető törvényeket megtenni, és nem tudunk egy olyan alapvető változást ebben az értelemben előirányozni, amit sokan várnak. Erre érvek kellenek. Fel kell készülni arra, hogy erre kormoly nyomás lesz kívülről ránk, és ezt nekünk szakmailag, ha úgy tetszik, az átmeneti helyzetet be kell tudni mutatni, és ki kell védeni az érveket. Ami pedig a szabályozási szinteket illeti, úgy gondolom, egyértelműnek látszik, hogy két törvényben kell szabályozni.

Ha egyszer bizonyosfajta szervezeti elválás bekövetkezik...

Dr. Horváth István

Várjál, két törvény...

Dr. Gál Zoltán:

Két alkotmányerejű törvényben, tehát a rendőrség dolgát és külön az ún. állambiztonság ügyét. Ez utóbbit illetően hadd jegyezzem meg, talán az elején kellelt volna megjegyeznem, felsorolja az anyag, tehát a második részében az állambiztonsági tevékenység főbb területeit, akkor vagy én rosszul értem, vagy kimaradt a hírszerzés. Tehát ez a kiegészítőben van benne?

Tehát nekem az a véleményem, hogy ez, ha a szervezeti elkülönülés bekövetkezik, akkor teljesen egyértelmű, hogy két alkotmányerejű törvényben kell szabályozni, s az is azt hiszem világos, hogy minden tevékenységi kört, azt hiszem nem pontos kifejezés, amit lehet, törvényi szinten szabályozunk. Még az operatív tevékenységet is, a bizalmi emberek ügyét, stb., nem tudjuk, még ha akarnánk sem kivédeni. Viszont egy részletkérdést ennek kapcsán hadd jegyezsek meg. A fontos és bizalmas munkakörökkel kapcsolatos kérdéseket az állambiztonsági törvénybe kell rakni, éppen hogy kihagytuk arra való tekintettel, hogy idekerül a hatósági bizonyítványokról szóló jogszabályból. Nem tudtuk volna megmagyarázni, hogy mik azok a források, amelyek ebből az információk szereznek, viszont az állambiztonsági, vagy nemzetbiztonsági törvény kapcsán az információgyűjtés módjait is el tudjuk fogadni, akkor ezzel összefüggésben el kell tudni fogadtatni azt is, hogy bizonyos munkakörökben dolgozókról bizonyos információk kellenek. Tehát... Abban nem tudok nyilatkozni, de ebben a kérdésben kifejezetten az volt a szándék, hogy ha elfogadjuk a nemzetbiztonság védelmének gondolatát és ahhoz kapcsolódó eszközöket, módszereket, szervezetet, akkor ennek kapcsán el lehet fogadni és fogadtatni, hogy vannak olyan munkakörök, amelyekben dolgozókról bizonyos információkat előzetesen be kell szerezni, miután ebbe a munkakörbe kerülnek. Ezt csak azért jegyzem meg, mert a későbbi munkálatok során így kellene dolgozni.

Összességében azt tudnám mondani, hogy komoly elemzéseket és gondolkodásokat tartok szükségesnek ahhoz, hogy igazán biztos talajon tudnánk mozogni abban, hogy hogyan akarunk ebben a két törvényben megfogalmazni.

Pallagi Ferenc r. vörgey.

Miniszter elvtárs jelentem, csak kiegészítést szeretnék tenni, mert magában az előterjesztésben a munkabizottságok, amelyek hát mind a két szolgálat részéről külön-külön és végérvényesen, aztán az anyagok összehozásában dolgoztak, annyit szeretnék jelenteni, hogy ennek több mint féléves múltjára tekintünk vissza. Az állambiztonsági munkával kapcsolatos elgondolásokat, törvényi szabályozási kérdéseket is egy külön kollektíva, Pajcsics elvtárs által vezetett kollektíva csinálta, és ezután összedolgozás történt ebben az időszakban. Az álláspontunk, véleményünk benne van. Azért tartottuk nagyon fontosnak – Túrós elvtársékkal egyeztetve –, hogy ez a téma idekerüljön, hogy a továbbhaladáshoz valami megmérettetést kapjon. Hiszen ez sorsdöntő kérdés abban, hogy hogyan építkezzünk tovább. Most eljutottunk egy olyan pontjára a munkának, hogy a jelenlegi beláthatóság alapján, amit

össze tudunk hozni hazai és nemzetközi tapasztalatokat tekintve, kb. ez az, amit produkálni tudunk.

Ennél többet most már nem tudunk produkálni, kell most már egy irányítás a tekintetben, hogy milyen irányban menjen a további elmélyült és még szakszerűbb munkafolyamat. Ezért ezt sorsdöntőnek tartjuk, és köszönjük a lehetőséget, hogy idekerült. Abban a tekintetben, amit a Gál elvtárs felvetett az elégedetlenség mozzanatában. Ebben egy kis dialektikus kapcsolatot látok. Tulajdonképpen abban a Gál elvtársnak igaza van, hogy ettől a törvényi szabályozástól konkrétat mind a rendőri, mind az állambiztonsági munkában meglévő hatékonyságok, rossz magyar kifejezéssel, vagy nem kellő hatékonyság direkte nem érvényesül. De az az igazság, hogy mivel egy ilyen jogbizonytalanságban élünk, most már nem sokáig tudjuk eltérni ezt az állapotot. A munkában igényelt és szükséges hatékonysági elemeket valamiféle jogszilárdsághoz kell kötni, mert egyszerűen nem tudunk dolgozni. Annyit hadd jelentsek Gál elvtárs, hogy szóba hoztad a parancsokat. Miniszter elvtárs jelentem, az állambiztonsági munkában 87 parancs van érvényben. A 87 parancsban van olyan, ami 10%, van olyan, amelyik 20%, van, amelyik 40%, van, amelyik 50%-os alkalmazhatósággal érvényes. Ezért most kiirtani mindent nem lehet, mert bizonyos tevékenységekre vonatkoznak. De tele van minden parancsunk a pártállamiság koncepciójából lebontott feladat elrendezéssel. Ezért kell valamilyen irányban elmozdítani a törvényi szabályozásra való koncepció és felkészülési folyamatot, hogy majd hozzá tudjuk igazítani egyfelől mindaddig, míg a végső törvény ki nem alakul, addig a vezetéssel és irányítással rákormányozni a konkrét tevékenységet. Amikor meg lesz a törvényi szabályozás, akkor pedig vissza tudjuk bontani ezt belső működési szabályozásokban is.

Abban neked igazad van Gál elvtárs, hogy ez közvetlenül a jelenlegi munkagondokat nem oldja meg, de e nélkül meg nem tudjuk megoldani ezt, hogy még jobban tudjunk működni, még hatékonyabban tudjunk dolgozni, itt van ennek egy ilyenfajta kapcsolata. Magyarán mondva így egy sorsdöntő kérdés, ahhoz, hogy tovább tudjunk haladni mind a társadalmi, mind a belső feladatkörünk, mind a Belügyminisztérium társadalmi irányba történő elvárása és elkötelezettsége szempontjából. Ezért próbáltuk így látókerbe hozni, igaz, az elemzésekre még szükség van, csak azt is meg kell még jelentem miniszter elvtárs, hogy nagyon sokkal többet nem tudunk elemezni. Az elemzési forrásaink kezdenek kimerülni. Tulajdonképpen két olyan irány van, amit művelni tudunk az elemzésekben, hazai relációkban, nemzetköziben bőséges. Hazai relációban volt a '45 előtti időszak, nagyon kevés adaptációs állapottal, társadalmi körülménnyel. Volt a '45 utáni koalíciós időszak, ami ugyancsak egy pár olyan jellemzőt hordozott magán, politikai irányítás jellemzőt, aminek az elemzésében nagyon sokat nem tudunk tenni.

Nemzetközi vonatkozásban tovább tudunk elemezni, ami teljesen nyilvánvaló, ezt tennünk is kell a jövőt illetően. Ezzel együtt azt kérjük és javasoljuk, abban a minisztérium vezetése állást foglalt, hogy két alkotmányerejű törvényben induljon be ezeknek a szerveknek és testületeknek, tevékenységeknek a továbbrendeződése, akkor már tudjuk pontosítani, tisztítani és a szükséges részkérdésekben való elemzéseket is jobban elvégezni. Ezért tartottuk ezt nagyon fontosnak, és itt nem annyira most, nem azért van itt most erre a törvényre szükség, hogy most az eddigi nem nyilvánosságot most nyilvánosságra hozzuk, hanem egyáltalán a jogállamiság kereteibe, amit az alkotmány is, mint alapkövetelményt beállít, a jogállamiságnak való megfeleltetést tudjuk biztosítani effajta törvényi szabályozás folyamatában. Amit még jelenteni szeretnék. A koncepcionális kérdéseknél. Valamilyen megoldást kellene keresni arra, hogy az információszerzés, nevezem úgy, a titkosszolgálati területeknél kimondottan a hírszerzés ügyét valamilyen felvezetési kategóriában a kormányzat elé kellene vinni.

Nincs lezárva ez az egész hírszerzési koncepcionális dolog. Sokféleség van, a sokféleség összevisszaságot okoz, sem feladatkörben, sem funkcióban ezek nincsenek rendezve. Ebbe

beletartozik a jelenlegi állambiztonsági hírszerző tevékenység, a katonai hírszerzés tevékenysége, a határőr felderítéstől kezdve, stb. Ebben álláspontot kell kialakítani a kormánynak, hogy mi az elvárása információkban, azt milyen szervezettel vállalja fel és hova kerüljön. Ehhez kapcsolódik az a mozzanat, amit a Diczig elvtárs is jelzett, és a mi előterjesztésünkben benne van. Ha a hírszerzés kikerül most még az állambiztonsági feladatkörből, akkor különösen kritikus kérdés, hogy a kormányzatnál valami olyan egyeztető apparátus – erre van nyugatnémet példa – olasz példa is hasonló, hogy az effajta tevékenységet meg a megvalósulási területei egyértelműen indokolják, hogy ott valami koordinációs rendszer alakuljon ki. Hisz minden terület informátorokkal dolgozik, hogy ezek az informátorok ne egymást informálják, vagy egymást ellenőrizzék, itt valamiféle rendezés kell. Ezt a kormánynak valamilyen módon rendezni kellene. Ez nagyon fontos kérdés, hogy a hírszerzés ügye hogyan szerepeljen. Ezért mi azt a koncepciót hozzuk, hogy egyik oldalon a törvényi szabályozási javaslatok között kihagyjuk a hírszerzést, a mi előterjesztésünkben pedig szerepeltetjük a hagyományos állambiztonsági feladatrendszerben az információszerző, tehát hírszerzési feladatkört. De ezt külön meg kellene tárgyalni, mert ez egy külön kérdés, és az állambiztonsági tevékenységet is zavarja és pontosítja.

Amit a Diczig elvtárs is felvetett kérdéscsoporthoz kapcsolódva megjegyzés szintjén. Köztünk is, mint előterjesztésünkben is szerepelt maga a testület jellegére vonatkozóan, mi három variációt hozunk, de egy hibát elkövetünk benne. Azt, hogy szolgálatként fogalmazzuk meg, mert ha szolgálat, akkor fegyveres jelleg. Ha azt mondjuk, hogy hivatal, ami számomra személy szerint csak szubjektív alapot mondunk, számomra a Magyar Népköztársaság Nemzetbiztonsági Hivatala a legszimpatikusabb megnevezés. Az már akkor mutatja, hogy nem fegyveres szerv, hanem más típusú szerv, hasonlóan a nyugatnémet alkotmányvédő hivatal belső struktúrájához. Az sem fegyveres apparátus. A variációk között ezt mi ajánlatba hoznánk, hogy hivatali jelleggel működjünk.

Dr. Horváth István

Azt kötve hiszem, hogy a BNV¹⁵ tiszteknek nincs a hónuk alatt egy colt.

Pallagi Ferenc r. vőrgy.

Azt ő kaphat. Kaphat fegyvert, csak a fegyveres jelleget, nem azt, hogy egy fegyveres testületi hierarchiában működik, hanem hivatali hierarchiában működik, hogy nem parancsnokságok vannak, hanem igazgatóságok, nem őrnagyok, nem rendfokozatosok vannak, hogy nekik van fegyverviselési jogosítványa, az egy más megközelítés, de ott nem parancsnokságok és nem ilyen rendszer működik.

A másik, hogy itt van a kormányórség problémája, amit a Diczig elvtárs is felvetett. Én azt tudnám mondani, hogy a kormányórséget, azt mind a két testülettől különállóan kellene a jövőben kezelni, különös tekintettel a koalíciós időszakokra. Tehát az sem az állambiztonsági szolgálathoz, se a rendőrséghez ne tartozzon. Mind a két testületnek, mind a két szervnek a kormányórség összmunkájához a saját tevékenységéből hozzá kell tenni azt a pluszt, amire a kormányórségi feladatkörök nem indokoltak. Tehát a felderítési oldalt, azt kell a nemzetbiztonsági, vagy állambiztonsági apparátusnak hozni, a biztosítási kérdések másik körét a rendőrségnek fel kell vállalni.

Nem lenne célszerű begyűrni sem az állambiztonsághoz, sem a rendőrséghez a kormányórséget, különleges személyi biztosító apparátusként kellene kezelni ugyancsak a belügyminiszter felügyelete alatt. Mint egyfajta testületet. Azzal együtt, hogy van arra példa, hogy benne van az állambiztonsági szolgálatok a titkos szolgálatok között. Van arra is példa, hogy nincs a titkosszolgálatok között. A rendőrség megnevezésénél nekem csak egy véleményem alakult ki, amit a Gál elvtárs kimondott, hogy magyar rendőrség. Sem államrendőrség, hanem magyar rendőrség. Mint elnevezési kérdés felmerült, ne cifrázzuk,

¹⁵ Az NSZK titkosszolgálatára történik utalás. Helyesen: BND – Bundesnachrichtendienst.

mert abból aztán jön a nemzeti gárdától kezdve sok minden. Én a magyar rendőrséget egyértelműnek tartom. Teljesen igaza van a Túrós elvtársnak, hogy régen államrendőrségként mutatkoztak be a politikai rendőrség tagjai, és az túl korai történelem még. Én ezt a megjegyzést szerettem volna hozzá jelenteni.

Dr. Ilcsik Sándor r. vörge.

(...) ugyanakkor bizonyos földhözragadt kérdésekkel meg nem számolunk. Rákérdeztem, de nem kaptam rá választ, igazából nem az volt a kérdésem, hogy miért úgy szól az előterjesztés, hogy felügyelheti, vagy elláthatja a Minisztertanács a felügyeletet valamelyik miniszter, például a belügyminiszter útján is.

Ebben a kérdésben szerettem volna konkrétabb javaslatot kapni. Hát melyik miniszter útján láthatja még el. Ezekben a kérdésekben konkrétabbnak kellett volna lenni. Ezzel kapcsolatban szeretném egyszer elmondani a véleményemet. Másik: mik a földhözragadt kérdések?

Akár külön működik akármilyen elnevezéssel a rendőrség és az állambiztonság, egymástól teljesen függetlenül a feladatait nem tudja megoldani. Tehát együttműködésre szükség van akkor is, ha ezt nem mondjuk ki. Ezt az együttműködést külön felügyelet alatt nagyon nehéz megoldani.

A másik dolog: a technikai feltételei különösen a titkosszolgálaté, de a nyílt rendőri munkának is egy zsákban vannak e pillanatban. Egy hírendszerre épül a rendőrség, az állambiztonság, a belügyi igazgatás, egy anyagi infrastruktúrára épül a rendőrség, az állambiztonság, a kormányőrség stb. Ezt megkettőzni nem fogjuk tudni. Bármilyen társadalmi igény is lép fel, ezt megkettőzni nem fogjuk tudni. Ugyanakkor erre az infrastruktúrára épül a Belügyminisztérium jelenlegi szervezetének a működése is, és egyre inkább a közigazgatás irányításának a működése is különösen a híradás tekintetében. Ezeket a kérdéseket nem tudjuk kiküszöbölni akkor, amikor a különválás tekintetében döntünk.

Következőket szeretném javasolni, különösen a sarkalatos kérdésekben szeretném a véleményemet elmondani. Talán ebben jó lenne tovább folytatni, kidolgozzuk, hogy ennek milyen vonzatai vannak, és milyen következményei egyes döntési metódusnak.

Megoldásként. Egyrészt a társadalmi vita. Biztos, hogy szükségeltetik társadalmi vita. Nagyon fontosnak tartom, hogy a társadalmi vita a Belügyminisztérium a rendőrség és az állambiztonság apparátusában induljon meg. Miniszter elvtárs az utóbbi időben az összes szervezeti kérdéssel kikerültük az állományt, ezt nagyon erőteljesen hiányolva vetik fel. Ne vigyük ki addig társadalmi vitára, amíg azokkal, akiket érint, elsősorban munkájukat, tevékenységüket és jövőjüket azokkal nem beszéljük meg. Teljesen egyértelműen kellene kimondani, hogy a Minisztertanács a felügyeletet legalábbis ezzel indulni, az más kérdés, hogy hogyan dől el. Hogy a Minisztertanács a felügyeletet a belügyminiszter útján látja el. Önálló szervezetekként javasolom mind a három – mert Pallagi elvtárral értenék egyet – önálló nemzet, vagy állambiztonsági szervezet, önálló rendőrségi és önálló kormányőrségi szervezet. Azzal, és ezek nagyon fontos kérdések, Gál elvtárs vetette fel a jogállás meghatározását. Tehát országos hatáskörű szervezet, amelynek a vezetője lehet, ez döntés kérdése, miniszterhelyettesi rangú, de nem miniszterhelyettes, nem épül be a minisztérium vezetési struktúrájába. A kinevezését a kormány végzi a belügyminiszter javaslatára. Nagyon fontos a személyi kérdéseknél és utána tovább eldöntendő, hogy a további kinevezési jogkörök kit illetnek meg. Az anyagi feltételek kérdésében önálló költségvetéssel rendelkezik, de akkor el kell dönteni, hogy ki terjeszti elő, a rendőrség, vagy államrendőrség vezetője önállóan terjeszti elő a parlamentnek a költségvetési igényét, az állambiztonsági szervezet, vagy a kormányőrség is önállóan terjeszti elő. Ezek nem kikerülhető kérdések. Ugyanakkor vannak bizonyos félelmeim ezzel kapcsolatban. Csak így lehet ezt megoldani. Nem látok más megoldási módot. Ezzel együtt vannak bizonyos félelmeim. Hova tesszük ebbe a struktúrába azokat a szervezeteket, amelyekkel ma nem jelenünk meg a nyilvánosság előtt. Gondolok itt

De inisprudencia et iure publico

23

az egész technikai segéd-operatív tevékenységre. Kinek a szervezetében, mert annak ezt vállalnia kell. A költségvetésben ez ki fog bukni. Ma többé-kevésbé eltűnik a Belügyminisztérium költségvetésében az operatív technika, eltűnik a rádió stb. De ez a költségvetésnek jelentős részét viszi el. Ki vállalja a parlament előtt, a rendőrség vezetője, vagy az országos rendőrfőkapitány, vagy a nemzetbiztonsági szolgálat vezetője vállalja fel a parlament előtt ezeknek a költségeit. A parlamentet egy későbbi időszakban, amikor túljutunk a jelenlegi bonyolult állapotokon, elsősorban nem az fogja érdekelni, hogy van-e rádiófigyelés, meg lehallgatás, hanem az, hogy mennyibe kerül. Ez a mennyibe kerül egy nagyon fontos kérdés lesz.

Ezzel együtt javaslom, hogy abba az irányba induljunk, hogy önálló, teljesen önálló költségvetés, amit önállóan terjeszt, vagy valamifajta koordinációval, de önállóan terjeszt elő, belső szabályozásra vár mindezek mellett a struktúra használata, mert azt megkettőzni nem tudjuk, a Belügyminisztérium számára sem tudunk újat építeni. Eldöntésre vár az állományviszony kérdése, legalábbis most az állományviszony kérdése. A rendőrségnél most nem kérdés, az maradhat rendőr a jelenlegi 1971. évi 10-es alapján legalábbis módosításával szabályozottan az állomány viszony. Az állambiztonsági szervezetnél én is afelé hajlok véleményemben, hogy ott nem célszerű a katonai rendfokozat és a katonai irányítási rendnek a fenntartása, akkor viszont ennek az állományviszony kérdését fel kell vázolni, hogy ez milyen megoldásban jelenik meg. Hivatali megoldásban külön előmeneteli struktúrában, mert akkor azt is ki kell dolgozni bérezési, díjazási, előmeneteli, nyugállományba helyezési, stb. Ezeket mind meg kell jelölni.

Az önkormányzatok kérdése. Én is azzal értenék egyet miniszter elvtárs, hogy az önkormányzatoknak a rendőrség helyi szervei irányítási jogát, a tanácsoknak és az önkormányzatoknak a törvényben előremutatónak kellene szabályozni akkor is, ha ezek még nem érettek meg a helyi irányítási feladatokra. Itt döntésre vár a kinevezési jogkör, a helyi rendőrség költségvetésének a megtárgyalása és jóváhagyása, és bizonyos beleszólás nem feltétlenül a szakmai tevékenység, de legalább a beszámoltatási, elszámoltatási jog, a helyi közbiztonság és a közrend helyzetéről és feladatairól és ebben valamifajta koncepcionális feladat meghatározás joga. Ezt meg kell lépni a helyi tanácsok és az önkormányzatok számára.

A kormányőrséget én is önállóan javaslom belügyminiszter felügyelete alatt önálló szervként. Annál is inkább, mert a fejlődést és különösen bizonyos polgári demokratikus vonásokat is figyelembe véve akkor is, ha erről most nem beszélünk, de ebben előtérbe fognak kerülni bizonyos ceremóniás feladatok is, amelyet máshová később sem tudnak elhelyezni. Ezt viszont az állambiztonság, nemzetbiztonság keretébe helyezni nem tartom célszerűnek, a rendőrség keretébe sem. Azzal együtt, hogy mindkettőnek a sajátos feladatrendszerre meg kell, hogy legyen a kormányőrség feladatához kapcsolódóan. Akkor viszont az is eldöntésre vár, hogy a kormányőrség sajátos tevékenységi köréből ki kell venni, és ki kell tiltani bizonyos titkosszolgálati módszereket, amelyekkel ma még dolgozik, különösen az operatív technikai igénybevételek jogát stb. Ezek alapkérdések, amelyekben dönteni kell. Javaslom ezeket teljesen külön venni, és ezt a fajta operatív titkosszolgálati tevékenységet a nemzetbiztonsági tevékenység feladatkörébe sorolni.

Elnevezést illetően én is a magyar rendőrség mellett tennék voksot és szavazatot. A nemzeti jelleg hangsúlyozása vagy túlhangsúlyozása nem látszik célszerűnek. A nemzetbiztonsági feladatokat illetően pedig a hivatal felé orientálódok. Hiszem az egész szervezet ebben a körben kell, hogy mozogjon, és igaza van Pallagi elvtársnak, hogy ez meghatározza tulajdonképpen az állományviszonyt és az ezzel összefüggő irányítási és egyéb kérdéseket is. Köszönöm szépen.

Dr. Lackó László:

Tisztelt Miniszteri Értekezlet! Nagyon röviden fogok tenni idézőjelbe tett szakértőként

De inisprudencia et iure publico

24

néhány megjegyzést. Az első alapvető az, hogy én is amellet lennék, hogy két alkotmányerejű törvénynek a megfogalmazására kerüljön sor. A másik megjegyzésem az, hogy számomra ezek a szabályozási elvek, amelyek itt olvashatók, roppant szimpatikusak. Úgy gondolom, hogy előremutatóak is. Ugyanakkor azt a kételyemet szeretném elmondani, hogy nem vagyok abban biztos, hogy egy fél év múltára ezek a szabályozási elvek a kormányzati vagy a parlamenti szférában hasonló fogadtatásra számíthatnak, mint amilyenre számítanának. Ezért a további munka során javasolom ennek a várható változásnak a figyelembe vételét, ami azt jelenti, hogy bővebbre kell szabni sok tekintetben az inget, mint amilyen, hogy alkalmasint ezeket a változó felfogásokat befogadni legyen képes. A harmadik megjegyzésem arra utal, hogy elhangzott a vitában többször az, hogy a kormánynak vajon mi a véleménye erről? Szerintem a kormánynak az lesz a véleménye, amit mi, a Belügyminisztérium oda leteszünk.

A kormánytól vagy a miniszterelnöktől nem várható el, hogy e témák tekintetében szakmailag megalapozott véleménye legyen. Nekünk a felelősségünk abban igen nagy, hogy a szűkebb értelemben vett kormányzati állásfoglalást ilyen értelemben befolyásoljuk. Nem várhatjuk azt, hogy majd a Németh Miklós csapata, titkársága, vagy akárki ezen kérdések tekintetében valamifajta állásfoglalást alakít ki. Költségvetést illetően nekem az az érzésem, hogy megoldható ez ügy, hogy amennyiben a Belügyminisztérium felügyeli mindhárom területet, tehát a rendőrséget, állambiztonságot és a kormányőrséget, akkor egy sor a Belügyminisztérium, asor a rendőrség, állambiztonság, kormányőrség stb. Hozzáteszem, hogy közismert eljárás szerintem a nyugati polgári demokratikus országokban az, hogy amikor olyan részhez ér ez a tárgyalás, amikor olyan szempontból kritikus, hogy valamit el kell dugni, akkor zárt vitát lehet elrendelni, és ezt így is szokták megtárgyalni és akkor sem újságíró, sem senki nincs ott. Ebben nem látok olyan nagy problémát, ezt könnyen megoldhatónak látom.

Az önkormányzatokat illetően azt hiszem, hogy az önkormányzatok a rendőri feladatok teljes átvételére soha sem lesznek alkalmasak. Nem is kell őket ezzel büntetni. Bizonyos közrendvédelmi feladatok, amelyek az én felfogásom szerint önkormányzati körbe kerülhetnek. Végül pedig az elnevezéseket illetően, magyar rendőrség és nemzetbiztonsági hivatal lenne számomra szimpatikus elnevezés.

Dr. Verebélyi Imre: (rosszul hallható, nem kapcsolta be a mikrofont)
(...) Vietnam óta változott a helyzet, tehát nemcsak az a lényeg, hogy a miniszternek meg a minisztériumnak a koncepciója, hanem a társadalomnak is van benne véleménye. Nemcsak a jogi megoldásokat kellene újranézni, hanem azt is, hogy mi az a magyar társadalmi kör, amit nem akarunk kiszolgálni és lefeküdni nekik, sőt vissza is kellene keményedni az igényekben, de azért figyelembe kellene venni... Ebből adódik néhány megjegyzésem, amit röviden mondanék el, és részletes írásos anyagot átadom a Diczig elvtárséknak.

A törekvések fő irányjaival a miniszteri értekezlet mindenképpen egyetérthet. Márciusban volt egy tudományos tanácsülés a minisztériumban, a miniszter is ott volt, s végső soron ezeket a gondolatokat 13 oldalon leírva már elmondtuk. Ha azt nézem, hogy mennyivel lettünk gazdagabbak az alternatívákban, azt mondhatom, hogy semmivel. Így le vannak írva, megjelent a Belügyi Szemlében stb. Jó irányban vált az anyag, az dicséretes, de hogy ott tartunk, hogy novemberben akarunk lefordíttatni jogszabályokat, s közben azt mondjuk, hogy koncepcionális törvénytervezetet akarunk írni, az nem megy. Szerintem nem vagyunk abban a helyzetben, hogy törvénytervezetet írjunk, koncepciót kell írni, ezen nagyon jó koncepcionális irányunk van. Persze nem tudományos koncepcióról van szó, de nagyon sok apró kérdést át kellene tekinteni, főleg ami a részletekben van elbújva, s ezeket a részletes kérdéseket nem látjuk, és szerintem nem szabad jogszabálytervezetet írni. A másik megjegyzés időpont. Azt gondolom, hogy két sarkalatos törvényről van szó. A sarkalatos törvényeknél bevittük az alkotmánymódosítást, az alkotmánybíróságot, s a kiegészítőket, de ezt mind két menetben

tárgyalta az Országgyűlés. Egyszer megtárgyalta mint alkotmányozási koncepciót, másszor mint törvénytervezetet. Tehát én március, áprilisig reálisnak azt látom, hogy a belügyminiszter terjesszen szabályozási koncepciót az országgyűlés elé. De ne a törvénytervezetet és a szabályozási koncepciót egy olyan értelemben terjessze, hogy ne akarja elbírálni a Belügyminisztérium azokat az alternatívákat –, amiket én megértem a Diczig elvtársék törekvését –, hogy szeretnének három alternatívából egy negyediket alkotni, de én azt mondom, koncepcióként mind a három alternatívának előnyeit, hátrányait bemutatva a magyar jogalkotó parlament véleményét kellene kérni, mert ez már nem belügyminiszteri rendelet. Természetesen lehet véleményünk, játszhatunk irányokra, kell is játszani irányokra, de az idő már elmúlt. Hiába játszok a megyével a megyeellenesek még tárcákat is megkeresnek és vissza...

Nekünk szerintem korrekten le kell írni az alternatívákat előnyökkel, hátrányokkal, és le kell írni a belügy álláspontját. De nem tehetjük meg, hogy most azt mondjuk, hogy a 2-es alternatívát támogatjuk Diczig elvtársék munkájában, és akkor csak ezt dolgoznák ki következőkben...

A harmadik megjegyzés, ...két alkotmányos törvényt kell létrehozni, és a két alkotmányos törvényt, azt el lehet képzelni, hogy a két alkotmányos törvénynek a szabályozási koncepcióját együtt viszi be a belügyminiszter az Országgyűlés elé, de utána két alkotmányos törvénytervezetet kell letenni.

Azt sem tartanám tragikusnak, ha figyelembe vesszük, hogy a jövő év tavaszán már az új országgyűlés tárgyalja, tehát a koncepciót ez az országgyűlés, de a törvényt az új. Hiszem, hogy nekünk a mostani országgyűlést ki kell használni arra, hogy a koncepciót erősítsék meg, a belügy folyamatosságát az biztosítaná, s a következő országgyűlés egyik első pillanata az lenne, hogy foglalkozzon a belügynek ezzel a korábban előterjesztett anyagaival. A cég folyamatos átvonulását egy ilyen kettős...

Következő megjegyzés. Az önkormányzat, ami a rendőrséget érinti. Szerintem nincs két ilyen alternatíva sehol a világon. Tehát rosszul van feltéve a kérdés. Az egyik kérdés azt mondja, hogy marad úgy a rendőrség, ahogy van, a vezetőjébe beleszól az önkormányzat. Azt mondom, hogy minek, mert az egész önkormányzatot sehol sem érdekli a rendőrség egésze.

A másik meg, hogy az egész rendőrség az önkormányzathoz kerül. Én közbeszóltam, hogy egy része. Csak olyan alternatívát tudok elképzelni, hogy a mai rendőrség egy része az igazgatásrendészet, a közlekedés-rendészet, közutak, kis bűncselekmények helyszíni vizsgálata kerül önkormányzathoz, de ezekben a tekintetekben sem a belügyminiszter az országos főparancsnok, de van egy másik terület, amely államrendőrség vagy rendőrségi központi csapattal, nagy bűncselekmények, több megyét átfogó bűncselekmények nyomozását és a technikai kiszolgálást végzi. Én csak ezt az alternatívát látom reálisnak. Azt nem, hogy a rendőrség úgy, ahogy van, tanácsai véleményezési döntési joga alá kerüljön. Főleg a mai rendőrség, amelyben benne van az állambiztonsági szolgálat is, és szerintem semmi köze a tanácsnak hozzá. Ha viszont egy osztott rendőrségről beszélek differenciált feladatok jellege szerint, illetve a feladatok differenciált jellege szerinti kettős rendőrségről beszélek, akkor ezt el kell dönteni és ezt meg kell vizsgálni.

Azzal én messze egyetértek, hogy a következő év márciusában ezt nem lehet. De az önkormányzati törvény nem a következő év márciusában vezetődik be, hanem 1991. január 1-ei új költségvetési évben. 1989-ben azt mondani, hogy 1991-ben bevezetendően még nem látjuk reálisnak, még nem taktikus. Azt kellene mondani, hogy 1991-ben az önkormányzati törvényt, ha bevezetjük addigra le kellene folytatni a vizsgálatokat és elképzelhető, hogy ezt a 1991-es évben még vitatják, de el kellene kezdeni vizsgálatokat. Semmilyen vizsgálat még nem indult be ezen a területen. Ezért én azt javasolnám, hogy kapjunk arra felhatalmazást, hogy Diczig elvtársék a rendészeti program keretében – hiszen van egy ilyen programiroda, a rendőrség általános kérdését vizsgálják, és alakult egy közigazgatási programiroda, bár ennek

csak embere van, de pénze nincs, és van a Rendőrtiszti Főiskolán is... A következő évre készítsük fel professzionálisan előnyök, hátrányok, pl. fel kell tudni sorolni, hogy melyek azok a bűncselekmények, amiket helyileg lehet nyomozni, melyek azok, amelyeket nem, ezek nagyon komoly összehasonlítási kérdések. Ettől függ, értékelni kellene az igazgatásrendészeti fővárosi kísérletet. Tehát erre kapnánk felhatalmazást, akkor ezzel a programirodával a miniszteri értekezlet elé tudnánk ugyancsak hozni. Tehát azt mondanám, hogy nem kellene most döntést, hanem amit a miniszter korábban is mondott, hogy ez vizsgálat alatt áll, de nem azt mondanám, hogy most nem bevezethető, hiszen ezt most senki nem akarja bevezetni, 1991-ben bevezethető lesz vagy sem, ezt döntsék el a vizsgálatok ismeretében.

Nem hiszek abban – befejezésül negyedik kérdésként –, hogy ki tudjuk fogni a szelet a vitorlából azzal, hogy megengedjük, hogy a megyei tanácsok... a megyei főkapitányságok vonatkozásában azért nem, mert a Belügyminisztérium teljesen egyedül álló lesz ezzel az üggyel, a különböző pártok egyértelmű programként – nem egy párt, hanem több párt – egyértelműen önkormányzati rendőrségért kiáltozik. Ezt így nem kellene elfogadni, de azt, hogy ezt nekünk meg kellene vizsgálni. Én azt javasolnám, úgy fogadjuk el, hogy szabjunk nagyon konkrét határidőt a feltárt vizsgálatoknak akár jövő év májusa, júniusa, amelyikben ebben a kérdésben a miniszter elé egy konkrét vizsgálati eredményt le tudnánk tenni. Mi vállalnánk ezt az önkormányzati alternatíva kidolgozását, ha ennek az évnek a végéig kaphatnánk valami kis finanszírozási segítséget, amit erre tudnánk fordítani. A nagy kérdések sorozata a központi struktúra.

Dr. Horváth István

Ti mit akartok most fordíttatni?

Dr. Verebélyi Imre:

Pl. az Elnöki Tanácstól szeretnénk megkérni, mert pl. állami rendőrség van a polgári demokráciákban is, hogy mi az a bűncselekménykör, általában hol határolják el garázdaságnál, tulajdon elleni –

Dr. Horváth István

Európában többnyire centralizált, központositott rendőrség van.

Dr. Verebélyi Imre:

Igen azzal, hogy az igazgatásrendészet nincs náluk, hanem az igazgatásrendészet viszont bent van még a centralizált rendőrség esetében is az önkormányzatnál. Tehát közlekedés-rendészet és a bűnüldözés egyes elemeinél ez a megoldás. Európa más országaiban gondolom található erre megoldás, nyilvánvaló, hogy át kellene tekinteni az előnyöket és hátrányokat. Most a központi szervezet az utolsó előtti kérdéskör. Én azt hiszem, hogy ebben a helyzetben csak egy egységes Belügyminisztérium tudná a stabilitást biztosítani, tehát nem tárcaérdek nélkül, stabilitás érdek nélkül nem engedném a szolgálat... erre még javaslatot sem kormány, sem köztársasági elnök felé...

Ha itt tartunk, még két szolgálatot megemlítenék. Azt mondom, bármi is lesz a határőrséggel, a határrendészeti szolgálat ide kell, hogy tartozzon, és Tűzoltóság is mint országos szervezet. Tehát akkor öt blokkot látok, a határrendészet, önálló magyar rendőrség, a nemzetbiztonsági szolgálat, melynek rendkívül rossz a neve, hiszen a nemzetbiztonsági szolgálat nem a magyar nemzetet védi, hanem a magyar állam valamennyi nemzetiségét, így alkotmányvédelmi hivatalt, vagy valami más elnevezést kellene találni, mert meg fognak támadni bennünket. Magyarországon nemzetbiztonsági szó nem ugyanaz, mint más államoknál.

A következő, a kormányőrség is országos hatáskörű szerv. Ezekre vonatkozóan én a 2-es alternatívát látom, hogy érdemes lenne jobban az előnyöket és hátrányokat kibontani az anyagban, nevezetesen hogy van egy országos parancsnok, amelynek lehet miniszterhelyettesi beosztása, fizetése, mindenért felel, a miniszternek viszont van egy kabinetje, amely különböző osztályokkal ezeket az országos parancsnokokat felügyeli, ellenőrzi, az országos

parancsnok az operatív munkáért, a minisztérium pedig a törvényi ellenőrzésért és a törvény-előkészítésért felel.

Azt nagyon rossznak tartom, hogy a Tűzoltóság országos parancsnoksága készíti el a tűzoltóságról szóló törvényt. Ez nem az ő dolga, a tűzoltóknak tüzet kell oltani, és javaslatokat kell tenni egy minisztériumi osztálynak, amelyik független a tűzoltóság operatív szolgálatától, arra, hogy a tűzoltósági törvény hogyan készüljön el. Ezért gondolom, hogy a miniszter mellett valóban kell lennie egy olyan osztályrendszernek, amely az egész szolgálatoknál a legkultúraltabb embereket gyűjti össze, amelyik a szolgálat ellenőrzésében és a politika formálásával foglalkoznak, de semmi közük az operatív parancskiadáshoz és azért nem is felelhetnek. És így a miniszter kabinetszervezetének a tagjai.

Nekem ez az európai megoldás tűnne magyar viszonyok között a legalkalmasabbnak. A mai struktúrában a gazdasági és a személyzeti blokkot érinti, mert egy ilyen önálló szolgálati rendszer feltételezi, hogy ezek az alszolgálatok megfelelő önálló gazdálkodással és személyzeti politikával rendelkezzenek a minisztérium egységes költségvetésén belül. Nem hiszem, hogy ezeknek önállóan kellene menniük a parlamenthez, sehol nem mennek önállóan, viszont a jelenlegihez képest, amikor 10.000.- Ft-ért is be kell küldeni egy országos parancsnoknak aláírásra, mert nem utalványozhat 10.000.- Ft feletti összeget. Nyilvánvalóan, ha bízunk egy országos parancsnokban, egy tűzoltó főparancsnokban, akkor 10.000.- Ft-ot is rá lehet bízni.

Kérem szépen, engedjétek meg, hogy ezeket a példákat összegyűjtsem. Nekem ezt parancsnokok mondják, akkor rosszat mondanak. Én azt gondolnám, hogy a szolgálatok mellett az anyagi szolgálatok önállóságát nem kellene önálló szolgálatként, hanem kiszolgáló szolgálatként működtetni egy jövőbeni koncepcióban.

Az utolsó kérdéskör, amelyet a Pallagi elvtárs jelzett, ebben egy kis véleményeltérés van köztünk. Nem abban, hiszen az állambiztonsági anyagról később beszélünk, az egy jó anyag, hanem abban, hogy a belső parancsokban, tehát amit említettél, van több olyan rendelkezés, amittől meg kellene szabadulni. És minél előbb kellene a törvény, hogy ezektől megszabaduljál. Miután ezeket a szabályokat nem törvény alapján írtátok be, nem kell törvény ahhoz, hogy ezektől a parancsoktól megszabaduljunk, a kormány elfogadja novemberben a közigazgatási deregulációs programot, amelynek egyik fejezete a belügy, akkor ezt ki kellene használni arra, hogy a mostani szabályzatoktól ki kellene deregulálni azokat a részrendelkezéseket, amelyekről már ti is meg tudjátok már most szabadulni. Én nem sürgetném a törvényt, hogy a deregulációt meg tudjátok tenni a parancsoknál, hanem a törvényektől függetlenül a parancsnoknak egy generális átvizsgálását meg kellene kezdeni december, január, februárban közösen ebben a deregulációs programban, és akkor azt hiszem, fel tudánk állni.

Végezetül én ezt a részletes anyagot átadva javasolnám, hogy a miniszter gondolja meg, hogy a miniszteri értekezlet ezeket a gondolkodási irányokat erősítse meg, mert ezek haladó irányok.

Földesi Jenő r. albgy.

Nem tudom, mi hangzott el, de nekem van egy feljegyzésem, amit átadok majd Diczig elvtárséknak.

Dr. Horváth István

Akkor lezárjuk a vitát a következők szerint. Én ezt elfogadom, az előterjesztett javaslatokat, és azt mondom, hogy az idő persze múlik, Verebélyi elvtárs beszélt róla, hogy tavasszal volt egy tudományos tanácskozás, de azért nem hiába. Ami itt megszületett, az nem a 26 oldalas előadásnak a 13 oldalas kivonata, azért itt a felfogás, az közelít szerintem, itt jelentős lépések történtek afelé, aminek alapjára a célba vett jogszabályok megalkothatók lesznek.

Ketten is mondtátok, hogy van hiányérzetetek, a társadalom elégedetlen a rendőrség teljesítményével, mert ez elmarad attól, amit vár tőle a közrend, közbiztonság, bűnüldözés

körében, másutt pedig ez már nem egy össznépi ítélet és kifejezés, ott elégedetlen, mert úgy látja, hogy túlteljesíti feladatát. Az egyik helyen nem látja elégségesnek a beavatkozást a társadalomban végbemenő kriminális folyamatokba, a másinál túlságosnak látja a beavatkozást és az államjelenlétet az állampolgári életben.

Nem vitás szerintem, hogy indokolt az az igény és követelmény, hogy egy jobb teljesítményre képes szervezet és apparátus legyen. De azt mondom, hogy itt nekünk ennek a jogi és szervezeti kereteit kell megteremteni. Hogy ennek mi minden jobb feltétele van, hogy ez hatásosabb legyen, ezzel most nem tudunk megbirkózni. Ez általános társadalmi helyzetnek, műveltségnek, kádereknek, képzésnek, fizetésnek, fűtésnek, gépeknek, autóknak a függvénye, én ezt nem sorolom fel, azt hiszem, mindnyájan tudjuk.

De ami most napirenden van, ennek teremtsük meg a jogi feltételeit, illetve a szervezeten korrigáljuk, ami ehhez szükséges.

Ez nem kevés dolog. Szerintem. Hogy tudunk lépni. Kicsit hátulról kezdem. Hogy április 30-ig erre hogy tekintsünk. Amit Túrós elvtárs mondott, azt vegyük komolyan, amit Gál elvtárs mondott, azt, amit a Verebélyi elvtárs mondott, az pedig teljesen más.

Énszerintem a 30-a valószínű nem lesz egy szentírás szerint kötelező előírás a következők miatt. Ha képviseléválasztásra sor kerül, mondjuk március végéig, akkor az április 30-ai dátummal semmit sem érünk. Az április 30-a akkor jó, ha a parlamenti választásra addig nem kerül sor, illetve később kerül sor. Ha a parlament július 30-ig működik, vagy valahol ez ideig működik a parlament, akkor a 30-a a jó.

Ezen az alapon szerintem nekünk ehhez tartani kell magunkat mindaddig, amíg nem tudjuk, hogy mi lesz az Országgyűlés sorsa. Azt a játékot most megcsinálni, hogy ennek a parlamentnek vigyünk be egy koncepciót, aztán majd lesz egy másik parlament és foglalkozzon szövegszerinti törvénnyel, ezt a játékot szerintem kár elkezdni. Ennek szerintem nincs értelme. Annak van értelme, mi most ne hagyjuk abba ennek a kormánynak minisztériumaként ezt a munkát, mert ez egyébként elvégezhető, nem is lenne egy hálátlan feladat. Csinálunk egy korszerű törvényt az állambiztonságról és a közbiztonságról.

Az állambiztonsági szervezetről és a rendőrségi szervezetről. Majd a részletekről még beszélünk. Mert tudunk csinálni egy jót, egy korszerűt és egy, a demokratikus szocializmus és a polgári demokratikus értékeket egyaránt tükrözőt. Nem véletlenül mondom a kettőt, mert ezt szerintem, itt valahol a bevezető gondolatoknál erre utalni kell, ez az alkotmányban benne van¹⁶. Ami a társadalmat és az egyes állampolgárokat ennyire fontosán érinti, ott szerintem ezt a két értéket meg kell nevezni, ennek egyébként olyannak kell lennie. És azt mondom nem is kell a sutba dobni a nyugatnémet, osztrák, esetleg finn, hogy ne ennyire egy szátra fűzzük fel magunkat, bár a magyar jogra az elmúlt nem tudom én hány évszázadban mindig sokkal nagyobb hatással volt az osztrák és a német jog, mint akár a francia, akár az angolszász. Hogy ez jó, vagy nem jó, nehéz eldönteni, mert elég hatékonyan működő államok voltak az elmúlt ezer esztendőben ezen a területen, és vitték valamire. Majdnem annyira, mint a franciák, vagy az angolszászok. Nem lehet azt mondani, hogy a nyugatnémetek, azok messze lemaradtak volna Angliától, mert egy más politikai szisztéma szerint rendezkedtek be, akár 500 vagy 400 évvel ezelőtt a német városállamokban vagy fejedelemségekben nem lettek volna olyan emberi kultúrák és egyéb viszonyok, mint amilyenek voltak Angliában.

Csak arra mondom, hogy én személy szerint egyik előtt sem esek hasra. Sem az angol, sem az amerikai, de a német előtt sem, ugyanakkor azt mondom, hogy ezek kitaláltak valamit.

¹⁶ Az Alkotmány módosításáról 1989. évi XXXI. törvény szerint az Alkotmány 2. §. (1) értelmében: „A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam, amelyben a polgári demokrácia és a demokratikus szocializmus értékei egyaránt érvényesülnek”. Majtényi László szerint ez esetben „a kemény alkuk teljesen értelmetlen szöveget produkáltak”. Majtényi László A jogállami forradalom történeti alkotmánya. Népszabadság 2003. november 15.

Ezeket szerintem azért érdemes nézni, mert kétségtelen, hogy ők bizonyos késéssel, fáziseltolódással ők maguk is. Ők [19]17-ben még az atyuska birodalmának egy nagyhercegsége volt. A népek börtönében aztán eljutottak egy szépen működő és egy jó teljesítményt nyújtó társadalmi berendezkedéshez néhány évtized alatt. Én azt mondom, hogy ezt Magyarországon érdemes végezni, ezt a munkát, nekifogni, aztán majd meglátjuk, hogy mire jutunk vele. Egyelőre készüljünk fel, hogy ezt be tudjuk nyújtani. Ha nem lesz addigra más kormány más miniszterrel, akkor azt mondom, ugyanígy ezt az alkotmánykonceptiót, ennél sokkal jobb koncepciót nem tudnak úgy sem csinálni, akkor sem, ha a Demokrata Fórum, vagy a Szabad Demokraták írják meg.

Kinek mi az ötlete, meg hogy van, az azért van, mert igazán hozzáértő embereik nincsenek. Ezt azért látjuk, azt hiszem, ezeknél. Politikai egyeztető tárgyalásoknál is látható, mert a legnagyobb jogtudós a Tölgyessy¹⁷ volt. Hasonló színvonalon álló emberek. A büntető tudományhoz mennyire értenek, ez kiderült, amikor a rendőrtisztai főiskolán voltunk, anélkül, hogy becsmérelnék őket. Nincsenek is felkészülve. Amiket hoznak magukkal, azok is milliószor agyonolvasott egyszerű polgári irodalom, ahol ötleteik vannak.

Ezt mi is el tudjuk olvasni, meg ismerjük mi is őket. Ráadásul azért itt Magyarországon azért olyan túlságosan nagy távolságban nem vagyunk attól, ami itt létrejött. Én azt gondolom, hogy ilyen alapon eldöntöttek tekinthetjük, mert ebben szinte egyöntetűek voltunk, nem is szinte, hanem teljesen egyöntetűek voltunk, hogy egy alkotmányerejű törvény és két végrehajtási, tegyük félre ezt a gondolatot és menjünk neki úgy, hogy kettő alkotmányerejű törvényre teszünk javaslatot. Ahogy a Gál elvtárs mondta, engem sem zavar, s ne is zavarjon, ne csináljunk magunknak egy mesterséges csapdát, Diczig elvtárs, hogy az alkotmányban úgy van, hogy a rendőrség és az állambiztonság, hogy az akkor most mire kötelez bennünket. Az szabad kezdet biztosít, azt úgy lehet magyarázni, ahogy nekünk jól esik. De ez is volna a célszerű tehát.

Itt mondom el, a Túrós elvtárs mondta, hogy hozzunk létre egy szerkesztőbizottságot, én nem tudom, hogy hogyan működött. Most is volt. Nem tudom, hogy abban benne van a Finszter [Géza], Szikinger [István]...

Mikrofon nélkül beszélnek.

Dr. Horváth István

Ami az alternatívákat illeti. Elvileg azt mondom, hogy a Verebéli elvtárral értsünk egyet. Vele értek egyet. Az alternatívákat semmilyen ügynél ne zárjuk ki. Volt itt néhány dolog, hogy hogyan legyen, mint legyen a vitában, több minden elhangzott, azokon végig kell futni. De ahol az alternatíva megőrizhető, azt tartsuk meg. Ennek most kétségtelen egyik kardinális kérdése a rendőrség és a helyi önkormányzatokhoz való viszony.

Az állambiztonság és a rendőrség irányítása, szervezete, rendszere. Azt hiszem, hogy a parlament szerepe ezekhez képest a törvényhozás, törvényalkotás és a beszámoltatás, vagy közvetlenül, vagy a bizottságok által, de ez nem operatív irányítás. A kormány látja el a kormányzás jogkörében az állambiztonsággal és a közbiztonsággal kapcsolatos tevékenység felett is a végrehajtó hatalomnak a szerepkörét mint testület, de ugyanakkor személy szerint a belügyminiszterre kell, hogy bízza. Itt én személy szerint azt mondom, hogy ne adjunk alternatívát ebben az ügyben. Aki nem egyszerűen felügyeli, hanem miniszterként, ahogy ez most is van a rendeletben, irányítja ezt. Az más, hogy nem parancsnokló módon. De irányítja.

Ezt irányítja az NSZK-ban, Ausztriában és mindenütt irányítja. Irányítja, felügyeli, ellenőrzi és felel érte. Meg kell, hogy mondjam, sok szempontból látnék előnyt abban, hogy az állambiztonság és a közbiztonság egy szervezetben kell, hogy legyen. De jól tudom, hogy

¹⁷ Tölgyessy Péter a Szabad Demokraták Szövetsége képviselőjeként vett részt a Nemzeti Kerekasztal-tárgyalások plenáris és politikai középszintű tárgyalásain, valamint az I/1., I/3. és az I/6-os szakértői bizottságok munkájában.

ez ma Magyarországon megoldhatatlan, időszerűtlen. Ez a Kádár-korszaknak, a Kádár Jánosnak egy érdeme volt, igaz, egy olyan eszme volt, ami valójában azért ebből egy egységes testületet nem lehetett csinálni. Akkor is voltak ilyen ellentmondások, hogy viszont jöjjön létre az Országos Rendőr-főkapitányság, ami a megyéket annak alá kell rendelni, ami végrehajthatatlan volt. Ezt csak úgy lehetett volna, hogy az Országos Rendőr-főkapitányság egyben az állambiztonságnak is az országos központja lett volna. Ezt meg lehetett éppen csinálni. Ennek a nagy előnye, az ez egy fontos politikai felismerés volt, hogy így tényleg ebben a semmilyen vonatkozásban egy ilyen avantgard és külön testület nem jön létre. Ami nálunk többé-kevésbé meg is valósult.

Jól tudjuk ugyanakkor, hogy egy Ausztriában, NSZK-ban, Olaszországban, Franciaországban, Angliában és az USA-ban is ez egy elég különálló hatalmi tényezővé vált.¹⁸

Ezt nálunk nem lehet mondani. De én ezt most nem a koncepcióhoz értem, mert a múlttól semmit ne írjunk. Itt van a mostani javaslatban néhány meditáció, hogy pártállam meg egyéb, erre itt már semmi szükség nincs. Itt arról kell írni, hogy mi legyen. Én csak mondom, tehát ha arról van szó, hogy mi ennek az irányító és szervezeti rendszere. Számomra ott kezdődne, hogy egy konzekvensen végig lehetne vinni, és meg lehetne csinálni. De egy biztos, hogy Magyarországon szétszednék.

Amit itt el fognak fogadni az az, hogy ezt szét kell választani egymástól. Szerintem tegyük meg, és a javaslat erről szóljon. Itt többen szóba hozták, Ilcsik elvtárs meg mások is említették, hogy ennek viszont van több olyan részlete, anyagi ellátás, költségvetés, kiképzés stb., ami viszont itt még nincs... Ezt nagyon gyorsan végig kell gondolni, hogy itt mit lehet csinálni. Utána jön az a kérdés, tehát amikor az egész szervezetről beszélünk, és csak a legvégén jön a kis kérdés, hogy most mit csináljunk a megyéknél. A megyéknél nyilvánvaló, de mit csinálunk a központban először. Azután, szerintem nyugodtan ki lehet mondani, hogy a megyéknél vagy régiókban valami nagyon kis méretű, ez most 10-12 ember vagy 23, ez már egy más kérdés, de hogy nem 80, nem 90 ember, az úgyszintén biztos.

Elnevezésük. A nemzetbiztonsági hivatalt a Verebélyi Imre kifogásolta, megmondom, én is azt mondom, hogy a másik kettő számomra szebben cseng, állambiztonsági hivatal vagy alkotmányvédő hivatal. Aztán azon belül még lehet foglalkozni hírszerzéssel.

Dr. Diczig István r. vörgey.

Ez szerintem rosszul cseng, AVH, alkotmányvédelmi hivatal a rövidítése. Alkotmányvédelmi hivatal, vagy állambiztonsági hivatal, mindegyiknek a rövidítése ÁVH, ez nagyon rosszul cseng.

Dr. Horváth István

AVH, az nem ÁVH. Az állambiztonsági, az ÁBH.

Dr. Gál Zoltán

A szolgálat, az jó aztán, hogy a szolgálat mi a tartalma, vagy mi a szolgálati viszony, az más kérdés.

Dr. Horváth István

Ezt lesz a legkönnyebb eldönteni, mert tetszésen múlik, ebben elv nincs. Ami az állambiztonságot illeti, az szerintem már a nyári anyagban is szépen összeállt. Ezek is itt tükrözik annak a központjának a szervezetét. Itt végig gondolandó, hogy mi legyen ezekkel, technikai dolgokkal, figyeléssel, rádió stb. Ezeket szerintem végig kellene gondolni, ha van törvény, akkor ezekkel a részletekkel teljes egészében késznek kell lenni.

A megyei szervezetekkel, avagy pedig a megyéknél ilyen regionális dolgokat, ami van a vasútnál, vízügynél, postánál, ami nem elképzelhetetlen, egy elképzelhető dolog.

¹⁸ 1989 elején átfogó értékelés született a nyugati titkosszolgálati rendszerekről. Lásd: A nyugati titkosszolgálati szervek szervezeti felépítéséről. Feljegyzés BM III/II-11. 1989. január 25. 38. o. ÁBTL 1.11.6. 2. d. sz. n.

Ami a rendőrséget illeti, én azt mondom, hogy a bíróságokat sem nevezik magyar bíróságnak, a hadsereget igaz, úgy hívják, hogy magyar hadsereg, ott az egy kicsit más, azt hiszem, a hadseregnél, hogy a rendőrségnél hozzá kell-e tenni. Az angol rendőrségnél sem mondják azt, hogy angol rendőrség, hanem rendőrség. Én azt mondom, semmi oka nem lenne, hogy megváltoztassuk. Azt mondjuk, hogy van Országos Rendőr-főkapitányság, megyei rendőr-főkapitányság, városi kapitányságok vannak, városi kapitányságok, ahol választ kell adni arra a kérdésre, hogy minden városban legyen-e. A törvényben utalni kell rá, hogy minden városban momentán ne.

A törvénynek olyannak kell lennie, hogy a jövő az legyen, hogy a városokban legyen kapitányság. De most ha a törvény életbe lép, nem fogjuk tudni megoldani, az biztos. Mert van 137 kapitányság és van 166 város.

El kell dönteni, hogy mi legyen az őrsökkel. És a végén a körzeti megbízottakkal. Akik a rendőri szolgálatnak az utolsó végpontjai. Hogy mi legyen ezzel a rendőrség és a helyi önkormányzatok viszonya. Én személy szerint annak vagyok a híve, és állítsuk az első helyre, hogy a rendőrség egy centralizált egy központból vezérelt, kinevezés alapján működő és parancs alapján működő szervezet, ahol van hivatásos állomány és van polgári állomány. Aztán majd más kérdés, nem hiszem, hogy a törvénybe való, rendőröknek igazából ott van értelme, amikor ez a szolgálat jellegével szinte együtt jár. Anyagi területen meg nem tudom, milyen területen dolgozók, azok szerintem itt is lehetnek tisztviselők.

Visszatérve. Itt centralizált irányítás felülről lefelé kinevezés alapján. Az Országos Rendőrfőkapitányt a Minisztertanács nevezi ki most is, így van szerintem itt, ha akarunk valamit, az lehetséges, hogy nevezze ki a megyei főkapitányokat. Erre valószínű ez a Minisztertanács most nem lehet, hogy egy másik Minisztertanács erre szívesen igényt tartana. Az nem vitás, és a Verebélyi elvtársnak teljesen igaza van, hogy egy nagy társadalmi nyomás és politikai nyomás lesz majd, hogy a helyi rendőrséget a községekben és a városokban, azt rendeljük alá az önkormányzatoknak. Én ennek nem vagyok híve. Nem azért, hogy tudja irányítani vagy nem tudja irányítani, mert látunk országokat, ahol az önkormányzatok el tudják irányítani a helyi rendőrséget, most hogy annak mit sorolnak a hatáskörébe, az azon múlik, hogy ezt hogyan szabályozzák be. De van helyi rendőrség, ahol szőröstől-bőröstől odatartozik a helyi rendőrség. A központi meg nem tartozik oda. Nekem az a véleményem, hogy itt a közrend, közbiztonsággal, bűnüldözéssel, és az igazgatásrendészetnek is az a sávja, amit idesorolunk, és amit odaadunk a rendőrnek, az annyira az állam érdeke, hogy azt sokkal célszerűbb ilyen rendben működtetni, mint szétaprózni.

Én csínján bánnék azzal, hogy hogyan lehet megosztani a hatásköröket. Most van egy, a mostani tanácstörvény, hogy beszámolási, jelentéstételi kötelezettsége van, lehet, hogy ezt valahogy lehet bővíteni, csak nem tudom mivel.

Mikrofon nélkül beszélnek...

Dr. Horváth István

A költségvetésbe azért nem tud beleszólni, mert ha felülről kapja, akkor mit szól abba bele. A kinevezéseknél valamit el tudok képzelni, de ha a pénz is felülről megy, akkor szerintem menjen a kinevezés is.

Mikrofon nélkül beszélnek...

Dr. Horváth István

A centrális rendőrségnek éppen az az előnye, hogy a rendőrség vezetője a törvényeket képviseli, és a felsőbb parancsnokra figyel, és nem a helyi hatalmasságoknak, az ilyen-olyan kívánságára. Miközben persze másnál helyi pártpolitikai küzdelmek ott is van és nem ugyanaz lesz majd a viszony. De én jobban híve vagyok annak, hogy ez fentről függjön, innen kapja az utasításokat, és ne függjön a helyi önkormányzati szervektől.

Ebbe a részbe kapcsolódjanak bele a Verebélyi Imréék is azon az alternatíván, hogy tartozzon oda, dolgozzanak itt is és az önkormányzati törvényben is.

Ami az állambiztonságnak állományviszonya vagy dolgát illeti, illetve ez először, hogy fegyveres-e?

Dr. Diczig István r. vörgey.

Finnek példája lenne nagyon jó, tulajdonképpen állami hivatalnokok a közigazgatás része, amelyek fegyveresen látják el a szolgálatot. Ott félkatonai jellegű szervezet az állambiztonság.

Dr. Horváth István

Ezt kérem tovább vizsgálni. Kormányórság. Arra azt mondom, hogy az most is egy országos parancsnokság.

Dr. Diczig István r. vörgey.

Jelentem, akkor arra is kell egy külön törvény. Akkor ki kell dolgozni ott is valamit.

Dr. Horváth István

Arról a törvényben elég annyit mondani, amit a minisztertanácsi rendeletbe bevettünk a kormányórségről. El kell látnia állami és bizonyos politikai vezetők és külföldi meghatározott személyek biztosítását. És kész.

Ezeknél szintén két variáció képzelhető el, hogy besorolás szerint rendőrök, a másik pedig az, hogy civilek, ha civilek, akkor hogy tudják őrizni a parlamentet. Ezeket a ceremóniális dolgokat nem a kormányőrök csinálják, hanem a hadsereg alakulatai csinálják. Aztán a köztársasági elnöknel, hogy mi lesz, azt még nem lehet tudni.

A határórséget meg a tűzoltóságot nem kell idekeverni. A belügyminiszterhez odatartozik, de a közbiztonsághoz, állambiztonsághoz nem tartozik.

Operatív tevékenység. Ez volt végső kérdése Diczig elvtársnak. Ne kerüljön külön törvénybe, hanem ezeknek a törvényeknek a keretében kell róla szólni. Itt van levéltitok, meg egyéb, meg ezek a személyiség és szabadságjog-védelmek, ahol én viszont azt mondom, hogy azzal számolni kell, hogy a súlyos beavatkozások, azok szerintem nem lehetségesek, hogy egyforma legyen egy tyúktolvaj esetében és egy főben járó bűncselekményre készülő embernél. Aki az államrend megdöntésére készül, vagy az elnök elrablására, itt lehet lehallgatni, de mondjuk egy csalás vagy magánokirat hamisítás büntettségében, ott nem.

Ezt azért szerintem súlyozni kell, az operatív munka szabályait belül meg kell különböztetni aszerint, hogy miféle érdeksérelemről van szó, s nem lehet akármilyen kis jogsértésre ezeket a súlyos lehetőségeket bevetni.

Ezt az előállítás bíróság előtti megtámadást, Diczig elvtárs, nézzétek meg majd, azt kérem, precízen, én olyat nem láttam, hogy az NSZK-ban, ha egy közlekedési kihágásért, ha valakit előállítottak, az ott bírósághoz fordulhatott volna panasszal ilyen ügyben.

A költségvetését, azt nyilvánvaló, hogy a belügyminiszter, illetve a belügyminisztérium készíti. Aztán nyilvánvaló, hogy innen különválnak rendőrség, állambiztonság, kormányórság. Az állam biztonságával kapcsolatos törvényben kell a fontos és bizalmas munkakörök ügyét megoldani. Tehát, hogy itt ez a szolgálat vagy hivatal kapjon meghatalmazást arra, hogy bizonyos munkakörök ellátásához ennek jogosítványa van, és ellenőrzi, jelentést tesz arról, hogy mit állapított meg. Egyébként az NSZK Alkotmányvédő Hivatalánál, ott szépen fel van sorolva ez. Itt volt, hogy nemzeti rendőrség, magyar rendőrség, erről beszéltünk. A rendőrség titkos módszerei úgyszintén. A hírszerzést írjuk úgy, ahogy itt van.

A társadalmi vita nagyon divatba jött nálunk, olyan időben jött divatba, amikor ott, ahol kellett volna igazán, ott nem volt demokrácia, valóságos működés.

Ha itt van rendes parlament, meg egyéb, majd fognak ott vitatkozni, az más, hogy bizonyos szakmai vitát, azt csináljunk róla. Csináljuk meg az apparátuson belül is.

Azt megmondom [Ilcsik] Sanyi, hogy nem fakadok sírva, mert ti mondogatjátok a dolgot. Még olyan szervezetet nem láttam, teszem azt, a munkaügyi hivatalt vagy a minisztériumot, ott nem hívták össze tanácskozássra, hogy megszüntessük a két minisztériumot, vagy nem. Vagy a két minisztériumot, a belkört, meg a külkört, hogy

összevonjuk-e, vagy az ÉVM-et¹⁹ annak idején, hogy ugyan hogyan csináljuk-e? A Thatcher²⁰ még szakmai vitát sem csinál, megy hazafelé a parlamentből, gondol egyet, és öt minisztériumot összevon vagy különválaszt. Azt' mire odaér, már jönnek a miniszterek. Nem írnak tanulmányt, nincs Államigazgatási Szervezési Intézet, nincsenek teamek, amelyek kidolgozzák, hanem gondol egyet, összevonja meg szétzavarja őket. Népszavazást nem kell csinálni ebben, de bizonyos szakmai vitát szerintem lehet.

Azt hiszem, meg vagyunk mindennel. Azt gondolom, hogy ezt az első anyagot kell felhasználni a másik két részletes anyagnál. Valahogy most már, ha szabályozási koncepciónak nevezzük, akkor ki kell alakulni a fejezeteknek, össze kell állnia, hogy megfelelő tagozódás legyen, vagy megfelelő logikája legyen az anyagnak. Azt hiszem, hogy fel lehet használni, bármennyire is túlhaladott, a rendőrségre szólót és a bírósági szervezeti törvényt vagy valami ilyesmit figyelembe véve azt, hogy itt az alkotmányban, az újban is lesz majd néhány mondat, de van egy büntetőeljárás törvény, ami a rendőrséggel kapcsolatban sok mindent már elrendez. Még egy dolog volt, a Verebélyi elvtárs emlegeti régóta, velük együtt végig kellene nézni a rendőrség igazgatásrendészeti tevékenységét abból a szempontból, hogy melyiket célszerű itt megtartani, ahol erősebb érdek fűződik ahhoz, hogy a központi vonal és akarat érvényesüljön, az kerüljön ide, ahol ez nem ennyire fontos, ott elképzelhető a közigazgatási, illetve az önkormányzati, államigazgatásba átadni, és nem meghagyni az állami államigazgatás keretében. Térjünk át a második napirendi pontra.

(...)

¹⁹ Építésügyi és Városfejlesztési *Minisztérium*.

²⁰ Margaret Thatcher 1979 és 1990 között az Egyesült Királyság miniszterelnöke.

1989-ben reformlázban égett az ország. Ma már nyilvánvaló, hogy ennek mélységén, terjedelmén, korlátain, radikalizmusán vagy éppen szabadságfokán mindenki mást értett. A felülről elindított hatalmi kezdeményezések keresték az egyre elkerülhetlenebb, minimális alku lehetőségeit a fokozatosan dinamizálódó ellenzéki mozgalmakkal. Eközben a kormány a párttól való kapcsolatainak lazításán fáradozott, miközben a parlament is kezdett ráébredni, hogy végső fokon ő a „szuverenitás letéteményese”. A pártosodás, a civil kezdeményezések sokasodása valamint a sajtóorgánumok szinte mindennapi gyarapodása a valódi politikai pluralizmus előképét látszott felvázolni, miközben a Moszkva felől érkező jelzések is bátorítólag hatottak a reformerőkre.

Mindezek a kedvezőnek tűnő folyamatok nem feledtették annak a lehetőségét, hogy a fegyveres erőszak monopóliumával változatlanul az MSZMP illetve – ha lazuló gyepelével is, de – az általa irányított kormányzat rendelkezik. A hadsereg, a rendőrség valamint a Munkásőrség alakulatainak pusztá létezése is elég okot adott arra, hogy a Nemzeti Kerekasztal politikai tárgyalóoldalán önálló munkacsoportos állítsanak fel az „erőszakos visszarendeződést megakadályozó garanciák” kidolgozására. Ugyanakkor egyáltalán nem vált vitatémává ebben az arra legilletékesebb bizottságban a szocialista politikai berendezkedés legfontosabb intézménye, az állambiztonsági szervek rendszerének átalakítása, mint ahogyan nem került be a sarkalatos törvények körébe az állambiztonsági törvény szabályozási elvei sem. Sőt, az sem került nyilvánosságra, hogy a Belügyminisztérium az év eleje óta előrehaladott munkálatokat folytat ebben a szabályozás új irányának kidolgozására, amely tevékenységüket az októberi alkotmánymódosítás csak felgyorsította.

Mindmáig nem túlságosan ismert, hogy az eredeti célkitűzések szerint 1990 február végére tervezte a kormányzat az államvédelem átszervezésének realizálását. A kormány kabinetje ugyanis 1989 nyarán megtárgyalta és elfogadta a belügyminiszteri előterjesztést az átalakítás programjáról. 1989 december közepén pedig határozatban szabta meg a szervezeti reform lépéseit – 1990. február közepéig tartó határidővel. A BM átszervezése ezek szerint már megkezdődött, tehát 1990 elején lett volna esély az állambiztonság megfelelő tartalmi átalakítására. Elég arra gondolni, hogy az állambiztonsági törvény tervezete már a Duna-gate előtt két hónappal megjárta a BM vezetői értekezletét (az alkotmánymódosítás 1990. április 30-át jelölte meg a szükséges jogalkotói feladatok elvégzésére). A titkosszolgálati módszerek törvényellenes alkalmazásának botránya azonban eltérítette eredeti irányától a tervezett jogalkotási folyamatot és az Országgyűlés már az 1990. január 25-ei ülésén elfogadta a

„különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról” szóló törvényt.

Az 1990. évi X. törvény hatályba lépése viszont teljességgel érdektelenné tette, hogy vajon milyen szándékai is lehettek 1989 végén az állambiztonsági szerveknek önnön hatalmuk „jogállami” átalakítására vonatkozóan. A dilemma mindmáig az, más lett volna-e az „önerőből” végrehajtott belső átalakítás, mint a külső politikai tényezők motiválta reform. Avagy a külső hatások vajon mennyire tértek el a már hónapok óta, az állambiztonsági szervek által szorgalmazott megoldásoktól. A személycserék azt sugallják, sokban. A struktúra, a szabályozás, a funkciók és magának a hivatásos állománynak a sorsa (a hálózatét egyáltalán nem ismerjük) viszont arra enged következtetni, hogy – a politikai indíttatású vádaskodásoktól függetlenül – nagyobb az állandóság a véltnél. Az természetesen csak a – remélhetőleg bővülő körű – források szisztematikus feldolgozásával bizonyítható, amely a további kutatások feladata lesz.

Fontosabb irodalmak

Állambiztonság és rendszerváltás. Szerk.: Okvátth Imre. ÁBTL – L'Harmattan Kiadó, Bp., 2010.

Az állambiztonsági munkával kapcsolatos művek válogatott bibliográfiája. Budapest: Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Tanszék. I. köt. 1979., II. köt. 1981., III. köt. 1987.

A kelet-európai diktatúrák bukása, 1985-1990. Kronológia, dokumentumok, bibliográfia. Függelék, 1991-1992. Összeáll. Pándi Lajos. 2. jav. kiad. Szeged, Szerző, 1993.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1989. évi jegyzőkönyvei. A bevezető tanulmányt írta Soós László, T. Varga György. Szerk. és jegyzetekkel ell. S. Kosztricz Anna, Lakos János, Némethné Vágyi Karola, Soós László, T. Varga György. Budapest, Magyar Országos Levéltár, 1993. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai. 2. Forráskiadványok. 24.)

A puha diktatúrától a kemény demokráciáig. Szerk. Bodzabán István, Szalay Antal. Budapest, Pelikán, 1994.

A rendszerváltás forgatókönyve. Kerekasztal-tárgyalások 1989-ben. Dokumentumok.

Főszerk. Bozóki András.

1. köt. 1988. november 2.-1989. június 10. Szerk. Bozóki András, Ripp Zoltán. A jegyzeteket kész. Ripp Zoltán. Az anyagot gyűjtötte, a szerkesztésben és a jegyzetírásban közrem. Bozóki András et al. Budapest, Magvető, 1999. 608 p.

2. köt. 1989. június 13.-július 27. Szerk. Bozóki András, Ripp Zoltán. A jegyzeteket kész. Ripp Zoltán. Az anyagot gyűjtötte, a szerkesztésben és a jegyzetírásban közrem. Bozóki András et al. Budapest, Magvető, 1999. 659 p.

3. köt. 1989. augusztus 3.-augusztus 29. Szerk. Bozóki András, Kalmár Melinda, Ripp Zoltán. A jegyzeteket kész. Kalmár Melinda. Az anyagot gyűjtötte, a jegyzetírásban közrem. Elbert Márta, Révész Béla. Budapest, Magvető, 1999. 653 p.

4. köt. 1989. augusztus 30.-szeptember 18. Szerk. Bozóki András, Kalmár Melinda, Ripp Zoltán. A jegyzeteket kész. Kalmár Melinda. Az anyagot gyűjtötte, a jegyzetírásban közrem. Elbert Márta, Révész Béla. Budapest, Magvető, 1999. 557 p.

5. köt. Az 1989. szeptember 18-i megállapodástól a szabad választásokig. *Szerk., a jegyzeteket és a tárgymutatót kész. Ripp Zoltán. A szöveggondozást végezte és a kronológiát összeáll. Ripp Erzsébet.* Budapest, Új Mandátum, 2000. 738 p.
6. köt. A Nemzeti Kerekasztal-tárgyalások politikai munkabizottságainak jegyzőkönyvei. *Szerk., a jegyzeteket és a bevezetőket kész. Kalmár Melinda, Révész Béla.* Budapest, Új Mandátum. 2000. 760 p.
7. köt. Alkotmányos forradalom. Tanulmányok. *Szerk. Bozóki András. A szerkesztésben közrem. Karácsony Gergely és Masát Ádám.* Budapest, Új Mandátum, 2000. 825 p.
8. köt. Portrék és életrajzok. *Kész. Elbert Márta és Bozóki András. Az életrajzok készítésében közrem. Dudás Rita et al.* Budapest, Új Mandátum, 1999. 332 p.
- Berghlund, Sten et al.:* Challenges to democracy. Eastern Europe ten years after the collapse of communism. Cheltenham, Edward Elgar, 2001.
- Bozóki András:* Politikai pluralizmus Magyarországon, 1987-2002. Budapest, Századvég, 2003.
- Brodeur, Jean-Paul – Gill , Peter – Töllborg, Dennis. (ed. by):* Democracy, Law and Security: Internal Security Services in Contemporary Europe. Burlington, VT: Ashgate, 2002.
- Csendes? Forradalom? Volt? Az ELTE Jogszociológiai Tanszék, az ELTE Szociológiai Intézet és a Bibó István Szakkollégium 1991. június 5-6-i konferenciájának előadásai és vitája. *Összeáll. Bozóki András. Sajtó alá rend. Csapody Tamás.* Budapest, T-Twins, 1991. 217 p. (Twins konferencia-füzetek. 3.)
- Csizmadia Ervin:* A magyar demokratikus ellenzék, 1968-1988. Budapest, T-Twins, 1995. 1. köt. Monográfia. 550 p., 2. köt. Dokumentumok. 511 p., 3. köt. Interjúk. 380 p.
- Csizmadia Ervin:* A politika mint titok. A szenvedélyes politikamegértés alapvonalai. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2004.
- Deák Péter: (szerk.):* Biztonságpolitikai kézikönyv. Osiris, Bp., 2007.
- Finszter Géza:* A rendészet elmélete. KJK, Bp., 2003.
- Fricz Tamás:* A rendszerváltás szótára. Budapest, Móra, 1992. 199 p.
- Galambos Lajos:* A magyar polgári nemzetbiztonsági szolgálatok feladatrendszerének tartalmi módosulása a rendszerváltozás folyamatában. Kandidátusi értekezés. Bp., 1997. ZMNE Könyvtár, Disszertációs gyűjtemény.

- Gati, Charles*: Füstbe ment tömb. Budapest, Századvég-Atlantic Research and Publications, 1991.
- Gergely Attila*: Állambiztonsági értelmező szótár. Belügyminisztérium, Bp., 1980.
- Horuczi László*: Ellenségkép. Az ellenségfogalom történeti alakulása vallásban, morálban, politikában. Szerzői kiadás, Szeged, 1993.
- Izsa Jenő*: Javaslatok a nemzetbiztonsági / titkosszolgálati stratégia kidolgozásához. Hadtudomány, 2007. 1.
- Kiss József-Kovács Éva*: A magyarországi politikai rendszerváltás alapidokumentumai. = A többpártrendszer kialakulása Magyarországon. 1985-1991. Tanulmánykötet. Szerk. *Bihari Mihály*. Budapest, Kossuth, 1992. 251-301 p.
- Krémer Ferenc*: A rendőri hatalom természete. Társadalmi szerep és foglalkozási kultúra. Napvilág, Bp., 2003.
- Kulcsár Kálmán*: Két világ között. Rendszerváltozás Magyarországon, 1988-1990. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1994.
- Lendvai, Paul*: Honnan - hová? Gondolatok a közép- és kelet-európai változásokról. Bev. *Göncz Árpád*. Budapest, Pesti Szalon, 1994.
- Magyarország évtizedkönyve, 1988-1998. A rendszerváltás. Szerk. *Kurtán Sándor, Sándor Péter és Vass László*. Budapest, Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, 1998.
- Parlamentari választások, 1990. Politikai szociológiai körkép. Szerk. *Szoboszlai György*. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Intézet, 1990.
- Proletárdiktatúrákból a polgári demokráciákba, 1989-1992. Rendszerváltások Európában és a nagyvilágban. Szerk. *Glatz Ferenc*. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Társadalomkutató Központ, 2004.
- Rainer M. János*: Rendszerváltás és a közelmúlt. Hatalom és társadalom a XX. századi magyar történelemben. A kötet tanulmányai előadásként elhangzottak az I. Országos Jelenkortörténeti Konferencián. Debrecen, 1994. szeptember 1-3. Szerk. *Valuch Tibor*. Közrem. *Püske Levente*. Budapest, Osiris-1956-os Intézet, 1995.
- Rendszerváltás és Kádár-korszak. Szerk. *Majtényi György és Szabó Csaba*. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára-Kossuth, 2008. 582 p. (Távolodás és közelítések.) A kötet a 2005. október 24-26. között tartott IV. Országos Jelenkortörténeti Konferencia szerkesztett anyaga.

- Révész Béla (szerk.) Válogatott dokumentumok a magyar Belügyminisztérium és a rendőrség történetéből 1950-1989. <http://www.osa.ceu.hu/db/fa/357-2-1.htm>
- Révész Béla: A titok mint politika. A titkosszolgálatok politológiai kutatásának lehetőségei. Acta Jur. et pol. SZTE, Szeged, 2008. 187. o. (készült az NKA támogatásának keretében)
- Szigorúan titkos '89. A magyar állambiztonsági szervek munkabeszámolóí. Szerk.: Müller Rolf és Takács Tibor. Bp. 2010.
- Szikinger, István – Tóth, Judit: Efforts for Building Lawful Enforcement, Security and Balance in Public Law of Hungary. Challenge – The Changing Landscape of European Liberty and Security (2004-2008). Working Paper No.1. <http://www.challenge.mtaki.hu/eng/pdf/5_working_papers/1.pdf>
- Tőkés L. Rudolf: A kialakított forradalom. Gazdasági reform, társadalmi átalakulás és politikai hatalomutódlás, 1957-1990. Budapest, Kossuth, 1998.
- Ungváry Krisztián – Tabajdi Gábor: Állambiztonság és politika. Tanulmányok 1956-1990. Kézirat (várható megjelenése 2008. március)
- Ügynökök és akták. Nemzetközi konferencia az átvilágításról és az állambiztonsági iratok sorsáról. Szerk. Halmai Gábor. Budapest, Soros Alapítvány, 2003.
- V. Király István: Határ – hallgatás – titok. Komp-Press, Kolozsvár, 1996.
- Valsicsák Imre: Társadalomtudományi kutatások – rendvédelmi képzés. Rendőrtiszti Főiskola, Bp., 2001.
- Varga László: Világ besúgóí egyesüljetek! Az állambiztonság átmentése. PolgART, Bp., 2006.

Függelék

Forrásjegyzék a politikai átalakulás és a titkosszolgálatok változásai kapcsolatának tanulmányozásához*

880804 Vezetői névsor. 1988. augusztus 4-i állapot. Belügyminisztérium Személyzeti Csoportfőnökség 53-6/3/1988. ÁBTL 1.11.1. 98. d. 45-15/89.

881017 A kelet-európai helyzet néhány biztonságpolitikai vonatkozásának amerikai megítélése. Külügyminisztérium követségi jelentések. Magyar Népköztársaság Nagykövetsége, Washington, 1988. október 17. 6. o. MOL M-KS 288/31/1988. 55. ő. e.

881028 Tézisek a politikai intézményrendszer reformjának jogalkotási feladatairól. Melléklet Pozsgay Imre államminiszter szóbeli országgyűlési előterjesztéséhez. 1988. október 28. 6. o. MOL M-KS 288/31/1988. 12. ő. e.

881117 A Központi Bizottság apparátusa munkájának tartalma, szervezeti felépítése. Az MSZMP KB Párt- és tömegszervezetek osztálya javaslata, 1988. november 17., a Politikai Bizottság határozata, 1988. november 21. 10. o. MOL M-KS 288. f. 5/1044. ő. e.

881122 Tájékoztató a KB jelenlegi munkabizottságairól, munkaközösségeiről, tanácsadó testületeiről. A KB és a PB munkarendje, munkamódszere, a KB munkabizottságainak és apparátusának feladatköre. Tájékoztató a Központi Bizottságnak 1988. november 22. 4. o. MOL M-KS 288. f. 4/246-247. ő. e.

881123 Nagy Imre és társai perében, valamint az 1956-os ellenforradalmi cselekmények miatt halálra ítélttel kapcsolatos kegyeleti kérdések rendezése. Az MSZMP KB Közigazgatási és Adminisztrációs Osztály jelentése, 1988. november 23., a Politikai Bizottság állásfoglalása 1988. november 29. 4. o. MOL M-KS 288. f. 5/1045. ő. e.

881205 Az alternatív kezdeményezésekkel folytatandó viták. Az MSZMP Budapesti Bizottsága Agitációs és Propaganda Osztály javaslata az MSZMP Budapesti Bizottsága Vezetői Értekezlete számára. 1988 december 5. 2. o. BFL XXXV/1-a-5/ 12. d. 197-220 ő. e. B/VÉ/21/1988.

881207 A Magyar Népköztársaság területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok állományába tartozó személyek és családtagjaik büntető, államigazgatási és polgári jogi ügyeiben követendő eljárás. Előterjesztés 1988. február (...); Vélemény; Legfőbb Ügyész és Belügyminiszter 5/1988. sz. közös utasítása. 1988. december 7. (Iratjegyzéken tévesen március 7.) 19. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 180. d. Ig. 415/1988.

881215 Testületi állásfoglalások a tulajdonviszonyok, a nemzeti összefogás, a pártviszonyok, a politikai intézmények, az alternatív szervezetek, a szocialista értékek, a demokratikus szocializmus, és a párt belső élete tárgyában 1988. május – december. (tájékoztató gyűjtemény „a Központi Bizottság állásfoglalása néhány időszerű politikai kérdéssel” című napirendi ponthoz). MSZMP KB 1988. december 15. 7. o. MOL M-KS 288. f. 4/248-249. ö. e.

881219 A Szabad Európa Magyar Osztálya igazgatójának körlevele a magyarországi hivatalos személyektől gyűjtött információkkal kapcsolatban. München 1989. december 19. 2. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989/17. ö. e. sz. n.

881219a Bogye János rendőr altábornagy, a Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnök-helyettesének köszönő levele Kővári Péter Külügyminiszter-helyettesnek a hírszerzők konzuli és diplomáciai kiutaztatásáért és fedéséért. BM III. Főcsoportfőnök-helyettes, 1988. december 19. 2. o. MOL XIX-J-1-j-1988-II-10-004924

881219b A Déli Hadseregcsoporthoz csapatainak csökkentésével kapcsolatos információ. Feljegyzés. Honvédelmi miniszter a Minisztertanács Elnökének. 1988. december 19. 2. o. Németh Miklós, a Minisztertanács Elnöke Titkársága iratai. Minősített és minősítés nélküli anyagok. MOL XIX-A-2-at. 9. d. 00189/1988.

881220 Javaslat a társadalmi szervezetek nemzetközi tevékenysége befolyásolásának elveire és az 1989. évi pénzügyi keretekre. MSZMP KB Külügyi Osztály javaslata a Politikai Bizottságnak. 1989. december 20. 29. o. A Politikai Bizottság 1989. január 24-i ülésének anyaga. MOL M-KS 288. f. 5/1049. ö. e.

881220a A külföldre irányuló politikai propaganda tapasztalatairól és néhány soron lévő feladatról. MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztály 1988. december 6-án tartott megbeszélésének emlékeztetője Pozsgay Imre államminiszternek 1988. december 20. 5. o. Államminiszteri Titkárság Pozsgay Imre iratai 1988. MOL XIX-A—95-a. f. i.sz. 501-595.

881222 Összesített titokkörjegyzék. Belügyminisztérium tájékoztatója a Minisztertanács Hivatalának. 1988. december 22. 26. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos belügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. 10-51/55/1988.

881227 Belső szervezeti módosítások. Adatok. Javaslat. III/II. Csf. 1988. december 27. 1. o. ABMHT egyedi és általános ügyei ÁBTL 1.11.1. 118. d. 6-a-1535/88.

890100 A munkásörök hangulatáról. Munkásörség Országos Parancsokság Propaganda és Sajtóosztály információs jelentése az MSZMP Központi Bizottságának 1989. január (...) 2. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989/11. ő. e. sz. n.

890104 Vezető pártszervek érvényes határozatainak címjegyzéke. MSZMP KB Iroda 1989. január 4. 10. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4457. ő. e.

890110 Az állambiztonság feladat-és hatáskörének strukturális átalakításának terveiről. Feljegyzés. III/III. Csoportfőnökség Titkárság 1989. január 10. ÁBTL 1.11.6. 6. d. (Bet.)

890117 Az alternatív szervezetekkel foglalkozó Operatív Csoport tevékenységének és összetételének módosítása. Javaslat az MSZMP Budapesti Bizottsága Vezetői Értekezlete számára. 1989. január 17. 3. o. BFL XXXV/1.a.5/ 12. d. 197-220 ő. e.

890118 Az MSZMP KB Társadalompolitikai Bizottság 1989. I. évi munkaterve. A Társadalompolitikai Bizottság 1989. január 18-i anyaga. 3. o. MOL 288. f. 41/517. ő. e.

890119 Gondolatok a politikai rendszer reformjáról, a hatalomgyakorlás megosztásáról. Fejti György előterjesztése a Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság 1989. február 3-i ülésére. 1989. január 19. 16. o. MOL M-KS 288. f. 62/1. ő. e.

890119a A BRFK személyi állományának politikai közhangulata. Tájékoztató. MSZMP BRFK Bizottsága. 1989. január 19. 8. o. BFL XXXV. 30/1989. 1. ő. e. PB/2-4/1989.

890119b Az állambiztonsági szervek rendszeresített létszáma. Jelentés. BM "M" és Szervezés Csf. 1989. január 19. (1988. december 31-i adatokkal) 2. o. ABMHT egyedi és általános ügyei ÁBTL 1.11.1. 118. d. 6-a-111/89.

890123 A Szabad Demokraták Szövetsége állásfoglalása a Belügyminisztériumról, a rendőrségről és a jogállamiságról. Tervezet. Összeállította Hack Péter és Kőszeg Ferenc. 1989. január 23. 4. o. ÁBTL Röplapok, meghívók, belépési nyilatkozatok 1988-89. ÁB-037

890123a A szovjet Déli Hadseregcsoport Magyarországról történő kivonulásának tervezett ütemterve. Kárpáti Ferenc honvédelmi miniszter levele Dimitrij Jazovtól, a Szovjetunió honvédelmi miniszterétől kapott tájékoztatásról Németh Miklósnak, a Minisztertanács elnökének. 1989. január 23. 2. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Honvédelmi minisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 9. d. sz. n.

890123b Horváth István belügyminiszter felszólalása. BM Miniszteri értekezletek 1989. január 23. 3. o. (kivonatos jegyzetelés) 1989. MOL XIX-B-1-y. f. 49. d. 10-52/2/1989.

890123c A politikai intézményrendszer korszerűsítéséhez kapcsolódó elképzelés, különös tekintettel az állambiztonsági szolgálatra. Jelentés III/II. Csf. 1989. január 23. 6. o. ABMHT egyedi és általános ügyei ÁBTL 1.11.1. 118. d. 6-a-275/89.

890124 A Magyar Néphadsereg helyzetéről, javaslat a hosszú távú fejlesztés feladataira. Honvédelmi miniszter jelentése 1989. január 24. 14. o. MOL M-KS 288. f. 62/1. ő. e.

890125 A nyugati titkosszolgálati szervek szervezeti felépítéséről. Feljegyzés BM III/II-11. 1989. január 25. 38. o. ÁBTL 1.11.6. 2. d. Sz. n.

890125a Debrecen nyilvánosságának tájékoztatása a román menekültekkel kapcsolatos kérdésekről. Hajdú-Bihar Megyei RFK Állambiztonsági Osztálya a Főcsoportfőnökségnek. 1. o. 1989. január 25. ÁBMHT Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 84. d. 45-2/2/89

890126 A kormányzati tevékenység továbbfejlesztésével kapcsolatos feladatok. Határozat, Minisztertanács 1989. január 26. 1. o. ÁBMHT Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 123. d. 1-a-171/89.

890127 Szemelvények a Történelmi Albizottság 1989. január 27-i ülésén készült magnófelvételtől. Az 1989. január 31-i PB ülés anyaga. 7. o. MOL M-KS 288. f. 5/1050. ő. e.

890128 Pozsgay Imre nyilatkozata a Rádió 168 óra című műsorában. 1989. január 28. 16. óra. Az 1989. január 31-i PB ülés anyaga. 7. o. MOL M-KS 288. f. 5/1050. ő. e.

890130 A román állampolgárságú határsértők fokozódó aktivitása. BM Határőrség Országos Parancsnoka 001/1989. sz. parancsa. 1989. január 30. 6. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 187. d. 140/1989.

890130a Magyarország alkotmánya szabályozási koncepció. Igazságügyi Minisztérium, 1989. január 30. A Politikai Bizottság 1989. február 7-i ülésének anyaga. M K-S 288. f. 5/1051. ő. e.

továbbá: Magyarország Alkotmánya. Szabályozási koncepció. Igazságügyi Minisztérium. Az MSZMP Központi Bizottsága 1989. február 20-21-én megtartott ülése jegyzőkönyvének 2. sz. függeléke. Lásd: A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1989. évi jegyzőkönyvei. Budapest, Magyar Országos Levéltár, 1993. 1. köt. 409-439. o.; valamint: Országgyűlési Irattár és Levéltár Országgyűlési Irományok, 1985-1990. országgyűlési ciklus, 141-200. jelzetű kötet.

890130b Az 1956-os ellenforradalom jellegének megítélésével kapcsolatos Pozsgay Imre nyilatkozatról. MSZMP Tungsram Rt. Bizottsága célinformációja az MSZMP KB

Társadalompolitikai Osztályának 1989. január 31. 2. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 28. ő. e. sz. n.

890131 A koncepciók büntető perek felülvizsgálata, valamint a Belügyminisztérium zárt irattárában őrzött anyagok további kezelése. Az MSZMP KB Közigazgatási és Adminisztratív osztály javaslata a Politikai Bizottságnak 1989. január 31. A Politikai Bizottság 1989. február 7-i ülésének anyaga 15. o. MOL M-KS 288. f. 5/1051. ő. e.

890201 A belügyminisztériumi párttagság – az MSZMP BM Bizottság állásfoglalásával megerősített – összegzett véleménye Pozsgay Imre nyilatkozatával kapcsolatban. Csillik András az MSZMP BM Bizottság első titkárának levele Grósz Károly főtitkárhoz 1989. február 1. 5. o. Államminiszteri Titkárság Pozsgay Imre iratai 1989. MOL XIX-A—95-a. f. i.sz. 1-100.

890201a Tájékoztató a BM pártszervek és –szervezetek eseményeiről. MSZMP BM Bizottságának 1989. évi 1. sz. tájékoztatója. MSZMP BM Bizottság Propaganda és Művelődési Osztály 1989. február 1. 34. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 5. ő. e. 57-17/1/1989.

890201b Az MHSZ Országos Vezetőség osztályai, központi szervei, a budapesti és a megyei vezetőségek 1989. január hónapról megküldött politikai információs jelentései. Az MHSZ Országos Központja összefoglalója az MSZMP Társadalompolitikai Osztályának. 1989. február 1. 7. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 5. ő. e. 7-9/46/1989.

890201c Kimutatás a Csongrád megyében működő bíróságok által 1988-ban elítélt párttagokról. Csongrád Megyei Bíróság elnöke jelentése az MSZMP Csongrád Megyei Bizottsága Közigazgatási és Adminisztratív Osztálya vezetőjének. 1989. február 1. 3. o. Csongrád Megyei Levéltár XXXIII. 3. f. 288. d. 1989. El. V. A. 5/5.

890202 Az Új Márciusi Front felhívásával kapcsolatos állásfoglalás. Az MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály javaslata a Politikai Bizottságnak 1989. február 2. 3. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 1. ő. e. TPO/115.

890202a Elemző-koordináló csoport létrehozása. Jegyzőkönyvrészlet 2. o. MSZMP Csongrád Megyei VB ülése 1989. február 2. MSZMP Csongrád Megyei Archivuma. Csongrád Megyei Levéltár XXXIII-3. f. VB/2/1989.

890203 A Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság alakuló ülése 1989. február 3. Kivonatós jegyzőkönyv 5. o. MOL M-KS 288. f. 62/1. ő. e.

890203a A Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság alakuló ülése. Jegyzőkönyv 1989. február 3. 61. o. MOL M-KS 288. f. 62/1. ő. e.

890203b A Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság 1989-I- félévi munkaterve. 1989. február 3. 5. o. MOL M-KS 288. f. 62/1. ö. e.

890203c A Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság munkarendje. 1989. február 3. 4. o. MOL M-KS 288. f. 62/1. ö. e.

890203d A párt és tömegszervezetek, -mozgalmak belső élete az állami élet eseményei és a lakosság hangulata. MSZMP Csongrád Megyei Bizottság információs jelentése 1989. február 3. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 5. ö. e. PMO/1/1989

890207 Időszerű politikai kérdések. A Politikai Bizottság 1989. február 7-i ülésének jegyzőkönyve. 116. o. MOL M-KS 288. f. 5/1051. ö. e.

890207a A Magyar Néphadsereg személyi állománya politikai hangulatét, véleményét befolyásoló tényezők. MSZMP Néphadseregi Bizottsága 1989. február 7. 18. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 5. ö. e. 038/1989.

890207b A mozgalmi élet eseményei. Az MSZMP Határőrségi Végrehajtó Bizottság havi összefoglalója 1989. február 7. 9. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 5. ö. e. sz. n.

890208 A nyilvánosság és a magyar újságíróársadalom helyzete, törekvései a változó politikai viszonyok között. Az Új Márciusi Front 1989. január 14-ei nyilatkozata – összefüggése a társadalomban lezajló politikai folyamatokkal. Az ideológiai kérdésekkel foglalkozó KB ülés előkészítése.. Az MSZMP KB Társadalompolitikai Bizottság 1989. február 8-i ülésének rövidített jegyzőkönyve. 5. o. MOL 288. f. 41/518. ö. e. Inf./1328/1989.

890208a A nyilvánosság és a magyar újságíróársadalom helyzete, törekvései a változó politikai viszonyok között. MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály vitaanyaga a Társadalompolitikai Bizottság 1989. február 8-i ülésére 1989. január 31. 7. o. MOL 288. f. 41/518. ö. e.

890209 Az Új Márciusi Front felhívásával kapcsolatos állásfoglalás. Az MSZMP Politikai Bizottság javaslata a Központi Bizottságnak. 1989. február 9. 2. o. A Központi Bizottság 1989. február 10-11-i ülésének anyaga. MOL M-KS 288. f. 4/250-252. ö. e.

890209a A BRFK PB területén lefolytatott pártvitákról. Jelentés. MSZMP BRFK Bizottsága. 1989. január 19. 7. o. BFL XXXV. 30/1989. 1. ö. e. PB/4-4/1989.

890210 Történelmi utunk. MSZMP KB Munkabizottság állásfoglalása a jelen helyzet kialakulásának történeti okairól. 1989. február. 80. o. MOL M-KS 288. f. 4/250-252. ö. e.

890210a Előterjesztés néhány időszerű politikai kérdéstről. MSZMP KB Munkabizottsága 1989. február 10. 9. o. MOL M-KS 288. f. 4/250-252. ö. e.

890210b A politikai pártokról szóló törvénytervezet. Észrevételek. MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály 1989. február 10. 3. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ő. e. sz. n.

890210c Amerikai tervek az 1990-es magyarországi választásokkal kapcsolatban. A Freedom House megfigyelői javaslata a magyarországi választásokra. 1989. február 10. BM feljegyzés 1989. február 21. Gál Zoltán feljegyzése 1989. március 1. 3. o. ABMHT egyedi és általános ügyei ÁBTL 1.11.1. 118. d. 6-a-355/89.

890213 Horváth István belügyminiszter felszólalása. BM Miniszteri értekezletek 1989. február 13. 3. o. (kivonatos jegyzetelés) 1989. MOL XIX-B-1-y. f. 49. d. 10-52/3-1090.

890221 A Szabad Európa Rádió tevékenységével kapcsolatos javaslatok. Feljegyzés MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály 1989. február 25. 2. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989/17. ő. e. 4/17.

890221a Párttagok aránya a ismertté vált bűncselekményt elkövetők között 1988-ban. Legfőbb Ügyészség Titkársága 1989. február 14. 4. o. Csongrád Megyei Főügyész tájékoztatása az MSZMP Csongrád Megyei Bizottsága első titkárának. 1989. február 21. 4. o. Csongrád Megyei Levéltár XXXIII. 3. f. 288. d. Ig. AI /1989.

890222 A koncepciók büntető ügyek felülvizsgálatáról. Igazságügyminiszter előterjesztése, Minisztertanács 3063/1989. határozata, 1989. február 22. BM Miniszteri Titkárság iratjegyzék 1980-1990. MOL XIX-B-1-ai. f. 6. d. 0038/1989/1.

890222a A március 15-e megünneplésével összefüggő feladatok. MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály javaslata a Politikai Bizottságnak 1989. február 22. 4. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 1. ő. e. TPO/189.

890222b A menekültügy helyzetéről és feladatairól. Tájékoztató az MSZMP PB tagjai részére a Minisztertanács 1989. február 22-i üléséről 6. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 29. ő. e. 00140/TÜK/1989.

890223 A BM „M” (Mozgósítási) iratok ügykezelési szabályzata. Belügyminiszter M-6/1989. ügykezelési szabályzatának kiadása. 1989. február 23. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 184. d. M-10-21/6/1989.

890223a Az egyesületek felügyeletének belügyi feladatairól szóló 16/1982. BM utasítás hatályon kívül helyezése. Előterjesztés; Vélemény; Belügyminiszter 4/1989. sz. utasítása. 1989. február 23. 5. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 183. d. 10-21/4/1989.

890224 Emlékeztető az MSZMP KB Művelődéspolitikai Munkaközösség 1989. február 24-i üléséről. (Nem regisztrált ülés, „kötetlen beszélgetés”). MOL M-KS 288. f. 22/1989. 2. ő. e.

890228 A határőrizet hosszútávú feladatai. BM előterjesztés az MSZMP Politikai Bizottsághoz 1989. február 28. 20. o. M K-S 288. f. 5/1054. ő. e.

890300 Alternatív szervezetek – dokumentumai és nyilatkozataik tükrében. MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály 1989. március (...) 62. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4458. ő. e.

890300a A tömegosztatás során alkalmazható fegyverek és technikai eszközök. 1989. március (...) 3. o. BFL XXIV. 1. 96. d. 13-67/250-1/1989.

890300b A Magyar Népköztársaság ellen irányuló imperialista propagandatevékenység 1989. I. negyedév. III/III. Csoportfőnökség. 1. o. 1989 március . ÁBMHT Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 84. d. 45-2/4/89.

890301 Belügyminisztérium küldöttségének lengyelországi látogatása. Horváth István belügyminiszter tájékoztató levele Németh Miklósnak, a Minisztertanács elnökének. 1989. március 1. 2. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Belügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. 10-922.

890301a Az egyházpolitika helyzetéről és megújításáról szóló PB határozat végrehajtása; a lelkiismereti szabadságról és az egyházügyekről szóló törvény irányelvei. „A gazdasági társaságokról szóló törvény és a szocialista piacgazdaság ideológiai összefüggései” témában tartott szakértői tanácskozás eredményei. Az MSZMP KB Társadalompolitikai Bizottság 1989. március 1-i ülésének rövidített jegyzőkönyve. 5. o. MOL 288. f. 41/519. ő. e. Inf./1341/1989.

890301b Az egyházpolitika helyzetéről és megújításáról szóló 1983. február 15-i PB határozat végrehajtása; Javaslat a lelkiismereti szabadságról, a vallás szabad gyakorlásáról és az egyházügyekről szóló törvény politikai irányelveiről. Állami Egyházügyi Hivatal 1989. február 17. 10. o. Az MSZMP KB Társadalompolitikai Bizottság 1989. március 1-i ülésének anyaga. MOL 288. f. 41/519. ő. e. 001/3/1989.

890301c „A gazdasági társaságokról szóló törvény és a szocialista piacgazdaság ideológiai összefüggései” témában 1988. november 9-11-én tartott szakértői tanácskozás eredményei és azok további felhasználása. Az MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály jelentése a Társadalompolitikai Bizottság 1989. március 1-i ülésére. 1989. január 27. 14. o. MOL 288. f. 41/519. ő. e. TPO/102/1989.

890301d A Belügyminisztérium helyéről, szerepéről a politikai intézményrendszer korszerűsítésének tükrében. A BM Tudományos Tanács által 1989. március 1-én rendezett tudományos ülészak vitája. A BM parancsnoki Tájékoztatója BM Tudományszervezési Osztály 1989. 3. 38. o. ÁBTL 1.11.1. 103-a. d. 45-77/1/2/89.; vagy: ÁBTL 1.11.1. 206. d. 54/1989.; vagy ÁBTL 4. 1. A-3285. ÁB-844.

890301e A Szovjetunió Állambiztonsági Bizottsága kérése az ideológiai diverzióval kapcsolatos oktatási anyagok átadására. BM Titkárság Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya a BM IV/II. Osztálynak. 1989. március 1. 1. o. ÁBMHT Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 84. d. 45-2/3/89

890302 Mark Palmer amerikai nagykövet Fejti elvtársnál tett látogatásáról. MSZMP KB Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya tájékoztató levele Németh Miklósnak, a Minisztertanács elnökének. 1989. március 2. 2. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos belügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. NPO/00/ /1989.

890303 Mihail Gorbacsov és Németh Miklós megbeszélései. Moszkva 1989. március 3. Jegyzőkönyv, 21. o. Németh Miklós, a Minisztertanács Elnöke Titkársága iratai. Minősített és minősítés nélküli anyagok. MOL XIX-A-2-at. 7. d. (Noszolsztva CCCP v Vengerszkoj Narodnoj Reszpublike feliratú dosszié) sz. n.

890307a A kegyeleti munka szabályozása. Előterjesztés 1989. február 14.; Terv és Pénzügyi Csoportfőnök 4/1989. sz. intézkedése; Belügyminiszter 8/1989. sz. utasítása. 1989. március 7. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 184. d. 10-21/8/1989.

890308 Tájékoztató a BM pártszervek és –szervezetek eseményeiről. MSZMP BM Bizottságának 1989. évi 2. sz. tájékoztatója. MSZMP BM Bizottság Propaganda és Művelődési Osztály 1989. március 8. 43. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989/6. ő. e.57-17/2/1989.

890309 Az állambiztonság szervezeti korszerűsítése. Javaslat 1989. március 9. BM III/II. csoportfőnökség 4. o. ÁBTL 1.11.6. III/III. Csoportfőnökség és jogelődjeinek iratai. Kémelhárítás töredék anyagok III/II. Főcsoportfőnökség . 2. d. 344/k. 40-13/143-1/89.

890309b A bizalmatlanság és a bizalmi szavazás szabályozása. Igazságügyminiszter előterjesztése a Minisztertanácshoz 1989. március 9. 6. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 29. ő. e. 74/008/1989. IM VII.

890309c Munkaterv, 1989. BM III. Főcsoportfőnökség. 10. o. 1989. február, jóváhagyva 1989. március 9. ABMHT működési és szervezettel kapcsolatos iratai ABTL 1.11.1. 122. d. sz. n.

890310 Az 1988. évi munkáról megtartott nyílt taggyűlésekről. Jelentés az MSZMP BRFK Bizottsága 1989. március 21-i ülésére. 1989. január 19. 7. o. BFL XXXV. 30/1989. 1. ö. e. PTO/4/1989.

890313 A Magyar Demokrata Fórum országos gyűlése 1989. március 11-12. Jelentés a Politikai Bizottságnak 1989. március 13. 4. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4457. ö. e. Inf./1355/1989.

890313b A Magyar Népköztársaság biztonságpolitikai helyzete és a katonai tennivalók. Szakértői anyag a Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság 1989. március 13-i ülésére. 7. o. MOL M-KS 288. f. 62/2. ö. e.

890313c A Magyar Népköztársaság külpolitikai helyzete és feladatai. Szakértői anyag a Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság 1989. március 13-i ülésére. 9. o. MOL M-KS 288. f. 62/2. ö. e.

890313d A Varsói Szerződés fejlesztésével összefüggő időszerű kérdések. Külügyminisztérium és Honvédelmi Minisztérium anyaga a Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság 1989. március 13-i ülésére. 6. o. MOL M-KS 288. f. 62/2. ö. e.

890313e A Román Kommunista Párt javaslatai a varsói Szerződés szervei tevékenységének tökéletesítésére és demokratizálására. 1988 július 8-i keltezésű fordítás a Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság 1989. március 13-i ülésére. 6. o. MOL M-KS 288. f. 62/2. ö. e.

890316 A Magyar Népköztársaság nemzetközi megítélése. Honvédelmi Minisztérium MNVK/2 jelentése az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztályának 1989. március 16. 8. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 19. ö. e. 0753/1989.

890317 Az Országgyűlés márciusi ülészak első részének tapasztalatairól. Minisztertanács Hivatala előterjesztése a Minisztertanácshoz 1989. március 17. 7. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 29. ö. e. 0186/TÜK/1989.

890322c Possibility of establishing a permanent RFE/RL news bureau in Budapest. A Szabad Európa Rádió elnöke a Magyar Külügyminisztérium Sajtófőosztályának 1988. március 22. 2. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989/17. ö. e.

890323 A Romania Libera csoport által tartott tüntetés. Tájékoztató, MSZMP Budapesti Bizottság Társadalmi Kapcsolatok Munkacsoportja 1989. március 23. 4. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ö. e. sz. n.

890328 Az állambiztonsági tevékenység és a BM Vizsgálati Osztály szervezeti átalakítása. Feljegyzés. BM III/1. Osztály 1989. március 28. 6. o. ÁBTL 1.11.1. 136. d. 34-10/11/89.

890331 Az MSZMP PB 1988. december 27-ei elhatározásának belügyminisztériumi végrehajtása (védett vezetők körének csökkentése). Előterjesztés 1989. február 16.; Belügyminiszter 5/1989. sz. parancsa. 1989. március 31. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 183. d. 10-22/5/1989.

890331a A Munkásőrséggel foglalkozó jegyzőkönyvi részlet a Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság (jegyzőkönyvben: „Védelmi Iroda”) 1989. március 31-i ülésén. 14. o. MOL M-KS 288. f. 62/3. ő. e.

890331b Harangozó Szilveszter belügyminiszter-helyettes felmentése. Előterjesztés, belügyminiszter 1989. március 31. 1. o. Németh Miklós a Minisztertanács Elnöke Titkársága szigorúan titkos anyagai. MOL XIX-A-2-at. 6. d. Belügyminisztérium (1989-1990). sz. n.

890400 A magyarországi alternatív politikai szervezetek és mozgalmak. MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály 1989. április (...) 23. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4458. ő. e.

890401 Gál Zoltán belügyminiszter-helyettesi felmentéséről és belügyminisztériumi államtitkárrá történő kinevezés. Előterjesztés, belügyminiszter 1989. április 1. 2. o. Németh Miklós a Minisztertanács Elnöke Titkársága szigorúan titkos anyagai. MOL XIX-A-2-at. 6. d. Belügyminisztérium (1989-1990). sz. n.

890401b Pallagi Ferenc állambiztonsági főcsoportfőnök függetlenített első helyettese belügyminiszter-helyettségére történő kinevezése. Előterjesztés, belügyminiszter 1989. április 1. 2. o. MOL XIX-A-2-at. 6. d. Belügyminisztérium (1989-1990). sz. n.

890407 Az Ellenzéki Kerekasztal ülése. Belügyminisztérium jelentése Grósz Károly főtitkárnak 1987. április 7. 3. o. Nyers Rezső iratai Grósz Károly hagyatékából. M-KS 288. f. 66. 19. ő. e. 7. ssz.

890410 Magyarország megítélése a nemzetközi sajtóban. 1989. I. negyedév. MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály 1989. április 10. 7. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 2. ő. e. sz. n.

890411 Az MSZMP tárgyalócsoportjának egy politikai érdekegyeztető fórum kialakítására irányuló megbeszéléseiről. Tájékoztató a KB számára 1989. április 11. 20. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4458. ő. e.

890415 A Déli Hadseregcsoporthoz fűtőanyagellátási problémái. Burlakov vezérezredes, a Déli Hadseregcsoporthoz parancsnokának és Németh Miklós miniszterelnök levélváltása. Magyar nyelvű fordítás. 2. o. 1989. április 15 – 1989. május 12. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke iratai. MOL XIX-A-2-at. 1. d. Eln. 1001/88-1033/88.

890417 Az állam- és közbiztonsági tv. koncepciójának kidolgozásával kapcsolatos felszólalások. BM Miniszteri értekezletek 1989. április 17. 12. o. 1989. MOL XIX-B-1-y. f. 49. d. 10-52/7-1090.

890418 A Szabad Demokraták Szövetsége 1989. április 16-i közgyűlése. Tájékoztató a Politikai Bizottságnak 1989. április 18. 5. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4458. ő. e. Inf./1379/1989.

890418a Alternatív szervezetek, mozgalmak a fővárosban. Javaslat a velük való kapcsolattartás, együttműködés lehetséges területeire. Jegyzőkönyv. MSZMP Budapesti Bizottság Társadalompolitikai Munkabizottsága 1989. április 18-ai ülése. 4. o. BFL XXXV. 1.a. 21/1. ő. e.

890420 Nagy Imre és társai ellen folytatott büntető eljárás felülvizsgálatának jogi lehetőségei. Igazságügyminisztérium Büntetőjogi Főosztály 1989. április 20. 11. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 29. ő. e. 40.014/1989. IM IV/1.

890421 Meghatározott hazai és külföldi személyiségek személyi védelmének, kiemelkedő rendezvények, politikai események biztosításának, egyes fontos objektumok őrzésének belügyminisztériumi feladatai. Előterjesztés 1989. március 28.; Vélemény; Belügyminiszter 8/1989. sz. parancsa. 1989. április 21. 13. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 183. d. 10-22/8/1989.

890423 A politikai pártokról szóló törvényjavaslat véleményezése. MSZMP Csongrád Megyei Bizottság tájékoztatása az MSZMP KB Társadalompolitikai Osztályának. 1989. április 23. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ő. e. sz. n.

890424 A politikai pártokról szóló törvényjavaslatról. Az MSZMP Néphadseregi Végrehajtó Bizottság állásfoglalása az MSZMP főtitkári szakértőjének 1989. április 24. 7. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 19. ő. e. H/67/1989.

890425 A politikai pártokról szóló törvényjavaslatról. Münnich Ferenc Társaság Jogi Munkacsoport véleménye az IM Alkotmányelőkészítő Kodifikációs Bizottságának 1989. április 25. 3. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ő. e. sz. n.

890426 A reformkörök működésének kezdeti tapasztalatairól. MSZMP KB Pártpolitikai Osztály tájékoztatója a Politikai Bizottságnak 1989. április 26. 5. o. A Politikai Bizottság 1989. május 2-i ülésének anyaga. MOL M-KS 288. f. 5/1063. ő. e.

890426a A TPO és a Társadalmi kapcsolatok Munkacsoport jelentése az alternatív szervezetek, szerveződések fővárosi helyzetéről, illetve a kapcsolattartás és együttműködés lehetséges területeire. Ea.: Bródy Péter, dr. Farkasfalvi József. 2. sz. napirend. Melléklet: Az alternatív szervezetek fejlődéstörténete. MSZMP Budapesti Végrehajtó Bizottságának ülései. 1989. április 26. BFL XXXV.1. a. 4. 800. őe.

890427 Magyarország alkotmányának szabályozási elvei. Vitaanyag. 8. o. MSZMP Csongrád Megyei Bizottság 1989. május 4. MSZMP Csongrád Megyei Archívuma. Csongrád Megyei Levéltár XXXIII-3. f. PB.4/1989.

890428 A Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság állásfoglalása Nagy Imre és társai perének felülvizsgálatával és temetésükkel kapcsolatban. 1989. április 28-i ülés. 3. o. MOL M-KS 288. f. 62/4. ő. e.

890428a Nagy Imre és társai ellen folytatott büntető eljárás felülvizsgálatának jogi lehetőségei. IM Büntetőjogi Főosztály 1989. április 20. A Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság 1989. április 28-i ülésének anyaga. 10. o. MOL M-KS 288. f. 62/4. ő. e.

890428b Nagy Imre és társai temetésének előkészületei. Belügyminisztérium 1989. április (...). A Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság 1989. április 28-i ülésének anyaga. 5. o. MOL M-KS 288. f. 62/4. ő. e.

890428e A Fővárosi, megyei, magyar jogú párt-végrehajtóbizottságoknak a politikai pártokról szóló törvényjavaslattal kapcsolatos állásfoglalásai 1989. április 28. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ő. e. Alk/38/17/1989.

890500 Az állambiztonsági tevékenység alkotmányos szabályozása. 1989. május (...) 30. o. Háttér tanulmány. ÁBTL 1.11.1. 100. d. 45-73/79.

890500a Az állam- és közbiztonságról szóló törvényerejű rendelet állambiztonságot érintő szabályainak felülvizsgálata. Feljegyzés III. Főcsoportfőnökség 1989. május. 19. o. ÁBTL 1.11.1. 100. d. 45-102/89.

890503 A Kultúrpolitikai Munkaközösség 1973. márciusi – „néhány társadalomtudós antimarxista nézeteiről” szóló – állásfoglalásának felülvizsgálata kapcsolatos kérdések. A pártoktatás tartalmának és rendszerének korszerűsítése. A TPB további munkája. Az MSZMP

KB Társadalmpolitikai Bizottság 1989. május 3-i ülésének rövidített jegyzőkönyve. 5. o. MOL 288. f. 41/521. ö. e. Inf./1393/1989.

890503d A személyi állomány hangulata, az alapszervezeti munka helyzete. Beszámoló az MSZMP BRFK Bizottsága 1989. május 16-i ülésére. 1989. május 3. 7. o. BFL XXXV. 30/1989. 1. ö. e. VB/8-1989.

890505 Észrevételek a platformszabadságról szóló vitaanyaghoz. MSZMP Katonai Igazságügyi Szervek Pártbizottsága az MSZMP KB Pártpolitikai Osztálynak 1989. május 5. 3. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 3. ö. e. 33/1989.

890505a A politikai pártokról szóló törvény tervezetének az ELTE-n tartott vitája. Az ELTE Pártbizottsága összefoglalója az MSZMP KB Irodájának 1989. május 5. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 19. ö. e. 1989/TPO/21.

890505d A szolgálat helyzetének áttekintése, a z új követelményekből adódó feladatok megbeszélése. Miniszteri értekezlet. Emlékeztető 1989. május 5. 4. o. ÁBTL 1.11.1. 99. d. 45-20/8a/89.

890508 Tájékoztató a Nagy Imre és társai ellen folytatott büntető eljárás felülvizsgálatáról. Fejti György vázlata. 1989. május 8. 3. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 19. ö. e.

890508a Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet bécsi utótalálkozója záródokumentumából adódó állambiztonsági jogalkotási feladatok. Főcsoportfőnökségi és csoportfőnökségi feljegyzések. 1989. április 10 – 1989. május 8. 20. o. ÁBTL 1.11.1. Állambiztonsági Miniszterhelyettesi Titkárság iratai 108. d. 45-215/89.

890509 A hálózati operatív munka. Emlékeztető. Miniszteri értekezlet. 1989. május 9. BM Titkárság 1989. május 15. 1. o. MOL XIX-B-1-y. BM Miniszteri értekezletek 1989. 50. d. 10-52/8/89

890518 Előterjesztés a határőrizet hosszútávú feladatairól. Tájékoztató a Politikai Bizottság tagjai részére a Minisztertanács 1989. május 18-ai üléséről. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ö. e. 00390/TÜK/1989.

890518a A büntetőtörvénykönyv államellenes bűncselekményei tényállásainak módosításával val kapcsolatos vélemény. Jelentés 1989. május 10. 14. o. ÁBTL 1.11.1. 107. d. 45-154/1989.

890522 A közbiztonság jobb megalapozásához szükséges feladatokról szóló 7/388/1988. sz. HB határozat végrehajtásáról. ORFK jelentés, 1989. május 22. Miniszteri

értekezlet anyagai, 1989. május 29. 17. o. MOL XIX-B-1-y. BM Miniszteri értekezletek 1989. 50. d. 10-52/9/1989.

890524 A Nagy Imre temetésével kapcsolatos KB közlemény. MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály javaslata a Politikai Bizottságnak 1989 május 24. 3. o. A Politikai Bizottság 1989. május 26-i ülésének anyaga. MOL M-KS 288. f. 5/1066. ő. e.

890524a Az MSZMP bizalmasan kezelt főtitkársági iratainak őrzése, a KB-osztályok iratainak elhelyezése, az SZKP-tól kapott, Nagy Imrre vonatkozó 193 lapnyi dokumentum-másolat megküldése. Nyers Rezső pártelnök és a Párttörténeti Intézet levélváltás 1989. május 24-25. 2. o. Nyers Rezső iratai M-KS 288. f. 66. 37. ő. e.

8905024b A pártszervek káderhatáskörébe tartozó személyek büntető ügyeivel kapcsolatos eljárásról szóló 116/1985. IM. utasítás hatályon kívül helyezéséről. 1989. július 1. 2. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ő. e. 10 099/1989. IM I/1.

890524c Határfigyelőztetéssel kapcsolatos statisztikai adatok. BM ABMHT Titkárság 1989. május 24. 1. o. ÁBTL 1.11.1. 99. d. 45-27/1/89.

890525 A Politikai Bizottság tagjainak tájékoztatása a Minisztertanács 1989. május 25-i soron kívüli üléséről. Miniszterelnöki Hivatal az MSZMP KB Társadalompolitikai Osztályának 1989. május 25. 5. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 29. ő. e. 0043/TÜK/1989.

890525a A Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége Országos Bizottságának állásfoglalása a kül- és belpolitikai helyzetről, a feladatokról. 1989. május 25. Előterjesztés az Országos Bizottság 1989. június 6-i ülésére. 10. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989/11. ő. e. P/400/

890525b Az Állambiztonsági Miniszterhelyettes hatáskörébe tartozó vezetők legfontosabb adatairól. (Pallagi Ferenc, Dr. Földvári László, Dr. Pajcsics József, Virág Sándor, Dr. Várhelyi Ferenc) Kimutatás BM IV/I-2. Osztály. 1989. május 25. 44. o. ABMHT egyedi és általános ügyei ÁBTL 1.11.1. 118. d. 53-6/7/1989.

890526 A lehallgató készülékek igénybe vételének törvényes szabályozásáról. Sziójártó Károly Legfőbb Ügyész levelei Németh Miklós miniszterelnöknek, Horváth István belügyminiszternek és Kulcsár Kálmán igazságügyminiszternek. 1989. május 26. 4. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos belügyi és külügyi iratok 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 7. d. 263/2/1989.

890528 Az állambiztonsági tevékenység és a Belügyminisztérium Vizsgálati Osztály szervezeti átalakítása. Feljegyzés. BM III/1. o. miniszterhelyettesnek. 5. o. 1989. március 28.

ÁBMHT működésével kapcsolatos általános és egyedi ügyek. ÁBTL 1.11.1. 120. d. 34-13/11/89.

890529 A Belügyminisztériumot érintő jogalkotási feladatok az 1989-1990-ig terjedő időszakra. Emlékeztető. Miniszteri értekezlet. 1989. május 29. BM Titkárság 1989. május 30. 1. o. MOL XIX-B-1-y. BM Miniszteri értekezletek 1989. 50. d. 10-52/9/1989

890529a BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola létesítése. Előterjesztés 1989. május 11.; Belügyminiszter 11/1989. parancsa 1989. május 29. 3. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 183. d. 10-22/11/1989.

890529b A fővárosban működő új politikai szervezetek és szerveződések tevékenysége és a környezetre gyakorolt hatásuk főbb jellemzői. A budapesti párttagság véleménye az alternatív szervezetekről. MSZMP BP Társadalmi Kapcsolatok Munkacsoport. 1985. május 29. 32. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 4. ő. e. sz. n.

890530 Az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság káderhatáskörének megszüntetése. MSZMP Csongrád Megyei Bizottsága 1989. május 30. 3. o. MSZMP Csongrád Megyei Archívuma. Csongrád Megyei Levéltár XXXIII-3. f. 5/4/1989.

890531 A Büntető Törvénykönyv módosítása. Az Igazságügyi Minisztérium tervezete. 1989. május 31. Országgyűlési Irattár és Levéltár Országgyűlési Irományok, 1985-1990. országgyűlési ciklus, 141-200. jelzetű kötet

890600 A telefonlehallgatással kapcsolatos legalizálási eljárás kidolgozása. Horváth István belügyminiszter válasza a Legfőbb Ügyész 1989. május 26-i levelére. 1989. június. 2. o. ÁBTL 1.11.1. 104. d. 45-102/1/89.

890600a Az Állambiztonsági Szolgálat hálózati munkájára vonatkozó szabályzat kiadása. Parancstervezet 1989. június 3. o. ÁBTL 1.11.1. 98. d. 11-3895/1989.

890601 Az elhárítási területhez tartozó objektumok politikai hangulata. Jelentés. BRFK Állambiztonsági Szerv. 1. o. 1989. június 1. ÁBTL Budapesti Rendőrfőkapitányság ÁB szerveinek és jogelődjeinek iratai. 1.12.2. 391./II-50.VI/4/2./5.

890602 Az MSZMP BRFK Bizottsága szervezetének tervezett módosításáról. Tájékoztató az MSZMP BRFK Bizottsága 1989. június 20-i ülésére. 1989. május 2. 7. o. BFL XXXV. 30/1989. 1. ő. e. PB/10-1989.

890602b Tájékoztató a „Bel- és állambiztonság kérdéseiről a jelenlegi belpolitikai helyzetben” c. jelentésről. Emlékeztető az 1989. június 2-i országos állambiztonsági vezetői értekezletről 4. o. ÁBTL 1.11.1. 99. d. 45-20/12/89.

890605 Az MSZMP befolyásának érvényesítése az átalakuló politikai intézményrendszerben. MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály javaslata a Politikai Bizottságnak 1989. június 5. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 1. ő. e. TPO/261/2.

890605a Minisztertanács 3159/1989. sz. határozata egyes személyes szabadságot korlátozó intézkedések hátrányos következményeinek rendezéséről. 1989. június 5. 3. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ő. e. ssz. 31.

890605b A rendőrhatalósági őrizetben tartás egyes hátrányos következményeinek rendezéséről. Előterjesztés a Minisztertanács 1989. június 5-i ülésére. Tájékoztatás a Politikai Bizottság tagjainak. 7. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ő. e. 00426/TÜK/1989.

890605c Egyes munkásőrségi szabályok hatályon kívül helyezése. Munkásőrség Országos Parancsnoka 6/1989. sz. utasítása. 1989. június 6. 2. o. Csongrád Megyei Levéltár XXXIII. 3. 12. f. 146. d. 2-6/1989.

890606 A rendőri erők helikopterrel történő szállítása. Előterjesztés 1989. április 24. Belügyminiszter-helyettes és HMVKF 1/1989. együttes intézkedése. 1989. június 6. 6. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 187. d. 10-37/1/1989.

890606a Az 1956-os népfelkeléssel kapcsolatos megemlékezés. Az MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály tervezete a KB állásfoglalására. 1989. június 6. 1989. 288. f. 22/1989. 1. ő. e. TPO/494.

890607 A párt politikai arculatának alakítása a több párt alakulása folytán keletkezett versenyhelyzetben – különös tekintettel a következő időszak politikai eseményeire és a választásokra. Az MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály javaslata a Társadalompolitikai Bizottság 1989. június 7-i ülésére 1989. május 29. 6. o. MOL 288. f. 41/522. ő. e. TPO/410/1989.

890607a Az elektronikus jelzőrendszer bontása. Székely János vezérőrnagynak, a Belügyminisztérium Határőrség országos parancsnokának jelentése Földes Jenő rendőr altábornagynak, a Belügyminisztérium államtitkárának. 2. o. 1989. június 7. MOL XIX-B-10-1989-XIII/9. f. 20. d. 2-190/1/89.

890609 A szocialista országok helyzete, kapcsolatok a szocialista országokkal. MSZMP KB Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya 1989. április 24. A Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság 1989. április 28-i ülésének anyaga. 20. o. MOL M-KS 288. f. 62/4. ő. e. NJKB /005/89.

890609a Az Ellenzéki Kerekasztal összejövetele 1989. június 9. Jelentés. BM MSZMP és kormányvezetőknek. 3. o. 1989. június 9. ÁBMHT Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 84. d. 6-7/391/89.

890610 Az érdemi politikai tárgyalásokra irányuló megállapodás. Tájékoztató a Központi Bizottság tagjainak 1989. június 10. 6. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4460. ő. e. Inf./1413/1989.

890612 Javaslat a BM 1989. II. félévi munkatervére. Miniszteri értekezlet. 1989. június 12. Emlékeztető. BM Titkárság 1989. május 30. 1. o. MOL XIX-B-1-y. BM Miniszteri értekezletek 1989. 50. d. 10-52/10/1989

890612a Az MSZMP BM Bizottság működésével kapcsolatos időszerű feladatok. Pallagi Ferenc felszólalása. Miniszteri értekezlet. 1989. június 12. Jegyzőkönyv. BM Titkárság 1989. május 30. 5. o. MOL XIX-B-1-y. BM Miniszteri értekezletek 1989. 50. d. 10-52/10/1989

890612b Munkásőr objektumok biztosításának erősítése Nagy Imre és társai gyászszertartása időszakában. Munkásőrség Csongrád megyei parancsnokának 02/1989. sz. intézkedése. 1989. június 12. 3. o. Csongrád Megyei Levéltár XXXIII. 3. 12. f. 146. d. 1-7/02/1989.

890613 A fegyveres erők és testületek tagjaiból szerveződő pártszervek és – szervezetek feladatai, a politikai befolyás megtartása. Belső határozat, MSZMP Politikai Bizottsága 1989. június 13. 8. o. MOL M-KS 288. f. 5/1068.

890614 A nemzetbiztonsági szolgálat tartalmi és strukturális korszerűsítésére vonatkozó feladatok. Előterjesztés az 1989. június 20-i miniszteri értekezletre. BM Titkárság, 1989. június 14. 15. o. MOL XIX-B-1-y. BM miniszteri értekezletek 50. d. 10-52/11/1989.

890614a A magyar-román viszony és annak kezelése. Külügyminisztérium tájékoztatója a Politikai Bizottság tagjai és a Központi Bizottság titkárai részére 1989. június 14. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4460. ő. e. Inf./1412/1989.

890614b A Magyar Néphadsereg fejlesztésével kapcsolatos kérdések. Honvédelmi minisztérium tájékoztatója 1989. június 16. Az Elnökség 1989. július 10-i ülésének anyaga. 8. o. MOL M-KS 288. f. 59/2. ő. e.

890614c A nemzetbiztonsági szolgálat tartalmi és strukturális korszerűsítésére vonatkozó feladatok. BM III. Főcsoportfőnökség, 1989. június 14. 13. o. In: A Magyar Népköztársaság állam- és belbiztonsági helyzete ÁBTL 1.11.1. 104. d. 45-96/89.

890619 A BM I. és IV. Főcsoportfőnökségek integrálása és irányítási rendje. Előterjesztés az 1989. június 20-i miniszteri értekezletre. BM Miniszterhelyettes 1989. június 19. 4. o. MOL XIX-B-1-y. Miniszteri értekezletek iratai 1989. június 20. 50. d. 10-52/11/1989.

890619a A rendkívüli állapot kihirdetésének feltételeinek, a bevezetendő rendszabályok körének, a fegyveres erők és testületek feladatainak, tevékenységük rendjének áttekintése. Horváth István belügyminiszter tájékoztató levele Németh Miklósnak, a Minisztertanács elnökének. 1989. június 19. 7. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos belügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. 1-a-698/89.

890619b A Magyar Népköztársasággal kapcsolatos nyugati propagandatevékenység (1989. II. negyedév). 10. o. BM III/III. Főcsoportfőnökség 1989. június 19. ÁBTL 1.11.1. ÁBMHT anyagai. Film, propaganda, 84. d. 45-2/4/1/89. továbbá: MOL M-KS 288. f. 22/1989. 19. ő. e. sz. n.

890619c A Belügyminisztérium állambiztonság szerveinek tevékenységét szabályozó, illetve azt érintő belügyi rendelkezések felülvizsgálata. Előterjesztés 6. o. Javaslat 28. o. ÁBMHT Titkárság belügyminiszterhelyettesnek 1989. június 19. ÁBMHT Titkárság Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 106. d. 45-107/1989.

890620 A bel-és állambiztonság kérdéseiről a jelenlegi belpolitikai helyzetben. Jelentés 1989. június (...) 20. o. A Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság 1989. június 9-i ülésének anyaga. MOL M-KS 288. f. 62/5. ő. e. 6-138/89.; MOL XIX-B-1-y. Miniszteri értekezletek iratai 1989. június 20. 50. d. továbbá ÁBTL 1.11.1. 97. d. 6-138/89.

890620a A nemzetbiztonsági szolgálat tartalmi és strukturális korszerűsítésére vonatkozó feladatok. Jegyzőkönyv az 1989. június 20-i miniszteri értekezlet üléséről. BM Titkárság, 1989. június 24. 15. o. MOL XIX-B-1-y. BM miniszteri értekezletek 50. d. 10-52/11/1989.

890620b A nemzetbiztonsági szolgálat tartalmi és strukturális korszerűsítésére vonatkozó feladatok. Emlékeztető az 1989. június 20-i miniszteri értekezlet üléséről. BM Titkárság, 1989. június 24. 8. o. MOL XIX-B-1-y. BM miniszteri értekezletek 50. d. 10-52/11/1989.

890622 Információs összefoglalók a Nagy Imre temetéssel kapcsolatban. MSZMP Budapesti Bizottság Társadalmpolitikai Osztály 1989. június 8 – június 22. 7. o. BFL XXXV.1.a.3. 230. ő. e.

890622a Az állam és közbiztonságról szóló törvénykoncepció állambiztonságot érintő szabályainak felülvizsgálata. Feljegyzés III/III. Csoportfőnökség 1989. június 22. 4. o. ÁBTL 1.11.1. 104. d. 45-102/89.

890622b A politikai pártok ideiglenes elhelyezésével kapcsolatos feladatok jelenlegi helyzetéről szóló tájékoztató észrevételezése. III/III. Csoportfőnökség 1989. június 22. 1. o. ÁBTL 1.11.1. 99. d. 45-20-45-63/74/89.

890623 „A Belügyminisztériumban folyó tudományos kutatómunka helyzetéről, a kutatási eredmények hasznosításának tapasztalatairól” szóló tájékoztató jelentés véleményezése. III/III. Főcsoportfőnökség 1989. június 23. 1. o. ÁBTL 1.11.1. 99. d. 45-20-2220/89.

890626 A Magyar Október Párt alakuló gyűlése. Meghívó. 1. o. BM 1989. június 26. ÁBMHT Titkárság Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 106. d. 45-3/65/89

890630 A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének 1989. július 7-8-i bukaresti ülésén való részvétel. MSZMP KB Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya javaslata az Elnökség részére. 1989. június 30. 3. o. MOL M-KS 288. f. 59/1. ő. e.

890630a George Bush amerikai elnök július 11-13 közötti látogatásának programja. Külügyminisztérium javaslata az MSZMP KB Elnöksége részére. 1989. június 30. 2. o. MOL M-KS 288. f. 59/1. ő. e.

890700 A Belügyminisztérium szervezetének és vezetési rendjének átalakításáról 1989. július (...) 7. o. MOL BM Miniszteri Titkárság iratjegyzék 1980-1990. XIX-B-1-ai 351. d. sz. n.

890700a Az állambiztonsági helyzetről és az operatív tevékenységről. Adattár 1989. I. félév. 7. o. ÁBTL 1.11.1. 103-a. d. 45-77/3-3/89.

890703 A választások lebonyolításához szükséges biztonságpolitikai feladatok előkészítésére alakult operatív bizottság 1989. június 30-i ülése. Emlékeztető. BM III/III-7. Osztály 1989. július 3. 2. o. ÁBTL 1. 11. 5. III/II. Csoportfőnökség és jogelődeinek iratai 164. d. 11-13/1039/1989. (Bet.)

890703a A BM Vizsgálati Osztály megszűnésével kapcsolatos átszervezési feladatok. Állománytábla. BM III/1. Osztály. 1989. július 3. 1. o. ÁBMHT szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 97. d. 34-264/1989.

890703b 1989. október 23-a biztosításának előkészületei. Intézkedési terv. 1989. július 3. 2. o. BM III/III. Csoportfőnökség 11-13/1108/1989. Belügyminisztérium Iratfeltáró Bizottság háttéranyagai 1995. OSA 357-1-2.

890703c Jelentés a bel- és állambiztonság kérdéseiről a jelen belpolitikai helyzetben. Emlékeztető. Minisztertanács kabinetjének ülése. 1989. július 3. 4. o. Minisztertanács Kabinetje 11. sz. Emlékeztető. 00526/TÜK/1989. Belügyminisztérium Iratfeltáró Bizottság háttéranyagai 1995. OSA 357-1-2.

890704 Az MSZMP politikájáról, a választási előkészületekről szóló tájékoztatás a környező szocialista országokban. Az MSZMP KV Társadalompolitikai és Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya javaslata a Politikai Intéző Bizottságnak. 1989. július 4. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 2. ő. e. IPO/493.

890710 A BM nyilvántartásában szereplő párttagok ügyeinek rendezéséről szóló 1971. május 10-i titkársági határozat hatályon kívül helyezése. MSZMP KB Pártpolitikai Osztály javaslata az Elnökség számára. 1989. július 10. 4. o. MOL M-KS 288. f. 59/3. ő. e. PPO/652.

890710a Nyers Rezső és Nicolae Ceausescu 1989. június 8-i megbeszélése a VSZ PTT bukaresti ülésén. jelentés a Politikai Intéző Bizottságnak. 1989. június 10. 7. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4460. ő. e. Inf./1433/1989.

890710b Kádár János temetésével összefüggő állami feladatok. Minisztertanács 3183/1989. sz. határozata. 1989. július 10. 2. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ő. e. sz. n.

890711 A Varsói Szerződés tagállamai Politikai Tanácskozó Testületének bukaresti ülése 1989. július 7-8. Külügyminisztérium jelentése a Minisztertanácsnak 1989. július 11. 22. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4460. ő. e. Inf./1434/1989.

890711a Kádár János elvtárs temetésén történő részvételről. Budapesti Rendőrfőkapitány 13/1989. sz. körlevele 1989. július 11. 1. o. BFL XXIV. 1. 96. d. 111-015/14-1989.

890711b Magyar Október Párt megalakításának terve. Jelentés 3. o. BM MSZMP és állami vezetőknek 1989. július 11. BM ÁBMHT Titkárság Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 106. d. 45-118/89.

890712 Nyers Rezső és Mihail Gorbacsov megbeszélése a VSZ PTT bukaresti ülésén. Emlékeztető 1989. július 12. 2. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4460. ő. e. Inf./1435/1989.

890712a Az MSZMP BM Bizottság működésével, a párt- és tömegszervek apparátusával kapcsolatos intézkedésekről, a pártszervezetek időszerű feladatairól. Miniszteri értekezlet 1989. július 12. Emlékeztető 1. o. ÁBTL 1.11.1. 99. d. 45-20/15/89.

890713 A haditechnikai termékek értékesítési gondjainak enyhítéséről. Minisztertanács 3193/1989. sz. határozata 1989. július 13. 4. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ő. e. sz. n.

890713a A BRFK MSZMP tagságának összetétele, Tájékoztató az MSZMP BRFK Bizottsága 1989. július 13-i ülésére. 3. o. BFL XXXV. 30/1989. 1. ő. e. sz. n.

890713b Emlékezés Kádár Jánosra. Jegyzőkönyv, határozat. MSZMP BRFK Bizottsága ülése, 1989. július 13. 7. o. BFL XXXV. 30/1989. 1. ő. e. PB/10-1989.

890715 George Bush, az Amerikai Egyesült Államok elnöke magyarországi látogatása. Kovács László külügyminisztériumi államtitkár jelentése 1989. július 14. 11. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4460. ő. e. inf./1440/1989.

890719 A lengyelországi választások főbb politikai tapasztalatai. MSZMP KB Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya tájékoztatója az Elnökség számára. 1989. július 9. illetve 19. 8. o. M-KS 288. f. 59/2. ő. e. VB/12/89. továbbá MSZMP KB Információs jelentések 1989. 288. f. 11. cs. 4457. ő. e. M-KS 288. Inf./1442/1989.

890720 A pártszervek káderhatáskörébe tartozó személyek és párttagok elleni büntetőeljárásokkal kapcsolatos hozzájáruláskérési, tájékoztatási és értesítési kötelezettség rendjével kapcsolatos rendelkezések hatályon kívül helyezése. Előterjesztés 1989. július 4.; Vélemények; A Politikai Bizottság 1989. április 5-ei határozata a pártszervek hatáskörébe tartozó személyek büntetőügyeivel kapcsolatos eljárási, tájékoztatási rend megváltoztatására. Belügyminiszter 22/1989. sz. utasítása 1989. július 20. 9. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 187. d. 10-21/22/1989.

890720a Az időközi országgyűlési képviseléválasztásokról végzett közvélemény-kutatás a DOXAPOL gyorsjelentése alapján. MSZMP KB Választási Iroda tájékoztatója a Politikai Intéző Bizottságnak 1989. július 20. 12. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. 288. f. 11. cs. 4461. ő. e. Inf./1445/1989.

890721 A rendőri intézkedések jogszerűségének, szakszerűségének javítása. BM Országos Rendőrfőkapitány 1/1989. sz. utasítása. 1989. július 21. 4. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 187. d. 50-86/1/1989

890721a A koncepciók perек anyagainak megjelentetése. MSZMP KB Társadalmpolitikai Osztály javaslata az Elnökség részére. 1989. július 17. 1. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 1. ő. e.; továbbá MOL M-KS 288. f. 59/5. ő. e. TPO/515.

890727 Az Amerikai Egyesült Államok elnökének magyarországi látogatása. Intézkedési terv. A Minisztertanács 3209/1989. sz. határozata 1989. július 27. 6. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 33. ő. e.

890800 Egyezménytervezet a Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnöksége és a Szovjetunió Minisztertanácsa Állambiztonsági Bizottsága közötti együttműködésről, 1989. augusztus (...) 3. o. ÁBTL 1.11.1. Állambiztonsági Miniszterhelyettesi Titkárság iratai 47. d., 45-74/35/89. (Bet.)

890800a Adatok, összefüggések a magyar társadalom politikai tagoltságáról. MSZMP KB Pártpolitikai Osztály 1989. augusztus (...) 9. o. MOL M-KS 288. f. 22/1989. 4. ő. e.sz. n.

890807 A politikai átmenettel foglalkozó háromoldalu tárgyalások állása. Tájékoztató a Politikai Intéző Bizottságnak 1989. augusztus 7. 13. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4461. ő. e. Inf./1456/1989.

890809 Az 1989. I. félévi demonstrációk állambiztonsági tapasztalatairól, az 1989. október 23-ra történő felkészülésről. Jelentés 1989. augusztus 9. 8. o. BM III.III. Csoportfőnökség 11-13/1159/89. Belügyminisztérium Iratfeltáró Bizottság háttéranyagai 1995. OSA 357-1-2..

890811 A fegyveres erők pártszervezeteit érintő kérdések. MSZMP Néphadseregi Bizottsága levele az MSZMP Elnökségének. 1989. augusztus 11. 2. MOL M-KS 288. f. 59/5. ő. e.

890814 A pártarchívum. Az MSZMP KB Párttörténeti Intézet előterjesztése a Politikai Bizottsághoz 1989. május (...); Az MSZMP Elnökségének határozata 1989. augusztus 14. 23. o. 288. f. 59/5. ő. e. 269/1989.

890816 Az MSZMP és a Minisztertanács vezetői részére 1989. II. félévben készülő jelentések. Tájékoztatói terv 1989. augusztus 16. 3. o. ÁBTL 1.11.1. 104. d. 45-77/17/d/89.

890817 „A BM Határőrség működésének rendje” című BM – HM – OT előterjesztés tervezete. Minisztertanács Védelmi Iroda jelentése Németh Miklósnak, a Minisztertanács elnökének. 1989. augusztus 17. 2. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos belügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. Sfsz.: 75/89.

890821 A Román KP és Nicolae Ceausescu üzenete a magyar pártvezetéshez a lengyelországi eseményekkel kapcsolatban. MSZMP KB Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya feljegyzése Nyers Rezső pártelnök részére. 1989. augusztus 21. 3. o. MOL M-KS 288. f. 59/6. ő. e.

890822 A Belügyminisztérium állambiztonsági szerveinek tevékenységét szabályozó, illetve azt érintő belügyi rendelkezések felülvizsgálata. Feljegyzés. Titkárság miniszterhelyettesnek 8. o. 1989. augusztus 22. ÁBMHT Titkárság Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 106. d. 45-107/89

890822a A Belügyminisztérium állambiztonsági szerveinek tevékenységét szabályozó, illetve azt érintő belügyi rendelkezések felülvizsgálata. Jegyzék. ÁBMH Titkárság 5. o. 1989. augusztus 22. ÁBMHT Titkárság Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 106. d. 45-107/89

890823a A társadalmi és párt szervezeteknél lévő minősített belügyi iratok átadása, irattári kezelése. (Mellékelve: Kimutatás a BRFK Bűnügyi Értékelő és Adatfeldolgozó Osztály Segédhivatala által 1961-től 1989. júniusáig az MSZMP PB-nak futárpostával átküldött minősített anyagokról; A BRFK által a budapesti BP részére kötelezően megküldendő szakmai anyagok körének áttekintése. Jelentés a Budapesti Rendőrfőkapitánynak 1989. július 12.) Budapesti Rendőrfőkapitány 12/1989. sz. intézkedése 1989. augusztus 23. 5. o. BFL XXIV. 1. 96. d. 111-014/12/1989.

890825 A tiltott határátlépések megakadályozása. Előterjesztés, BM közbiztonsági miniszter-helyettes 8/1989. sz. intézkedése 1989. augusztus 25. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 186. d. 8834. ssz. 10-27/8/1989.

890825a Az állambiztonsági munkát szabályozó érvénye parancsok felülvizsgálata. Javaslat. 15. o.; BM Parancsfelülvizsgálati Bizottság, 1989. augusztus 25. ÁBTL 1.11.1. ÁBMHT Nemzetbiztonsági parancstervezetek 71. d. 29. ssz. sz. n.

890828 Számítógépes politikai információs rendszer megszervezése. MSZMP Elnöksége 1989. augusztus 28-i határozata. Szigorúan titkos! 2. o. 288. f. 59/7. ő. e. H/261/1989.

890828a A fegyveres erők és testületekben az MSZMP szerveződésének egyes kérdései. Javaslat az Elnökség 1989. augusztus 28-i ülésére. 1989. augusztus 24. 10. o. MOL M-KS 288. f. 59/7. ő. e.

890829a Tájékoztató a Központi Bizottságnak a háromoldalú politikai egyeztető tárgyalások napirendjén szereplő törvénytervezetekről. 1989. augusztus 29. 2. o. MOL M-KS

288. f. 4/168-169/a. ő. e.; In: Az MSZMP Központi Bizottsága 1989. szeptember 1-jén megtartott ülése jegyzőkönyvének 3. sz. függeléke; A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1989. évi jegyzőkönyvei. Budapest, Magyar Országos Levéltár, 1993. 2. köt. 1544-1545. o.

890830 A Szovjetunió budapesti nagykövetségének álláspontja a Román KP-nak a lengyelországi eseményekről a testvérpártokhoz intézett üzenetével kapcsolatban. MSZMP KB Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya tájékoztatója az Elnökség részére. 1989. augusztus 30. 2. o. MOL M-KS 288. f. 59/8. ő. e.

890900 „Történelmi utunk tapasztalatai” és „Az MSZMP programnyilatkozata” tervezete. Állásfoglalás-javaslat az MSZMP BRFK Bizottsága 1989. szeptember 21-i ülésére. 4. o. BFL XXXV. 30/1989. 1. ő. e. 13-1989.

890900a Az MSZMP szervezeti szabályzat tervezetéről folytatott viták tapasztalatai. Jelentés az MSZMP BRFK Bizottsága 1989. szeptember 21-i ülésére. 4. o. BFL XXXV. 30/1989. 1. ő. e. PB/13-2/1989.

890900b A Magyar Népköztársaság Nemzetbiztonsági Szolgálatá Ideiglenes Szolgálati Szabályzata. Előterjesztés 5. o. BM III. Csoportfőnökség. 1989. szeptember; Nemzetbiztonsági Szolgálatá Ideiglenes Szolgálati Szabályzata, Tervezet, 35. o. BM. 1989. október; ÁBTL 1.11.1. ÁBMHT Nemzetbiztonsági parancstervezetek 71. d. 28. ssz.; sz. n.

890903 Az állambiztonsági szolgálat hálózati munkájára vonatkozó Szabályzat kiadása. Parancstervezet BM 3. o. 1989. szeptember 3. ÁBMHT szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 98. d. 11-3895/1989.

890904 Beszámoló jelentés a Csongrád megyei Rendőr-főkapitányság 1984-1988 között végzett munkájáról. Emlékeztető. Miniszteri értekezlet 1989. szept. 4. 1. o. 1.11.1. 99. d. 45-20/1989.

890907 A Belügyminisztérium viszonya az ellenzéki pártokhoz, szervezetekhez. Előterjesztés miniszteri értekezletre. 1989. szeptember 7. 9. o. BM KI Miniszteri iratok 1989. 1-a-2-537/89

890907a A fontos és bizalmas munkakörökkel összefüggő jogi szabályozás korszerűsítése. Minisztertanács Hivatala Elnöke levele a belügyminiszterhez és az Alkotmányjogi Tanács elnökének 1989. szeptember 7. 4. o. MK AB Irattár 1985/90. c. Iktatott iratok Alkotmányjogi Tanács 36-58.

890910 A hazánkban tartózkodó és az NSZK-ba távozni kívánó NDK állampolgárok ügye. Nyers Rezső pártelnök levele Erich Honeckernek a NSZEP KB főtítkárának. 1989. szeptember 10. 3. o. 288. f. 59/9.ő. e.

890912 Az MSZMP szerveződésének egyes kérdései a fegyveres erőkben és testületekben. Az MSZMP PB javaslata, a KB tudomásulvétele 1989. szeptember 12-13. 28. o. MOL M-KS 288. f. 4/270-271. ő. e.

890913 Feljegyzés Mindszenty József és társai ügyében. Legfőbb Ügyész tájékoztatója Németh Miklósnak, a Minisztertanács elnökének. 1989. szeptember 13. 31. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos belügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. TÜK 00436/1989.

890915a A büntető törvénykönyv és a büntetőeljárás módosítása. László Jenő igazságügyi miniszterhelyettes előterjesztése. Jegyzőkönyv. OGY Jogi, igazgatási és igazságszolgáltatási bizottságnak ülése 1989. szeptember 15. 9. o. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. C. IV. A. 6. a) 14. d. sz. n.

890918 Az 1990. évi népszámlálás fegyveres erőknél, fegyveres testületeknél és rendészeti szerveknél történő végrehajtása. BM – HM – IM – PüM – MOP 2/2989. sz. együttes utasítása. 1989. szeptember 18. 6. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 186. d. 10-37/2/1989.

890918a Az MSZMP választási esélyei. Közvélemény-kutatási gyorsjelentés DOXAPOL Véleménykutató Intézet 1989. szeptember 18. 23. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4462. ő. e.

890918b Ormos Mária, a Politikai Intéző Bizottság tagja tárgyalásai a Német Szocialista Egységpárt képviselőivel. Jelentés a Politikai Intéző Bizottságnak 1989. szeptember 18. 9. o. MSZMP KB Információs jelentések 1989. MOL M-KS 288. f. 11. cs. 4462. ő. e. Info./1478/1989.

890918c Az MSZMP-n belül jelentkező szélsőséges irányzat terveiről. (Rózsa György Eduardo ügye) Jelentés, BM, 2. o. 1989. szeptember 18. ÁBMHT Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 123. d. 61-a-676/89.

890922 Az önvédelmi lőfegyverekkel kapcsolatos rendészeti feladatok. Koordinációs vélemények; Belügyminiszter-helyettes 9/1989. sz. intézkedése. 1989. szeptember 22. 10. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 186. d. 10-27/9/1989.

890927 A Szovjetunió Fegyveres Erői Vezérkaránál megtartott értekezlet 1989. augusztus 31. Honvédelmi államtitkár tájékoztatója Németh Miklósnak, a Minisztertanács

elnökének 1989. szeptember 27. 5. o.. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos honvédelmi minisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. p. d. 00186/75/1989.

890928 Az állam- és közbiztonságról, a Magyar Államrendőrségről és a Nemzetbiztonsági Szolgálatról szóló törvények szabályozási elvei. Észrevételek. III/III. Csoportfőnökség 1989. szeptember 28. 7. o. ÁBTL 1.11.1. 104. d. 11-13/1354/89.

890928a Oktató és propagandafilmek filmgyártási terve 1990 évre. Átirat. ÁBMHT Titkárság IV/II. Csoportfőnökségnek 2. o. 1989. szeptember 28. ÁBMHT Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 84. d. 45-2/10/89

891002 A Munkásórség elleni 1989. szeptember 29-i tüntetésről. Munkásórség országos parancsnoka állásfoglalása a Vezetői Koordinációs Értekezleten. MOP Titkársága, 1989. október 2. 3. o. MOL M-KS-295. f. 1/6. ö. e. 4-121-016/2/1989.

891004 Megyei rendőr-főkapitányságok állambiztonsági-helyettesei országos értekezlete 1989. október 4. 3. o. ÁBTL 1.11.1. 99. d. 45-20/21/89.

891004a Az Állambiztonsági Szolgálata hálózati munkájára vonatkozó Szabályzat kiadása. Parancstervezet 3. o.; Az Állambiztonsági Szolgálata hálózati munkájára vonatkozó Szabályzat, (Ideiglenes), 33. o. BM 1989. (ceruzával:) október 4; ÁBTL 1.11.1. ÁBMHT Nemzetbiztonsági parancstervezetek 71. d. 11-3895/1989.

891006 A szovjet képviselő elhelyezése. Emlékeztető BM Titkárság, 1989. október 6. 3. o. ÁBTL 1.11.1. 111. d. 4-657/1989.

891008 A magyarországi egyházak, felekezetek vezetőivel folytatott megbeszélések során felmerült, a Belügyminisztérium illetékességi területét érintő kérdések. A miniszterelnök levele a belügyminiszternek 1989. október 9. 1. o.; A belügyminiszter válasza. 1989. október 13. 3. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkársága iratai. MOL XIX-A-2-at. 1. d. Eln. (1989) 26-1677. 1-a-1094/89.

891011b Az állami vezetők nyilvánosság előtti megszólítása. Előterjesztés a Minisztertanács Kabinet részére. Minisztertanács Hivatal elnöke 1989. október 11. 1. o. Minisztertanács Hivatala Kabinet-ülés iratai 1989. MOL XIX-A-127-b. 1500. d. 0793/1989.

891013 A nemzet biztonságának védelme és a biztonsági szolgálat szervezete. A központi állambiztonsági szervek véleményezései. ÁBMHT Jogi Alosztály 1989. október 13. 5. o. ÁMTL 1.11.1. 104. d. 45-102/89.

891016 Előterjesztés az államhatárról, a határőrizetről és a határőrségről szóló törvény tervezetére. Megjegyzések a Fidesz-ről. BM miniszteri értekezlet jegyzőkönyve 1989. október 16. 2. o. MOL XIX-B-1-y. 52. d. 10-52/17-1989.

891016a A választójogi törvénytervezet. Az Ellenzéki Kerekasztal pártjai képviselőinek hozzászólásai. Jegyzőkönyv. OGY Jogi, igazgatási és igazságszolgáltatási bizottságnak ülése 1989. október 16. 11. o. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. C. IV. A. 6. a) 15. d. sz. n.

891016b A BM III. Főcsoportfőnökség feljegyzése az un. "sarkalatos törvények" tervezete koordinációja során keletkezett észrevételekről. Törvényjavaslat az Alkotmány módosításáról. 1989. október 16. ABMHT 1.11.1. 110. d. 45-300/1989. 340-246. o.

891017 Az illetéktelen telefonhívások megakadályozásáról. BM Állambiztonsági Szolgálat vezetőjének 1/1989. sz. körlevele. 1989. október 17. 2. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 187. d. 45-1/5/1989

891018 Az 1956. október 23-ai népfelkelés 33. évfordulójával kapcsolatos rendőrségi feladatok. ORFK 1/1989. sz. intézkedése. 1989. október 18. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 187. d. 8889. ssz. 50-14/1/1989.

891020 Az állam biztonságáról szóló törvény szabályozási elvei. Javaslat az 1989. november 7-i miniszteri értekezletre. BM III. Főcsoportfőnökség 1989. október 20. 23. o. MOL XIX-B-1-y. 52. d. 10-52/18-1989.

891020a A nemzet biztonságának védelméről és a biztonsági szolgálat szervezetéről. Előterjesztés az 1989. november 7-i miniszteri értekezletre. 24. o. Belügyminisztérium 1989. október 20. MOL XIX-B-1-y. 52. d. 10-52/18-1989.

891020b A Magyar Államrendőrségről szóló törvény szabályozási elvei. Javaslat az 1989. november 7-i miniszteri értekezletre. BM III. Főcsoportfőnökség 1989. október 20. 18. o. MOL XIX-B-1-y. 52. d. 10-52/18-1989.

891020c A kongresszusi döntésekkel kapcsolatos tagsági vélemények. Tájékoztató az MSZMP BRFK Bizottsága 1989. október 20-i küldöttértekezletére. 4. o. BFL XXXV. 30/1989. 1. ő. e. PB/14-1/1989.

891020d A kongresszus utáni teendők megvitatása. Jegyzőkönyv. MSZMP BRFK Bizottsága 1989. október 20-i küldöttértekezletére. 4. o. BFL XXXV. 30/1989. 1. ő. e. PB/14-2/1989.

891020f Az állambiztonság helyzetéről és az állambiztonsági szervek államszervezetben elfoglalt helyéről. Javaslat a további feladatokra . Jelentés véleményelkötés

céljából. ÁBMHT Titkárság a III/III. csoportfőnöknek. 3. o. 1989. október 20. ÁBMHT Titkárság Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 106. d. 45-147/1989.; Horváth József véleménye. 1. o. 1989. október 25. 11-13/1516/1989.; Bogye József véleménye 1. o. 1989. október 27. 13/1516/1989.

891023 A Kémelhárító Szolgálat szervezeti korszerűsítése. Javaslat III/II. Csoportfőnökség 1989. október 23. 21. o. ÁBTL 1.11.6. III/III. Csoportfőnökség és jogelődeinek iratai. Kémelhárítás töredék anyagok III/II. Főcsoportfőnökség . 2. d. 344/k. 40/13-2/32/89.

891023b Az SZDSZ „biztonsági szolgálat” megszervezésének tervéről. BM III/III-4-a. alosztály jelentése 1989. október 23. Iratok Varga László gyűjtéséből. OSA 357-1-2. 14. d. 4/4-1064/89.

891023c A szamizdat anyagok közgyűjteményben való elhelyezéséről. Levélváltás a Belügyminisztérium és az Országos Széchényi Könyvtár között. 1989. október 23 - december. 2. o. ÁBTL 1.11.1. 111. d. 45-1010/89.

891024 Előterjesztés a Minisztertanácshoz egyes kétoldalú nemzetközi szerződések módosításáról. BM Titkárság tájékoztató levele a Minisztertanács Hivatalának. 1989. október 24. 6. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos külügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. 10-111/1989.

891025 A Koordinációs Értekezlet 1973 évtől 1980 évig iktatott „szigorúan titkos” anyagainak átadása-átvétele. Jegyzőkönyv. 5. o. Minisztertanács Hivatala Központi Titkos Irattár. 1989. október 25. Minisztertanács Titkársága MOL XIX-A-2-cs. 28. d. sz. n.

891027 A Vörös Csillag Érdemrenddel kitüntetett BM Forradalmi Rendőri Ezred elnevezése használatának felfüggesztése. Az Elnöki Tanács 1957- 1-2. sz. határozatának hatályon kívül helyezése. Vélemények; Belügyminiszter 29/1989. sz. utasítása 1989. október 27. 7. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 187. d. 10-21/29/1989.

891027a A Karhatalom érdemeinek elismeréséről szóló 1-2/1957. (IV. 21.) NET határozat felülvizsgálata. Előterjesztés d. n., vélemények. 11. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 187. d. 10-21/29/1989.

891030 A BM adatátviteli alközpontjainak egymás közötti, valamint a BM Számítástechnikai Alkalmazási Központ adatátviteli központjával való titkos és nyílt minősítésű anyagok forgalmazási rendje. BM Híradástechnikai Osztály vezetője 1/1989 sz. intézkedése. 1989. október 30. 10. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 187. d. 79-0639-1/89.

891100 Állambiztonság operatív nyilvántartási rendszerének felülvizsgálata. Előterjesztés 5. o. Javaslat 10. o. III/III. Csoportfőnökség belügyminiszterhelyettesnek 1989. november ÁBMHT Titkárság Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 106. d. 11-13/1468/1989.

891100a A Nemzetbiztonsági Szolgálat információszerző munkájának és aktív intézkedéseinek szabályzata. Tervezet (két változatban) BM 1989. november 3 + 2 o. ÁBMHT Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 71. d. 207-578/89; 208-558/89.

891101 BM Országos Rendőr-főkapitányság szervezetének módosítása. Előterjesztés 1989. október 10.; Vélemény; Belügyminiszter 19/1989. sz. parancsa 1989. november 1. 10. o. 10-22/19/1989.

891102 A Vörös Csillag Érdemrenddel kitüntetett BM Forradalmi Ezred ügyrendje. BM Forradalmi Ezred Parancsnoksága 1988. november 2. 21. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 187. d. 90-571/1989

891102a A szocialista országokbeli kommunista- és munkáspártok külügyi titkárainak 1989. szeptember 26-28-i várnai találkozója. Az MSZMP KB Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya feljegyzése Nyers Rezsőnek. 1989. október 2. 3. o. A Politikai Intéző Bizottság 1989. november 3-i ülésének anyaga. MOL M-KS 288. f. 5/1079. ő. e.

891102b A Magyar Országgyűlés Alkotmányjogi Tanácsa működésének megszűnésével kapcsolatos hivatali teendők. (Iratátadás.) Alkotmányjogi Tanács titkára feljegyzése az Országgyűlés hivatalvezetőjének. 1989. november 2. 23. o. MK AB Irattár 1985/90. c. Iktatott iratok Alkotmányjogi Tanács 36-58. AT/42/89.

891103 Hazánk és a szomszéd országok viszonya. Az MSZMP KB Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya állásfoglalás-tervezet 1989. november 3. 3. o. A Politikai Intéző Bizottság 1989. november 3-i ülésének anyaga. MOL M-KS 288. f. 5/1079. ő. e.

891103a A fővárosban 1989. november 4-7 várható rendezvények rendőri biztosítása. Budapesti Rendőrfőkapitány 2. sz. távmondata 1989. november 3. 2. o. BFL XXIV. 1. 96. d. 111-015/18/1989.

891104 A közkegyelem gyakorlásáról szóló 1989. XXXVII. tv belügyi végrehajtása. Belügyminiszter 33/1989. sz. utasítása. 1989. november 4. 10. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 185. d. 10-21/33/1989.

891107 A főbb politikai erők fejlődésének folyamatai, a belügyi munka tapasztalatai. Jelentés. BM III/III. Csoportfőnökség 1989. november 7. ÁBTL 1.12.4. Megyei Rendőr-főkapitányságok ÁB szerveinek és jogelődeinek iratai, 29. d. 11-13/4156/1989

891107a Javaslat az állam- és közbiztonságról szóló törvény szabályozási elveire. Javaslat a nemzet biztonságának védelmére és a biztonsági szolgálat szervezetére. Javaslat a Magyar Államrendőrségről szóló törvény szabályozási elveire. Miniszteri értekezlet jegyzőkönyve 1989. november 7. 47. o. (Az iratjegyzékben tévesen október 30.) MOL XIX-B-1-y. 52. d. 10-52/18-1989.

891107b Az állam- és közbiztonságról szóló törvény szabályozási elveire, a nemzet biztonságának védelmére és a biztonsági szolgálat szervezetére, valamint a Magyar Államrendőrségről szóló törvény szabályozási elveire készített javaslat. Emlékeztető. Miniszteri értekezlet 1989. november 7. 1. o. ÁBTL 1.11.1. 99. d. 45-20/25/89.

891110 Tájékoztató és előterjesztés a magyar-román viszonyról és annak kezeléséről. Külügyminisztérium 1989. november 10. 9. o. Minisztertanács Hivatala Kabinet-ülés iratai 1990. XIX-A-127-b. 46. d. 00122/14/1989.

891113 A lengyelországi politikai változások belügyi munkára gyakorolt hatása. BM jelentés Németh Miklósnak, a Minisztertanács elnökének. 1989. március 1. 8. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Belügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. sz. n.

891116 Az állam- és közbiztonságról, a nemzet biztonságának védelméről valamint a biztonsági szolgálat szervezetéről szóló törvények tervezetének 1990. I. félévi munkatervi elképzelései. Átirat. Az III/III. Főcsoportfőnök az ÁBMHT Titkárságának 1989. november 16. ÁBMHT szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 100. d. 45-73. ő. r. 11-13/1651/1989.

891117 A bűnügyi szervek hálózati és operatív felderítő tevékenysége hatékonyságának fokozása érdekében készített Intézkedési Terv végrehajtásának témavizsgálatáról. BM Felügyeleti Osztály - BM ORFK Bűnügyi Csoportfőnökség jelentése az 1990. január 26.

Főkapitányi értekezletnek. BFL XXIV. 1. 96. d. 1-f-1992. (jegyzetelt)

891118 Az állambiztonsági szolgálatra vonatkozó alkotmányerejű törvényjavaslat tervezetének megvitatása. Munkaértekezletek 1990. I. félév. Állambiztonsági Főcsoportfőnökség 1990. január 29. 1. o. ÁBMHT szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 100. d. 45-73/8/1989.

891120 A Magyar Köztársaság Nemzetbiztonsági Szolgálata információszerző munkájának és aktív operatív intézkedéseinek szabályzata. Parancstervezet III/II. Csoportfőnökség 1989. november 20. 20. o. ÁBTL 1.11.6. III/III. Csoportfőnökség és jogelődjeinek iratai. Kémelhárítás töredék anyagok III/II. Főcsoportfőnökség . 2. d. 344/k. 11-4268/89.

891120a Az 1989. november 26-i népszavazással kapcsolatos rendőri feladatok. Országos Rendőrfőkapitány 4/1989. sz. intézkedése. 1989. november 20. 4. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 186. d. 50-14/4/1989.

891121 BM parancsnoki összevonas megnyitó előadás. Horváth József csoportfőnök előadása. Siófok, 1989. november 21. 9. o. ÁBTL 1.12.4. Megyei Rendőr-főkapitányságok ÁB szerveinek és jogelődjeinek iratai, 29. d. 11-13-/1776/89.; továbbá: ÁBTL 1.11.1 8. d.

891121a A szamizdat anyagok közgyűjteményben való elhelyezéséről. Orbán Vilmos a Belügyminisztérium Állambiztonsági Miniszterhelyettes Titkárság Jogi Alosztálya titkárságvezető-helyettes levele Sillai Árpád titkárságvezetőnek. 1989. november 1. 1. o. ÁBTL 1.11.1. 111. d. 45-1010/89.

891121b Selejtezési jegyzék az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság és Végrehajtó Bizottság összes határozatairól 1983-1989. MSZMP Csongrád Megyei szervezete. 1989. november 21. 10. o. MSZMP Csongrád Megyei Archívuma. Csongrád Megyei Levéltár XXXIII-3. f. 2. d. sz. n.

891121c A Központi Hírszerző Hivatal és a szocialista országokban végbemenő peresztrojka. Az USA vezetőinek nemzetbiztonsági kérdésekről szóló 1988. évi összefoglaló értékelése. A szovjet társzervektől érkezett információk. Belügyminiszter tájékoztatója a miniszterelnöknek. 1989. november 21. 4. o. Németh Miklós a Minisztertanács Elnöke Titkársága szigorúan titkos anyagai. MOL XIX-A-2-at. 6. d. Belügyminisztérium (1989-1990). (0033/2007/3K alapján) 1-a-1206/89.

891123 A társadalomra veszélyes ellenséges személyek kiválasztásáról és ellenőrzéséről szóló 9/1982. sz. belügyminiszter-helyettesi parancs hatályon kívül helyezése. Előterjesztés 1990. november 7., Belügyminiszter-helyettes 4/1989. sz. parancsa. 1989. november 23. 4. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 186. d. 8823. ssz. 10-24/4/89.

891124 A magyar-amerikai kapcsolatok néhány konkrét kérdése. Feljegyzés Mark Palmer amerikai nagykövet és Kovács László külügyminisztériumi államtitkár megbeszéléséről 1989. november 24. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának

iratai 1988-1990. Szigorúan titkos külügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. sz. n.

891124a A szovjet atomfegyverek kivonása Magyarország területéről 1989. november 24-26-án. Nyikolaj Rizskov szovjet miniszterelnök levele Németh Miklóshoz „1989 végén”, melyet Sztukalin nagykövet adta át a minisztertanács elnökének. Németh Miklós, a Minisztertanács Elnöke Titkársága iratai. Minősített és minősítés nélküli anyagok. MOL XIX-A-2-at. 7. d. (Noszolsztva CCCP v Vengerszkoj Narodnoj Reszpublike feliratú dosszié) sz. n.

891127 A Nyers Rezsőnek átadott 1989-es Belügyminisztériumi jelenések jegyzéke. 1989. november 27. 2. o. ÁBTL 1.11.1. 101. d. 45-72/9-33/1989.

891129 A rendőr-főkapitányságok irányítási rendje. Előterjesztés 1989. szeptember 30.; Véleményezések; Belügyminiszter 36/1989. sz. utasítása. 1989. november 29. 9. o. XIX-B-1-az. BM belső normák. 185. d. 10-21/36/1989.

891130 A főbb politikai erők fejlődésének folyamatai, a belügyi munka tapasztalatai. Folyamatelemző jelentés 1989. november. BM III/III. Csoportfőnökség 1989. november 30. ÁBTL 1.12.4. Megyei Rendőr-főkapitányságok ÁB szerveinek és jogelődeinek iratai, 29. d. 11-4348/1989.

891130a Zavarok az állami vezetők egymás közötti egyeztetésében. Ideiglenes köztársasági elnök feljegyzése a Minisztertanács elnökének. Németh Miklós, a Minisztertanács Elnöke Titkársága iratai. Minősített és minősítés nélküli anyagok. MOL XIX-A-2-at. 10. d. sz. n.

891200 A Belső Biztonsági Szolgálat 1989. évi munkájáról. Jelentés. BM III. Főcsoportfőnökség 1989. december. 8. o. ÁBTL 1.11.6. III/III. Csoportfőnökség és jogelődeinek iratai. 6. d. 11-13/1780/1989. (Bet.)

891200a A Magyar Köztársaság Nemzetbiztonsági Szolgálatára információszerző munkája és aktív operatív intézkedései. (megyei vélemények alapján átdolgozva) 13. o. BM 1989. december; ÁBTL 1.11.1. ÁBMHT Nemzetbiztonsági parancstervezetek 71. d. 211-162/89.

891200b A Nemzetbiztonsági Szolgálat Szt. állományára vonatkozó parancs kiadása. Parancstervezet 3. o.; A Nemzetbiztonsági Szolgálat Szt. állományának létesítése és működtetése. Szabályzat-tervezet, 13. o. BM 1989. december; ÁBTL 1.11.1. ÁBMHT Nemzetbiztonsági parancstervezetek 71. d. 25. ssz.; sz.n.

891200c Az állambiztonsági szervek munkáját meghatározó konspirációs és biztonsági szabályokat tartalmazó belügyi jelentések felülvizsgálata. Jelentés. 2. o.; A BM

Nemzetbiztonsági Szolgálat Konspirációs és Biztonsági Szabályzata. Tervezet , 4. o. BM Parancsfelülvizsgálati Bizottság.1989. december; ÁBTL 1.11.1. ÁBMHT Nemzetbiztonsági parancstervezetek 71. d. 26. ssz. sz.n.

891202 Az állambiztonsági szolgálat és a rendőrség tevékenységének törvényi szabályozása, szervezeti és működési elvei. Előterjesztés. Belügyminiszter a Minisztertanács részére. 1989. december 2. 7. o. BM sz. n. Belügyminisztérium Iratfeltáró Bizottság háttéranyagai 1995. OSA 357-1-2.

891204 A Varsói Szerződés párt- és állami vezetők tanácskozása Moszkvában; Mihail Gorbacsov beszámolója nyugati tárgyalásairól. 1989. december 12. Nyers Rezső kézírásos feljegyzései. 9. o. Nyers Rezső iratai M-KS 288. f. 66. 28. ő. e.

891205 „A bűnügyi szervek hálózati és operatív felderítő tevékenységének javítására készített intézkedési terv végrehajtásának témavizsgálatáról" készített jelentés. Emlékeztető. Miniszteri értekezlet 1989. december 5. 3. o. ÁBTL 1.11.1. 99. d. 45-20/28/89.

891206 Az állam biztonságára vonatkozó törvény szabályozási elvei. Előterjesztés. BM ABMTH Titkárság Jogi Alosztály1989. december 6. 6. o. ÁBTL 1.11.1. 40-13/1-458/89.

891207 Munkaértekezletek 1990. január 1 - június 30. Tervezet (két változatban) BM III Főcsoportfőnökség. 3 + 3 o. 1989. december 7. ÁBMHT Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 123. d. 45-73/8/1989

891208 Az állambiztonsági operatív nyilvántartás rendszerének felülvizsgálata. Javaslat BM III/III. Főcsoportfőnökség 1989. december 8. 6. o. BM ÁB Miniszterhelyettesi Titkárság NbH Központi Irattár 11-13/1468/1989.; továbbá BM Központi Irattár Államtitkári iratok. 186. d. 11-13/1468/1989. (Marko)

891208a A megyék belső biztonsági osztályvezetőivel tartott konzultáció és eligazítás. Horváth József vezérőrnagy, III/III. csoportfőnök, 1988. december 8. Emlékeztető III/III-7., 1989. december 11. 5. o. ÁBTL 1.12.4. Megyei Rendőr-főkapitányságok ÁB szerveinek és jogelődeinek iratai, 29. d. 3.

891212 Az állam biztonságáról szóló törvény szabályozási elvei. Előterjesztés, miniszteri értekezlet anyaga. III. Főcsoportfőnökség 1989. (kézzel:) december 12. 5. o. ÁBTL 1.11.1. 104. d. 45-103/89.

891215b Az ország feltételezett fizetésképtelenségének várható következményeiről. Tájékoztató. Országos Tervhivatal a Minisztertanács Elnökének. 1989. december 15. 4. o. Németh Miklós, a Minisztertanács Elnöke Titkársága iratai. Minősített és minősítés nélküli anyagok. MOL XIX-A-2-at. 8. d. sz. n.

891217 A munkásörök teljes lefegyverzése. Raffay Ernő országgyűlési képviselő kérdése a belügyminiszterhez. Beadvány az Országgyűlés elnökéhez 1989. december 17. 2. o. Németh Miklós, a Minisztertanács Elnöke Titkársága iratai. Minősített és minősítés nélküli anyagok. MOL XIX-A-2-at. 10. d. sz. n.

891218 A III/IV. Csoportfőnökség „SZT”-nyilvántartásának átadása az ÁBMHT „SZT”-csoportjához. Átirat. III/III. Főcsoportfőnök a III/IV. Főcsoportfőnöknek. 1. o. 1989. december 18. ÁBMHT szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 98. d. 45-15/55/89.

891218a Az állambiztonság operatív nyilvántartási rendszer felülvizsgálatáról szóló javaslatok végrehajtása. ÁBMHT Titkárság III/II. Csoportfőnökségnek. 1. o. 1989. december 18. ÁBMHT Titkárság Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 106. d. 45-146/2/89.

891219 A rendőrhatalom kényszerintézkedés jogintézményének megszüntetéséből adódó feladatok. ORFK Igazgatásrendészeti Csoportfőnök 14/1989. sz. intézkedése 1989. december 19. 4. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 187. d. 50-21/14/1990.

891219a Az NDK állambiztonsági szolgálatának átszervezése. Feljegyzés 1989. december 19. 2. o. BM III/I. 3152/89. ÁBTL 1.11.1. 101. d. 45-72/9-33/1989.

891219b Nyugati vélemények Gorbacsov – Bush máltai találkozásjáról. 1989. december 19. 1. o. Feljegyzés BM III/I. ÁBTL 1.11.1. 101. d. 45-72/9-33/1989.

891220 A csehszlovák állambiztonsági szervek helyzetéről. Jeelentés. Kapják: Németh, Pozsgay, Nyers. 1989. december 12. 2. o. BM III/I. 45-78/9/89. ÁBTL 1.11.1. 101. d. 45-72/9-33/1989.

891221 Az állambiztonsági nyilvántartás rendszerének felülvizsgálatával kapcsolatos munka módosítása. Átirat. BM Állambiztonsági Miniszterhelyettes Titkársága a III/III. Csoportfőnöknek. 1989. december 21. 1. o. 1. o. BMH Titkárság 45-9/9/-27-89. Belügyminisztérium Iratfeltáró Bizottság háttéranyagai 1995. Kenedi János megőrzésében.

891222 Módosító kiegészítés az állambiztonsági operatív nyilvántartás rendszerének felülvizsgálatáról szóló 11-13/1468/1989. számú javaslatához. BM Állambiztonsági Titkárság 1989. december 22. Kézírtásos szóbeli kiegészítése december 27. BM Központi Irattár Államtitkári iratok. 186. d. 11-13/1468/1989.

891222a A külföldre utazásról és az útlevelekről valamint a ki- és bevándorlásról szóló jogszabályok végrehajtása. Belügyminiszter 43/1989. (XII. 29.) sz. utasításának előterjesztése,

véleményezése. 1989. december 22. 4. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 185. d. 10-21/43/1989.

891222b Módosító kiegészítés az állambiztonsági operatív nyilvántartás rendszerének felülvizsgálatáról szóló 11-13/1468/1989. számú javaslatához. BM Állambiztonsági Titkárság 1989. december 22. Kézírásos megjegyzések. ÁBMHT Titkárság Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 106. d. 45-146/2/89.

891229b Romániai arab kiképzőtáborok 1. o. Feljegyzés BM III/I. Kapják: Németh, Kárpáti, Horn. ÁBTL 1.11.1. 101. d. 45-72/9-33/1989.

900100 A Biztonsági Szolgálata Ideiglenes Operatív Nyilvántartási Szabályzata kiadása. Parancstervezet, 4. o.; A Biztonsági Szolgálata Ideiglenes Operatív Nyilvántartási Szabályzata. Tervezet, 33. o. Biztonsági Szolgálat 1990. január; ÁBTL 1.11.1. ÁBMHT Nemzetbiztonsági parancstervezetek 71. d. 23. sorszám, sz. n.

900102 A belügyi rendelkezések párt- és KISZ-határkör érvényesítésére, valamint az ideológiai-politikai elvárásokra vonatkozó részeinek hatályon kívül helyezése. Előterjesztés, 1989. december 14., koordinációs vélemények, Belügyminiszter 1/1990. sz. utasítása. 1990. január 2. 15. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 8909. ssz. 10-21/1/1990.

900102a Az állambiztonsági törvény tervezetének koordinálása. ÁBMTH Titkárság jogi alosztálya 1990. január 2. 1. o. ÁBMHT Szervezettel és működéssel kapcsolatos iratok ÁBTL 1.11.1. 100. d. 45-73. ö. r. 45-73/10/2/89.

900103 A BM Adatfeldolgozó és Tájékoztatási Csoportfőnökség Tudományos Bizottsága megszűnése. BM Adatfeldolgozó és Tájékoztatási Csoportfőnökének 1/1990. sz. intézkedése 1990. január 3. 2. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 192. d. 9029. ssz. 65-6/1/1990.

900104 A megyei rendőr-főkapitányságok terror és terror jellegű bűncselekményeket felszámoló csoportjainak létrehozása. Előterjesztés 1989. december 5., Belügyminiszter 1/1990. sz. parancsa. 1990. január 4. 5. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 8904. ssz. 10-22/1/1990.

900104a A külföldi tanintézetekbe vezényelt belügyi hallgatók pénzügyi-anyagi ellátásnak szabályozásáról szóló 9/1986. BMH intézkedés módosítása. Előterjesztés 1989. november 22. Koordinációs vélemények. 2/1990. SZÜGH intézkedés 1990. január 4. 5. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 191. d. 10-27/2/1990.

900105 Jelentés a koncepciók ügyek egyedi felülvizsgálatának tapasztalatairól. Jelentés a Minisztertanács kabinetje részére. Igazságügyminisztérium 1990. január 5. 4. o.

Minisztertanács Hivatala Kabinet-ülés iratai 1990. XIX-A-127-b. 46. d. 40 014/1989. IM IV/1.

900105a FIDESZ és az SZDSZ által a Budapesti Főügyészségen tett feljelentés ismeretlen tettes ellen hivatali visszaélés valamint az emberi szabadság és méltóság elleni bűncselekmények miatt. 1990. január 5. 2. o. Budapesti Főügyészség 1990. Ig. T/K. 6. Belügyminisztérium Iratfeltáró Bizottság háttéranyagai 1995. Kenedi János megőrzésében.

900105b A szovjet csapatok kivonásáról szóló tárgyalások felgyorsítása. Németh Miklós levele Nyikolaj Rizskov szovjet miniszterelnöknek. 1990. január 5. 1. o. Németh Miklós, a Minisztertanács Elnöke Titkársága iratai. Minősített és minősítés nélküli anyagok. MOL XIX-A-2-at. 7. d. sz. n.

900106 A BM III/III-7. Osztály iratanyagának zároltatása. BM utasítás 1990. január 6. 1. o. ABMHT egyedi és általános ügyei ÁBTL 1.11.1. 118. d. 10-98/11/1990.

900106a Az 1945-1962 közötti törvénytörő elítélések áldozatainak kártalanításáról. A törvénytörő elítélések, internálások és kitelepítések áldozatainak kártalanításáról szóló 19/1989. (XI. 1.) országgyűlési határozat végrehajtásának előkészítéséről szóló előterjesztés problematikája. Igazságügyminisztérium 1990. január 5. 14. o. Minisztertanács Hivatala Kabinet-ülés iratai 1990. XIX-A-127-b. 46. d. 40 -41/1990. IM IV/1.

900109 Alkotmánybíróság utólagos normakontrollja a BM rendelkezései vonatkozásában. Kilényi Géza alkotmánybíró levele Horváth István belügyminiszternek 1990. január 9. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 1-a-15/90.

900109a A nemzetbiztonsági feladatok ellátásáról szóló törvény tervezete. Előterjesztés. Belügyminiszter a Minisztertanácsnak. 1990. január 9. 3. o. BM 10-96/90. Belügyminisztérium Iratfeltáró Bizottság háttéranyagai 1995. Kenedi János megőrzésében.

900111 Bajcsi István rendőr főhadnagy tanú kihallgatása a BRFK III/III. Osztályon észlelt hivatali visszaélés bűncselekmény gyanújával kapcsolatban. Jegyzőkönyv. Katonai Főügyészség 1990. január 11. 18. o. Iratok Varga László gyűjtéséből. OSA 357-1-2. 14. d. B.001/1990.

900111a Az Alkotmánybíróság részére átadott belügyi belső rendelkezések jegyzéke. BM Titkárság 1990. január 11. 2. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 1-a-18/1990.

900111b Clyde Lee Conrad, az NSZK-ban kémtevékenység miatt a közelmúltban letartóztatott amerikai őrmester ügyvédjének tárgyalási ajánlata a bonni magyar nagykövetségnek. Kovács László külügyi államtitkár tájékoztató levele Németh Miklósnak, a

Minisztertanács elnökének. 1990. január 11. 2. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos belügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. sz. n.

900112 A titkos operatív eszközök és módszerek alkalmazásának felfüggesztéséről. Belügyminiszter 2/1990. sz. parancsa. 1990. január 12. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 10-22/2/1990.

900112a A BM III. (Állambiztonsági) Csoportfőnökség Ügyrendjének módosításáról és a szervezés során végrehajtandó feladatokról. Az 1990. január 18-án kiadandó parancs tervezete. (A 2/1990. sz. parancs folytán okafogyott). 3. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. sz. n.

900112b A BM III/III. Csoportfőnökség iratanyagának zároltatása. BM utasítás 1990. január 12. 1. o. ABMHT egyedi és általános ügyei ÁBTL 1.11.1. 118. d. 10-98/11/1990.

900115 A belügyminiszter által kiküldött vizsgálóbizottság jelentése. Horváth József rendőr vezérőrnagy, főcsoportfőnök feljegyzése. 1990. január 15. XIX-B-1-X. f. BM Főkapitányi értekezletek 46. d. sz. n.

900115a A belügyminisztérium válasza az Alkotmánybíróság utólagos normakontrolljával kapcsolatos megkeresésre. Horváth István belügyminiszter levele Kilényi Géza alkotmánybírónak. 1990. január 15. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 1-a-18/1990.

900115b A Belügyminisztérium belső biztonsági szolgálatát érintő belső belügyi rendelkezések jegyzéke. Belügyminisztérium Titkársága levele a Katonai Főügyészség BM Főosztálya vezetőjének. 1990. január 15. 4. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. sz. n.

910115c Előterjesztés a lőfegyverekről és a lőszerokről szóló törvényre. Pallagi Ferenc a titkosszolgálat átalakításának helyzetéről. Miniszteri értekezlet 1990. január 15. 3. o. MOL XIX-B-1-y. 54. d. 10-52/1/1990.

900116 A titkos eszközökkel és módszerekkel folytatott eljárása miatt az Állambiztonsági Szolgálattal szemben tett feljelentésben foglaltak kivizsgálása. A belügyminiszter által kiküldött vizsgálóbizottság jelentése 1990. január 16. 10. o. MOL XIX-B-1-y. 54. d. sz. n.; ÁBTL 1.11.1. 1-a-56/90.

900116a A belügyi objektumokban és azok külső falán elhelyezett emléktáblákkal s egyéb tárgyakkal kapcsolatos feladatok. Előterjesztés 1989. november 28.; Belbiztonsági

Miniszterhelyettesi Titkárság véleménye 1989. november 8.; Belügyminiszter 8/1990. sz. utasítása 1990. január 16. 5. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 189. d. 10-21/8/1990.

900116b A belügyminisztériumban őrzött bírósági anyagok átadásának meggyorsítása. Horváth István belügyminiszter tájékoztató levele Németh Miklósnak, a Minisztertanács elnökének. 1990. január 16. 1. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos belügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. 1-a-63/90.

900117c A belügyminiszter-helyettes felmentése. Előterjesztés. A belügyminiszter javaslata alapján a Minisztertanács Hivatala Elnökének a Minisztertanácshoz. 1. o. 1990. január 17. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt. TÜK-067/1990.

900118 A hivatásos állományba történő kinevezések szüneteltetése. Belügyminiszter 10/1990. sz. utasítása. 1990. január 18. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 189. d. 10-21/10/1990.

900118a Előterjesztés a) a nemzetbizottsági feladatok ellátásáról szóló törvény tervezetéről; b) a nemzetbiztonsági feladatok ellátásáról szóló törvény hatálybalépéséig terjedő időszakban érvényes átmeneti intézkedésekről; c) az állambiztonsággal kapcsolatos kormánydöntések hatályon kívül helyezéséről. Minisztertanács ülésének jegyzőkönyve. 9. o. 1990. január 18-a és január 21-e. Hangfelvétel alapján készült tartalmi összefoglaló és tájékoztató. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt.

900119 A titkos operatív-technikai rendszabályok, valamint a „K”-ellenőrzés alkalmazásának felfüggesztéséről. Belügyminiszter 3/1990. sz. parancsa, 1990. január 19. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 10-22/3/1990.

900121 A nemzetbiztonsági feladatokat ellátó szervezeti keretek kialakítása. Minisztertanács határozata 3028/1990. 3. o. 1990. január 21. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt.

900121a A belügyminiszter-helyettes felmentése. Minisztertanács határozata 1013/1990. 1. o. 1990. január 21. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt.

900121b Az állambiztonsággal kapcsolatos kormánydöntések hatályon kívül helyezése. Minisztertanács határozata 3016/1990. 1. o. 1990. január 21. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt.

900121c A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek átmeneti szabályozásáról szóló törvényjavaslat. Indokolás. 3. o. 1990. január 21. MOL XIX-A-83-a. f. 822. d. 18-21/ I. köt.

900122 A titkosszolgálati eszközökre és módszerekre vonatkozó rendelkezések hatályon kívül helyezése. A Minisztertanács 3028/1990. (I. 21.) sz. határozatának végrehajtása. Belügyminiszter 12/1990. sz. utasítása 1990. január 22. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 10-21/12/1990. , továbbá: 191. d. 9021. ssz. 10-21/12/1990.

900122a A titkosszolgálati eszközökre és módszerekre vonatkozó rendelkezések hatályon kívül helyezése. Belügyminiszter 12/1990. sz. utasítása. Belügyminiszter távirata BM államtitkárnak, miniszterhelyetteseknek, megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányoknak, csoportfőnököknek, önálló osztályok vezetőinek. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 10-21/12/1990.

900122b A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról. Törvényjavaslat 1990. január 22. 5. o. OGY Levéltári és Irattári Osztály C. IV. 3. a) 533. sz.

900122e Az állambiztonsági miniszterhelyettes munkakörének megszűnésével a titkos okmányok átadás-átvétele. Jegyzőkönyv. BM III. Fcsf. 1990. január 22. 3. o. ABMHT egyedi és általános ügyei ÁBTL 1.11.1. 118. d. sz. n.

900123 A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló törvényjavaslat és indoklása. Jegyzőkönyv. OGY Jogi, igazgatási és igazságszolgáltatási valamint Honvédelmi Bizottságának együttes ülése 1990. január 23. 50. o. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. C. IV. A. 6. a) 16. d. sz. n.

900123a Magyarország jelenlegi helyzetéért felelős személyek felelőssége kivizsgálására alakítandó országgyűlési bizottság létrehozása. Képviselői javaslat. Jegyzőkönyv. OGY Jogi, igazgatási és igazságszolgáltatási bizottságnak ülése 1989. január 23. 3. o. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. C. IV. A. 6. a) 16. d. sz. n.

900123b Horváth István belügyminiszter lemondása. 1990. január 23. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6048. o.

900123c Németh Miklós országgyűlési felszólalása a lehallgatási ügyről, a szovjet csapatok kivonásáról. 1990. január 23. 5. o. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6066. o.

900124 A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról. Törvényjavaslat módosító indítványa. Tamás Gáspár Miklós 1989.

január 24. 2. o. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. 542. sz.

900124a A belső biztonsági szolgálat tevékenységét felülvizsgáló bizottság felállítása. Honvédelmi Bizottság határozati javaslata az Országgyűlésnek 1990. január 25. 2. o. . OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. sz. n.

900124b A belső biztonsági szolgálat tevékenységét felülvizsgáló bizottság felállítása. Honvédelmi Bizottság határozati javaslata az Országgyűlésnek. Újabb változat. 1990. január 25. 2. o. . OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. 554. sz.

900124e A különleges titkos szolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló törvényjavaslat beterjesztése. Gál Zoltán belügyminisztériumi államtitkár exozéja. 1990. január 24. 6. o. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6066. o.

900124f A különleges titkos szolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló törvényjavaslat megtárgyalása. Szijártó Károly legfőbb ügyész felszólalása. 1990. január 24. 5. o. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6138. o.

900124g A különleges titkos szolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló törvényjavaslat megtárgyalása. Sólyom László, az Alkotmánybíróság helyettes elnöke felszólalása. 1990. január 24. 5. o. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6142. o.

900125a A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról. Jogi, igazgatási és igazságügyi és a honvédelmi bizottság együttes kiegészítő jelentése 1989. január 25. 1. o. . OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. 556. sz.

900125b A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról. 1990. évi X. törvény. 3. o. Magyar Közlöny 1990. február 14.

900126 A belső biztonsági szolgálat tevékenységét vizsgáló bizottság. Országgyűlés megbízott elnökének javaslata 1989. január 26. 1. o. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. 570. sz.

900126a A belső biztonsági szolgálat tevékenységét vizsgáló bizottságra tett javaslat vitája. 1990. január 26. 2. o. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6367-6368. o.

900129 A Rendőrtiszti Főiskolán folyó állambiztonsági képzés. Előterjesztés. Rendőrtiszti Főiskola 1990. január 29. 3. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 191. d. sz. n.

900129 Lehallgatás-szabályozás. 1990. január 29. 1. o. Magyar Nemzet

900131c Határozathozatal a belső biztonsági szolgálat tevékenységét vizsgáló bizottság tagjainak cseréjére. 1990. január 31. 1. o. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6411. o.

900131d A Magyar Köztársaság katonapolitikai érdekeinek képviseléről, a szovjet csapatok hazánkából történő kivonásáról szóló országgyűlési határozattervezet megtárgyalása. 1990. január 31. 2. o. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6423. o.

900202d A nemzetbiztonsági szolgálatok létrehozásáról és működési feltételeiről. A Minisztertanács 3039/1990. határozata. 1990. február 2. 5. o. MOL XIX-A-83-a. f. 824. d. II. köt.

900202e A nemzetbiztonsági szolgálatok megszervezését végző bizottság felállítása. Minisztertanács határozat-tervezet. (kézzel:) 1024/1990. 2. o. 1990. február 2. MOL XIX-A-83-a. f. 824. d. I-II. köt.

900202f A nemzetbiztonsági szolgálatok létesítésével összefüggő feladatok. Minisztertanács ülésének jegyzőkönyve. 6. o. 1990. február 2. Hangfelvétel alapján készült tartalmi összefoglaló és tájékoztató. MOL XIX-A-83-a. f. 824. d. I-II. köt.

900202g Az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok teljes kivonása. Külügyminisztérium emlékeztetője a miniszterelnöknek. 1990. február 2. 2. o. Németh Miklós a Minisztertanács Elnöke Titkársága szigorúan titkos anyagai. MOL XIX-A-2-at. 6. d. Külügyminisztérium (1989-1990). Eln. 2216/1990.

900205a A belügyminisztérium tájékoztató és propagandamunkájának szabályozása, a deregulációs feladatok. Javaslat. BM Titkárság Sajtóosztály 1990. február 5. 5. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 190. d. ssz. n.

900205b Gál Zoltán államtitkár tájékoztatója: Az 1990. február 15-i minisztertanácsi ülésen a BM-et érintő napirendek; költségvetési helyzet az állambiztonsági – nemzetbiztonsági vonalon; Miniszteri értekezlet 1990. február 5. 2. o. MOL XIX-B-1-y. 54. d. 10-52/3-1990.

900206 A belügyminisztérium személyi állományából politikai nézetük, magatartásuk miatt nem bírói ítélettel elbocsátottak ügyeinek felülvizsgálatáról. Előterjesztés 1990. január

26., koordinációs véleményezés, BM 13/1990. sz. utasítása, 1990. február 16. 11. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 188. d. 8921. Ssz. 10-21/13/1990.

900212 A romániai helyzetről. Összefoglaló jelentés. Magyar Néphadsereg Vezérkara Felderítő Csoportfőnökség a Minisztertanács Elnökének. 1990. február 12. 3. o. Németh Miklós, a Minisztertanács Elnöke Titkársága iratai. Minősített és minősítés nélküli anyagok. MOL XIX-A-2-at. 9. d. 2389/00259/1990.

900213 A Rendőrtiszti Főiskolán folyó állambiztonsági képzés felfüggesztése. Belügyminiszter-helyettes 8/1990. SZÜGH intézkedése 1990. február 13. 2. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 192. d. 9024.Ssz. 10-27/8/1990.

900213b Előterjesztés a rendőrségről szóló alkotmányerejű törvénytervezetre. Előterjesztés a BM ORFK szervezetének és hatáskörének korszerűsítésére. Előterjesztés a MK államhatáráról, annak rendjéről és a határforgalom-ellenőrzés szabályairól szóló törvényjavaslatról. Javaslatok a belügyi szervek rendkívüli időszak felkészülésével foglalkozó szervezetek korszerűsítésére. Javaslat a BM ügyeleti rendszer átalakítására. a BM Központi épületeibe történő be- és kilépések rendjének szabályozása. (kivonatos jegyzetelés) Miniszteri értekezlet 1990. február. 13. o. MOL XIX-B-1-y. 54. d. 10-52/2-1990.

900214 A Belügyminisztérium szervezetének változásáról. Belügyminiszter 18/1990. sz. utasítása. 1990. február 14. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 189. d. 20-21/18/1990.

900214a Új operatív szabályozás-tervezetek ütemezése. Emlékeztető. A BM ORFK Titkárság Tanácsadói Testület ülése. 1990. február 14. 2. o. BFL XXIV. 1. 96. d. 50-85/2-A/1990.

900216a A Belügyminisztérium szervezeti és vezetői változásai. BM Személyzeti csoportfőnökség 2. sz. közleménye. 1990. február 16. 8. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 192. d. 9037-8.; Továbbá: BFL XXIV. 1. 96. d. Ssz. 12-25/2/1990.

900216b A koncepciós ügyek felülvizsgálata. Minisztertanács határozata 3059/1990. 2. o. 1990. február 16. MOL XIX-A-83-a. f. 825. d. 972. sz.

900219 Bokor Imre: "Kiskirályok mundérban" című könyvében leírt jelentősebb tények valóságtartalmának vizsgálatáról. OGY Honvédelmi Vizsgálóbizottság jelentése az Országgyűlés részére. 1990. február 19. 24. o. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. sz. n.

900220 A külügyminisztérium, a honvédelmi minisztérium és a belügyminisztérium együttműködési helyzete. Horn Gyula külügyminiszter levele Németh Miklósnak, a

Minisztertanács elnökének. 1990. február 20. 2. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos külügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. Eln.2065/1/90.

900222 Biztonságpolitikai elemzés elkészítésének terve. Külügyminiszter levele a honvédelmi miniszternek. 1990. február 22. 2. o. Németh Miklós a Minisztertanács Elnöke Titkársága szigorúan titkos anyagai. MOL XIX-A-2-at. 6. d. 483/Ho.

900223 A „Duna-gate” ügyet kirobbantó Végvári József rendőr őrnagy és társai ellen államtitoksértés és más bűncselekmények miatt indult bűnügyben az eljárás megszüntetése. Határozat. Katonai Főügyészség, 1990. február 23. 8. o. Németh Miklós, a Minisztertanács Elnöke Titkársága iratai. Minősített és minősítés nélküli anyagok. MOL XIX-A-2-at. 7. d. 3088/1990. B.004/1990.

900223a Pallagi Ferenc hivatali visszaélés büntette miatt indított bűnügye. Határozat. Katonai Főügyészség 1990. február 23. 21. o. Németh Miklós, a Minisztertanács Elnöke Titkársága iratai. Minősített és minősítés nélküli anyagok. MOL XIX-A-2-at. 7. d. B.001/1990.

900226 A Katonai Főügyészség nyomozása az un. belső biztonsági szolgálat tevékenységével kapcsolatban Tájékoztató, Katonai Főügyészség a Minisztertanács Elnökének. 1990. február 26. 5. o. Németh Miklós, a Minisztertanács Elnöke Titkársága iratai. Minősített és minősítés nélküli anyagok. MOL XIX-A-2-at. 7. d. sz. n.

900228 A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek átmeneti szabályozásáról szóló 1990. X. törvényben meghatározott feladatok végrehajtása. BM ORFK vezetőjének 2/1990. sz. intézkedése. 1990. február 28. 4. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 192. d. 9049. ssz. 50-14/2/1990.

900228a A rendőrség bűnügyi szolgálatának hálózati és operatív felderítő munkájára vonatkozó átmeneti rendelkezések. 75. o. 1990. február 16. Belügyminiszter 21/1990. utasítása. 1990. február 28. 2. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 192. d. 10-21/21/1990.

900228b Iratok államtitokká minősítésének megszüntetése. Németh Miklós, a Minisztertanács elnökének tájékoztató levele Nagy Lajosnak, a Nemzetbiztonsági Hivatal vezetőjének. 1990. február 28. 3. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos belügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. Eln. 2289/1990.

900228c A Belügyminisztérium belső biztonsági szolgálatának tevékenységéről. A BM Belső Biztonsági Szolgálat Tevékenységét Vizsgáló Parlamenti Bizottság jelentése 1990.

február 28. 19. o. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. 655. sz.

900302 A Belügyminisztérium belső biztonsági szolgálatának tevékenységéről. 29/1990. OGY határozat. Kihirdetve: 1990. III. 13.

900302a A Belső Biztonsági Szolgálat Tevékenységét Vizsgáló Bizottság jelentésének megtárgyalása. 1990. március 2. 12. o. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6801-6821. o.

900303 Fegyveres szervezkedés gyanúja. Névtelen levél Németh Miklósnak, a Minisztertanács elnökének, Szeged, 1990. március 3. 1. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos belügyminisztériumi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 4. d. sz. n.

900307 A hivatásos állományba történő kinevezések szüneteltetéséről szóló 10/1990. BM utasítás hatályon kívül helyezéséről. Előterjesztés 1990. február 14.; Belügyminiszter 24/1990. sz. utasítása. 1990. március 3. 1. o. XIX-B-1-az. BM belső normák. 189. d. 10-21/10/1990.

900311 Az 1945. és 1963. közötti törvénysértő elítélések semmissé nyilvánítása. Törvényjavaslat. Igazságügyminisztérium 1989. március 11. 12. o. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1985-1990. 669. sz.

900312 A Belügyminisztérium szervezeti és vezetői változásai. BM Személyzeti csoportfőnökség 3. sz. közleménye. 1990. március 12. 8. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 191. d. 12-25/3/1990.

900313 Nemzetbiztonsági Hivatal deregulációs feladatai. NBH Jogi Iroda levele a Belügyminisztérium Titkárságának. 1990. március 13. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 192. d. 40-13/1-75/90.

900314 Az 1945–1963 közötti törvénysértő elítélések semmissé nyilvánításáról szóló törvényjavaslat. Kulcsár Kálmán igazságügyminiszteri előterjesztése valamint a törvényjavaslatához kapcsolódó határozati javaslatok megtárgyalása. 1990. március 2. 8. o. Országgyűlés Naplója. V. Kötet. 65-83. ülés (1989. XI. 21. - 1990. III. 14.). Bp. 1998. 6827-6836. o.

900402 A 2/1986. BM államtitkári parancsal kiadott, a harckészültségbe helyezés egyes feladatai, rendszabályai és a személyi állomány életvédelmének tervezéséről, végrehajtásáról szóló szabályzat módosítása. Belügyminiszter 29/1990. sz. utasítása 1990. április 2. 1. o. 10- MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 189. d. 21/29/1990.

900420 A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló 1990. X. tv. alkalmazása során jelentkező gondok megoldása. Az Országgyűlés Belső Biztonsági Szolgálat Tevékenységét Vizsgáló Bizottsága jelentése az új Országgyűlés elnökének az Országgyűlés megbízott elnöke útján. 1990. április 20.; BM Titkárság feljegyzése 1990. május 31. 6. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 189. d. BB-0050/1990.

900423 Előterjesztés a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenysége fő irányainak meghatározásáról. Előterjesztés a nemzetbiztonsági szolgálatok hatáskörének és illetékességének, valamint az egymással és más szervekkel történő együttműködésük szabályozásáról. Előterjesztés a Nemzetbiztonsági Hivatal elnökének feladatáról és hatásköréről. Tájékoztató a nemzetbiztonsági szolgálatok létszámának és pénzügyi előirányzatainak kérdéseiről. A Minisztertanács Biztonsági Kollégiumának ülése. Emlékeztető, határozat. 1990. április 23. 15. o. Németh Miklós a Minisztertanács Elnöke Titkársága szigorúan titkos anyagai. MOL XIX-A-2-at. 9. d. 0088/90.

900427 A katonai biztonsági feladatok átadása és átvétele. Belügyminiszter és honvédelmi miniszter (...)/1990. sz. együttes utasítása. Koordinációs véleményezés 1990. április 27. 3. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 191. d. 16-237/1-90.

900428 A Nemzetbiztonsági Szolgálatok tevékenysége fő irányainak meghatározása. A Minisztertanács Nemzetbiztonsági Kollégiumának 1/1990. sz. állásfoglalása. 1990. április 28. 8. o. Németh Miklós, a Minisztertanács elnöke Titkárságának iratai 1988-1990. Szigorúan titkos honvédelmi iratok. 1989-1990. MOL XIX-A-2-at. 9. d. 0095/1990.

900510 A Belügyminisztérium archívumának létesítéséről és feladatairól. Előterjesztés, feljegyzés 1990. május 8., Belügyminiszter 47/1990. sz. utasítása. 1990. május 10. 5. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 192. d. 8954. ssz. 10.21/47/1990.

900524 Nemzetbiztonsági Hivatal deregulációs feladatai. NBH Jogi és Igazgatási Iroda levele a Belügyminisztérium Titkárságának. 1990. május 24. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 192. d. 40-20-3153/90.

900525 Az Információs Hivatal deregulációs feladatai. IH levele a Belügyminisztérium Titkárságának. 1990. május 25. 1. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 192. d. 67-86/95/90.

900525a A volt Állambiztonsági Operatív Nyilvántartó Osztály anyagainak átfogó ellenőrzéséről. Összefoglaló jelentés 1990. május 25. 9. o. BM Irattári Osztály 64-399-23/1990. Belügyminisztérium Iratfeltáró Bizottság háttéranyagai 1995. OSA 357-1-2.

900529 A korábban elhelyezett titkosszolgálati eszközök eltávolításával és az azokkal összefüggő problémákkal kapcsolatos, a Nemzetbiztonsági Hivatal vezetője által tartozott tájékoztató; a nemzetbiztonsági törvény előkészítése. Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottság ülése. Jegyzőkönyv 61. o. 1990. május 29. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1990-1994. F. I. 1. a) 2.d. NBB 0018/1990.

900606 A nemzetbiztonsági szolgálatok vezetőinek kinevezéséről, valamint az 1985. január 1-jét követően az Állambiztonsági Szolgálatok által megfigyeltek irat-betekintési jogára vonatkozó határozati javaslatról folytatott vita. Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottság ülése. Részletjegyzőkönyv 85. o. 1990. június 6. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1990-1994. F. I. 1. a) 2.d. NBB/16/1990-2.

900620a Az állam- és közbiztonságról szóló 1974. évi 17. számú törvényerejű rendelet módosítására vonatkozó törvényjavaslat, valamint a bizottság hatáskörére vonatkozó határozattervezetek vitája. Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottság ülése. Jegyzőkönyv 125. o. 1990. június 20. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1990-1994. F. I. 1. a) 2.d. NBB/0029/1990.

900627 Az Adatfeldolgozó és Informatikai Csoportfőnökség irattárával kapcsolatos, Dr. Horváth Balázs belügyminiszter által tartott határozattervezetek vitája. Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottság ülése. Jegyzőkönyv 85. o. 1990. június 27. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1990-1994. F. I. 1. a) 2.d. NBB/0030/1990.

900719 A belügyminisztérium szervezete és belső irányítási rendje. Belügyminiszter 53/1990. sz. utasítása 1990. július 19. 6. o. MOL XIX-B-1-az. BM belső normák. 190. d. 10-21/53/1990.

900719a Pallagi Ferenc volt belügyminiszter (sic!) meghallgatásáról, illetőleg Boross Péter miniszterjelölt kinevezése előtti meghallgatás. Jegyzőkönyv 84. o. 1990. július 19. OGY Levéltári és Irattári Osztály Országgyűlési irományok 1990-1994. F. I. 1. a) 2.d. NBB/0042/1990.

910612a Pallagi Ferenc nyá. r. vörgy. és társai ellen szolgálatra jelentős hátránnyal járó előjárói intézkedés elmulasztásának büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban lévő bűnügy. Napló tartalomjegyzéke. Budapesti Katonai Bíróság 1991. június 12. 3. o. KB I/0017/1990. Belügyminisztérium Iratfeltáró Bizottság háttéranyagai 1995. OSA 357-1-2.

940502 A BM Adatfeldolgozó Hivatal Dokumentációs Osztályán őrzött, 1990. május 31-én kiadott, az 1-a-354/90. belügyminiszteri intézkedésben megjelölt iratok zárolásának

feloldása. BM Intézkedés 1994. május 2. 3. o. sz. n. Belügyminisztérium Iratfeltáró Bizottság háttéranyagai 1995. OSA 357-1-2.

* A többségében feltáratlan és közlés nélküli iratok jegyzéke elsősorban a témában eligazodni kívánó kutatóknak kíván segítséget nyújtani. Forrásai:

- Budapest Fővárosi Levéltár: BRFK Központi irattára; Fővárosi Bíróság iratai;
- CEU / Open Society Archives: Selected Documents related to the History of the Hungarian Ministry of the Interior and the Police, 1950-1989.
- Belügyminisztérium Központi Irattára: IV. Közrendészeti Főosztály és szerveinek iratai; BM Kollégiumi ülések jegyzéke; BM miniszteri értekezletek anyagai; Belügyminiszter iratai; Belügyminiszter-helyettes és szerveik iratai;
- Magyar Országos Levéltár: Belügyminisztériumi iratok; MSZMP Belügyminisztériumi Bizottsága; MSZMP BM III/III. Csoportfőnökségi Bizottsága; különböző szervezeti egységek állambiztonsági vonatkozású iratainak gyűjteménye; MDP / MSZMP központi szerveinek iratai.
- Országgyűlési Irattár és Levéltár: az 1985-1994 országgyűlési ciklusok országgyűlési irományai.
- Történeti Hivatal / Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára: az állambiztonsági (államvédelmi) szervek szervezetével, működésével kapcsolatos iratok; az állambiztonsági munkához készült háttéranyagok.
- A Csongrád Megyei Levéltár iratait főként kontrollképpen tünteti fel a jegyzék más, központi iratokkal való összehasonlítás céljaira.

A jelzetek az irat kibocsátásnak időpontjából az évszám utolsó két számjegyét, a hónapot, napot jelölik. Mivel a digitalizált iratok a közeljövőben teljes terjedelemben felkerülhetnek a Nyitott Társadalom Archívum honlapjára (<http://www.osaarchivum.org>), az itteni jelzetek az elektronikus változatban történő iratkeresést is megkönnyíthetik.